

INTERIÖR FRÅN KUMLA BIBLIOTEKS NYA LOKALER (se art. sid. 41)

Foto: Kamera-Bilden

KUMLA

UTGIVARE
NILS HELANDER

1962

33:e årgången

JULBLAD

MODELL 4348

tvär
tå, modet
i år

Promenadsko i mockasinmodell med effektfulla dekorstickningar • En fotvänlig läst • Smidig ribbmönstrad gummisula
Materialet är slät eller buffelnarvad sida

AB LASSE BURÉN

KUMLA

Önska en GOD JUL

med vackra blommor!

Vi ha Azaléor, Begonier, Cyclamen
Julstjärnor, Lökeblommor, Konvalj, Snitt-
blommor, Blomsterkorgar, Grupper

BRUNOBORGS

Handelsträdgård

Beställningar
mottagas
racksamt

ÅBYTORP, KUMLA
Tel. 730 85

För julinköpen
rekommenderas

Anna Bergs

TAFISSERI- &
KORTVARUAFFÄR

Telefon 702 06

ERIC ERICSSON

Självköp Telefon 703 98, 704 99

STENEVÄGEN 43

GÖR ★
JULAFFÄRERNA I ★

Tel. 701 96

Strömstens
GARN- & TRIKAFFÄR

Vid bemärkelsedagar använd Eder av
KUMLA KÖPMANNAFÖRENINGENS
Presentkort

D A M E R
S E H I T !

Efter ombyggnad av affären har vi utökat vårt sortiment med en avdelning för KORSETTER och BH, DAMSTRUMPOR och BIJOUTERIER. Just nu har vi en glänsande stor sortering i lager av de bästa fabrikat.

Som utbildad corsettier och med över 20 års praktik vill jag göra mitt bästa för att just NI skall välja den korsett eller BH, som passar just Er figur. Kom ihåg att klädkulturen börjar underifrån.
Provhytt finnes.

Tel. 708 88. Till Er tjänst!

Spara
annonsen!

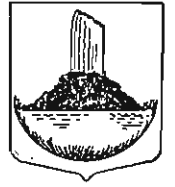
THYRAS

TORGET
KUMLA

Thyra Boström

Bokverket KUMLABYGDEN är utfört av KB KUMLA TRYCKERI

JESUS - *Frälsaren*

Du skall giva Honom namnet Jesus, ty Han skall frälsa sitt folk.

Matt. 1: 21.

Julbetraktelse för Kumla Julblad av
pastor Sture Palmqvist

Vid Jesu inträde i världen var det högst betydelsefullt vilket namn Han skulle bära. Antikens människor knöt helt andra värden vid ett personnamn, än vad vi gör i dag. I bibelns värld knyter man inte bara människans karaktär och värde till hennes namn, utan hennes personlighet och allt vad därtill hör.

Genom en änglasyn fick Josef uppenbarelse om, att Maria skulle föda en son, avlad av helig Ande, samt att gossebarnet skulle givas namnet Jesus.

"Jesus — ty Han skall frälsa..."

När himmelens budbärare i julnatten talar till herdarna ute på marken säger han: "I dag har en Frälsare blivit född åt eder i Davids stad.

Jesu namn var heligt för de kristna, som med frimodighet och övertygelse predikade detta namn. "I ingen annan finnes frälsning, ej heller finnes under himmelen något annat namn, bland människor givet, genom vilket vi kunna bli frälsta", utropar aposteln Petrus. Jesus är den ende, och namnet det enda som kan frälsa en människosjäl. Frälsningen är alltså ingen produkt av en människas viljekraft, utan en fri gåva genom tron på Jesu namn. Därför heter det också: "Var och en som åkallar Herrens namn, han skall bli frälst." "Ja, var och en som tror på Honom skall få syndernas förlåtelse genom Hans namn." Jesus — Frälsaren.

Detta är julens härliga glädjebudskap till alla, det centrala i den stora högtiden. *Ljusets — Glädjens — Fridens och Frälsningens* underbara högtid.

För dem som vandra i mörker, själsligt eller andligt, är Jesus "Ljuset", som skingrar skuggor och töcken.

För dem som sörja och klaga, är Han "Glädjen", som förbliver i växlande tider och öden.

För oroliga och ängsliga hjärtan är Han "Friden", som skänker trygghet och vila.

För syndens trälar är Han "Frälsningen", med frihet från bojor och bördor.

Jesus — Frälsaren är Guds svar till en fördärvad mänsklighet, med dess stora och allvarliga livsfrågor och problem. Han är Guds utesägligt rika gåva till oss alla, den ende som kan giva verklig och bestående hjälp och lycka.

Behöver *du* Honom? Har *du* mottagit Honom? I signad juletid vänd dig till Honom, tro på Hans namn och mottag Honom, som vill bli din personlige Frälsare.

Evangelisten Johannes säger: "Han kom till sitt eget, men Hans egna togo inte emot Honom. Men åt alla dem som togo emot Honom, gav Han makt att bli Guds barn, åt dem som tro på Hans namn."

*"När alla andra namn en gång förblekat,
står dock namnet Jesus kvar.*

*Dess purpurglans skall hela evigheten
stråla lika underbar."*

*"Namnet framför andra namn är Jesus,
ej skönare på jorden fanns.*

*Ty intet annat namn kan giva frälsning,
intet annat namn än hans."*

Axel P. Falk.

Ur Axel P. Falks anteckningar

Av kyrkoherde D. HARBE, Mosås

”Den 28 april på em. i Kumla med hustru och 6 barn”, så börjar Axel P. Falk sina anteckningar från kumlatiden i en almanacka från 1865. I tunna, med skrivpapper interfolierade och bundna fickalmanackor har Falk ända sedan ungdomen noterat ett och annat om uppgifter och förehavanden. Här nedan skall i korthet sammanställas och återges några notiser från hans första år i Kumla.

Efter att 1845 vid 24 år ha förvärvat doktorsgraden i Uppsala ägnade sig Falk under nära 20 år åt pedagogisk verksamhet i Stockholm, sist som lektor i klassiska språk, innan han 1865 tillträdde kyrkoherdetjänsten i Kumla. Sedan Falk år 1853 genomlevt en andlig kris, stod hans håg till att få ägna sig åt pastoral verksamhet. I Kumla redan då folkrika socken hade alltsedan mitten av 1850-talet den rosenianska väckelsen, i första hand genom den verksamhet som utövats av skolprästen K. J. Hofberg samt kolportörerna O. Engström, K. S. Hedström och Erik Olsson, avsatt spår i församlingslivet. Falk, som mottagit livsbestämmande intryck av C. O. Rosenius — hans andlige fader — och sedan 1857 tillhört Fosterlandsstiftelsens styrelse, fick vid sin ankomst till Kumla taga hand om en redan i gång varande lekmanverksamhet, utövad i fria former men dock i anslutning till kyrkan.

Varje söndags högmässa var Kumla kyrka fullsatt (Ekman). Men för väckelsefolket var det inte nog med högmässor, man ville också ha smärre möten ute i byarna och i stugorna med mera intim stämning, och där lek-männen genom medverkan på olika sätt kunde få utlopp för sin aktivitet. Sammankomsterna i skolhusen gick under namnet ”missionsböner” och stugmötena ”bibelstunder”. Med dessa andaktsstunder avsåg Falk tydligen att föra ut väckelsen i vidare kretsar, särskilt ut till de obesuttna, vilka han synes ha haft en särskild omtanke om, och på samma gång hålla kontakten med väckelsefolket och knyta dem till kyrkans gemenskap. Vid dessa möten predikades, sjöngs och bads, men ibland läste man högt ur Rosenius’ tidning Pietisten.

Missionsböner anordnades under Falks första år i Kumla särskilt i Kyrkskolan, Byrsta, Folketorp, Hörsta, Mossby, Säbylund, Vallersta, Vesta samt vid Hallsbergs station, som då låg inom Kumla sockens gränser. Vid dessa medverkade förutom församlingens präster ett flertal lekmän, bland dem, förutom redan nämnda, skräddaren Johan Larsson i Byrstatorp, lantbrukaren Carl Nilsson, bosatt i Kumla men förut torpare hos Heden-gren på Riseberga, predikanten Karl Berggren, Asker-sund, skräddaren G. Berglund, Hardemo, smeden Anders Andersson, Örebro, f. d. lantbrukaren P. H. Liljeqvist, Örebro, lantbrukaren C. U. Funke i Knista, smeden C. J. Persson vid Göksholm i Stora Mellösa samt sedermera riksdagsmannen L. F. Odell.

Väckelsefolket hade åstadkommit skol- och samlings-lokaler i Hörsta, Mossby och Byrsta. Falk skriver sig till minnes, att skolhuset i Mossby tillkom 1862 och kostade utom gratisdagsverken och skänkta materialer 1.100 rd. Hörsta skola, som uppfördes följande år, belöpte sig på 1.500 rd. Alla tre lokalerna inköptes sedan av Kumla församling. Falk samlade medel på en lista 1873 för inköp av en orgel till Kyrkskolan. Den kostade 81 rd.

Andra nya verksamhetsformer spårar man i anteckningarna. Söndagsskolan fanns i församlingen 1866, ty 36 barnbidningar anskaffades från Fosterlandsstiftelsen. Redan första året arbetar en syförening i Hörsta. Vid en missionsauktion där 1866 inflyter en summa av 40 rd. Härav sändes 10 rd till Fjellstedtska skolan i Uppsala, 10 till ett barnhem i Stockholm och 15 till Fosterlandsstiftelsens missionsskepp Ansgar. Till missionsskeppet inflyter sen kollekt under flera år. 1871 kommer en man och lämnar Falk 1.25 ”till en spik i missionsskeppet”. Andra kollektändamål skymtar: till de sårade i fransktyska kriget, till nödlidande i Jerusalem. Offerviljan har av allt att döma varit god. Missionen låg Falk särskilt varmt om hjärtat. För detta ändamål upptogs kollekt på julottorna. 1873 antecknar Falk på almanackans pärm: ”Så snart jag får sälja hafre, skall missionär Fly-gares skola i Natal ha 100 rd”.

Falk som under sin lärareverksamhet i Stockholm tilllämpat moderna metoder och principer, var i Kumla livligt intresserad av skolväsendet. Noga antecknar han sina intryck vid varje skolbesök. Han är angelägen att lärarna följer ”tabellerna”, dvs. uppgjort schema. Det stora barnantalet möjliggjorde under 1860-talet endast varannandagsläsning i flera av skolorna. I ett par skolor ordnades barnbespisning för de fattigaste barnen de svåra åren 1868 och 1869. Falk köpte hem råg och vete och lät mala och baka.

Visst vore det trevligt med något
nytt i möbleringsväg
till jul!

Titta in till

LITHELLS MÖBLER
TEL. 70149 • KUMLA

Stort lager av möbler, mattor m. m.

Av anteckningarna förstår man, att många fattiga har det besvärligt hösten 1867 och ett par år framåt: Falk ansattes av många som vill låna pengar. Det gäller handlån från 1 rd till 100 rd på 14 dar, en månad eller ett halvår. Återbetalning sker så småningom, ibland efter år. En del torde ha fått skulden efterskönt, av anteckningarna att döma.

Söndagen den 18 aug. 1867 var tydligen en särskild gudstjänst anordnad på eftermiddagen i Kumla kyrka med anledning av den allmänna nöden. För den dagen står antecknat: "Em. syndabekännelse, bön, åkallan om hjälp med afseende på den nöd som redan är för handen och särskildt för den pågående skördetiden. Nationalsynderna: öfverdådighet, öfverskattande af det utländska, lyx, brännvin. Kollekt. Nattvard".

Det bör i detta sammanhang poängteras, att de sociala frågorna ända sedan ungdomstiden i hög grad intresserade Falk. I ett programuttalande yttrar Falk år 1850 följande angående den dåtida arbetareklassen: "De arbetande klasserna hava att fordra av sina medmänniskors rättvisa och kristliga kärlek följande: Så länge jordens hävor äro tillräckliga att föda alla, har varje människa (= arbetare) rättighet till sunt och tillräckligt livsuppehälle. Arbetaren har rätt att icke vara medel i sina medmänniskors hand, att bliva betraktad såsom människa med andliga behov. Han bör därför icke kunna hållas till arbete så lång tid på dagen, att han icke har tillfälle att tillgodose dessa behov (skolor m. m.). Arbetaren har rättighet att få undersökt, huru och i vad mån de arbeten, han är sysselsatt med, skadligt inverkar på hans hälsa, på det att denna inverkan måtte hämmas dels genom vidtagna försiktighetsmått, dels genom förkortad arbetstid och omväxling i arbetet. Familjelivets oskyldiga njutningar böra icke kunna berövas arbetaren. Hans hustru och barn vare befriade från sådana arbeten, som upplösa familjelivet och förhindra uppfostran".

Ett uttalande som detta av en ung akademiker år 1850 synes ganska märkligt, trettio år före någon arbetarsammanslutning i Örebro län. Och Falks åsikt var inte bara ord. Under sin stockholms-tid tog han aktivt del i Stockholms Stadsmissions verksamhet och var under flera år redaktör för dess tidning.

I sina bästa år kom Falk till Kumla, och en dryg arbetsbörda fick han axla där. På mellanstunder satt han vid sitt skrivbord och utförde en gärning, som kumlaborna kanske aldrig lade märke till. Då och då skymtar i anteckningarna hans översättningsverksamhet, bl. a. översättningen av den stora bibelkommentaren *Synopsis bibliothecae exegeticae in Novum Testamentum*, vanligen kallat Starkes bibelverk, på sju stora band, för vilket Falk var huvudredaktör. Men likväl räckte krafterna till en rätt omfattande predikoverksamhet såväl i Närke som i grannlandskapen. På söndagseftermiddagarna predikade han då och då i grannkyrkorna Ekeby, Sköllersta, Kräcklinge och Vintrosa samt i ett flertal bönehus, särskilt Julsta i Hardemo, Stenkulla i Viby, Nalavi i Kräcklinge och Lutherska missionshuset i Örebro. Fastän prästbostället var utarrenderat, fortskaffade han sig med egen häst och vagn.

Falk lär inte ha varit någon särdeles framstående talare, men han hade det enkla och hjärtliga framträdande och hans förkunnelse den rosenianska prägel, som väckelsefolket och allmogen över huvud gillade. De präster i Närke, som Falk stod särskilt nära, synas utom pastor Hofberg, ha varit kyrkoherde K. G. Tillman i Sköllersta och komminister A. W. Vadström i Mosjö. Med bistånd av dessa ämbetsbröder bildade Falk 1866 Nerikes prestsällskap, som under de närmast följande åren hade sina sammankomster dels i Örebro dels i prästgårdarna på olika håll i landskapet. Prosten C. A. Forsell i Stora Mellösa, som var samtida och varm vän av Stiftelsen, är underligt nog inte ofta nämnd i anteckningarna. Rätt många präster synas vid denna tidpunkt ha visat förståelse för den rosenianska väckelsen och de "lutherska läsarna". Det var dem nog angeläget att göra vad de kunde för att knyta väckelsefolket till kyrkan, isynnerhet som de mera separatistiska riktningarna tog avstånd från densamma.

Med patron O. G. Hedengren på Riseberga hade Falk rätt livlig kontakt. Redan tio år före Falks ankomst till Kumla hade Hedengren varit här och predikat väldeliga och skaffat sig både vänner och ovänner. Enligt sina egna brev skrädde han inte orden när det gällde att varna för baptismen. På våren 1857 hade baptister i Kumla drabbat samman med en av Hedengrens kolportörer på ett möte i Kumla och det hade gått mycket hetsigt tillväga, något som gjort både pastor Hofberg och Hedengren ledsna. Då och då kommer Hedengren efter Falks hitkomst över till Kumla och predikar i kyrkan men även i skolorna. Falk och Hedengren förstod varandra gott, fastän den förre var konservativ och den senare radikal. Falk gillade inte Hedengrens "nattvardsförening" vid Riseberga, men det sista året Hedengren levde för han ändå dit "för kärlekens skull" och officierade vid nattvardsgångar där i akt och mening att därigenom förebygga söndring inom kretsen kring Hedengren. Falk deltog också ganska regelbundet i de stora midsommarmötena vid Riseberga, den midsommarfirning som sedan under pastor Kihlstedts och patron Hedins ledning på senare delen av 1880-talet skulle överflyttas till Torps gård i Kräcklinge. Falk nämner inte mycket om komminister G. W. Müntzing i Viby, men de torde då och då ha träffats i Stenkulla bönehus därstädes.

Falks predikoresor sträckte sig också till Glanshammar och Rinkaby, till Hidinge, Knista och Kvistbro, till Ramundeboda och Nysund. Tack vare nyöppnade järnvägsförbindelser kunde han också göra avstickare till Södermanland, Västergötland och Värmland. Han släpper inte heller kontakten med Stockholm. När han kommer dit, predikar han i Betlehemskyrkan. De förhåttade kommunikationerna på 1860- och 1870-talen har i hög grad underlättat väckelseörelsernas spridning i vårt land. Somrarna 1867, 1869 och 1871 vistas Falk omkring en månad på Gotland, där han predikar såväl i Domkyrkan som i Lutherska missionshuset i Visby. Då och då gästar han även prinsessan Eugénie på Fridhem. Hon stod Fosterlandsstiftelsen nära och hade starka missionsintressen.

Allt för julbordet! Stort sortiment av specier, konserver, delikatesser m. m.

men alltjämt som specialitet: förstklassiga
charkuterivaror från
egna fabriker

Lithells FÖR
GOD
MAT

Lina Sandell.

P. W. Waldenström.

A. P. Falks inflytande i Närke stärktes väsentligt genom bildandet av Örebro läns Ansgarieförening. Förberedelser för denna det lutherska väckelsefolkets sammanlutning torde före Falks ankomst till Kumla ha gjorts av pastor J. H. Lundborg i Grythyttan. Den 22/8 1865 skriver Falk "Stiftades Örebro läns Ansgariiförening genom antagande af stadgar. Upplade räkenskapsföraren A. C. Beckman föreningens gåfvobok." Beckman var rådman i Askersund. I nära 30 år var Falk denna förenings ordförande. Den bildades i Lutherska missionshuset i Örebro, men första årsmötet hölls i Kumla den 27 juni 1866. Kumla kyrka visade sig då ej räcka till att rymma den stora skaran, så man nödgades ordna ett friluftsmöte i prästgårdsparken, där lektor P. M. Elmblad, dr V. Rudin, H. J. Lundborg och K. Berggren talade. Kl. 7 på kvällen samlades styrelsen och "ombuden från de olika socknarna" till enskilt sammanträde i Kyrkskolan. Följande år antog Ansgarieföreningen som sin första lekmanamissionär P. E. Lager för verksamhet på det av Fosterlandsstiftelsen upptagna missionsfältet i Afrika. Innan han reser ut kommer han till Kumla och tar avsked från föreningen vid en predikan i Kumla kyrka. Efter många motgångar och svårigheter led han martyrdöden den 17 juli 1876 vid Adi Kuni i Afrika.

Under de första åren hölls mellan årsmöten i Örebro rätta "talarekonferenser", då präster och kolportörer träffades för uppbyggelse och för att planera arbetet. Sannolikt var det Ansgarieföreningen, som tog initiativet till det stora och mycket omskrivna predikantmötet i Kumla den 23—25 juli 1872. Inbjudan var emellertid under-tecknad av Falk och K. Berggren i Askersund. Program trycktes på Halls förlag i Jönköping och sändes ut. Präster och lekmän från hela Mellansverige samlades nu till Kumla för att överlägga om några av de stora kyrkliga frågor, som den begynnande brytningstiden hade bringat i dagen. Från de mest radikala kolportörerna utslungades hårda domar mot kyrkan. Revoltstämningen torde ha lugnats ner av Ansgarieföreningens anhängare och andra närvarande prästmän, och det hela torde ha slutat i frid och samförstånd. Några dagar senare skriver

Falk till en syster, att han har haft "tre härliga sötebrödsdagar".

En av väckelsens ledande män, som vid denna tid manade de mest oppositionella läsarna till lugn och eftertanke, var märkligt nog P. P. Waldenström. Han och Falk hade många gemensamma åsikter, men i den kristna försoningsfrågan skiljdes vägarna. Motsättningarna var ibland mycket skarpa. Falk vägrade till slut att släppa upp Waldenström i Kumla kyrkas predikstol, och då tog det eld. I ett odaterat brev ber Waldenström om tillgift och förlåtelse: "Af hela min själ ödmjukar jag mig inför Dig och beder Dig om förlåtelse, för att jag varit emot Dig idag som ett vildt djur..." Av allt att döma hade båda temperament.

Andra gästade Falks hem och predikade i Kumla kyrka. Oscar Ahnfeldt, trubaduren, som reste land och rike omkring och sjöng andliga sånger till luta, hälsar på ibland. Den 25/2 1871 skriver Falk skämtsamt: "O. Ahnfeldt skall hemtas i ett rymligt åkdon".

Om ett av hans besök i Kumla berättade på sin tid komminister Johannes Falk: Ahnfeldt skulle sjunga i kyrkan, men för att han skulle synas för allt folket bar man in dit prästgårdens stora matsalsbord och ställde framme i koret och på detta placerades en stol. Här fick Ahnfeldt sitta och spela och sjunga. A. hade på fötterna kraftiga, järnskodda stövlar, som satte mycket fula märken i bordsskivan. När bordet på kvällen åter kommer in i prästgården, säger Falk lätt förgrymmad till Ahnfeldt: "Se, så du har fördärvat mitt bord!" Var på A. replikera: "Käre Falk, står det inte i psaltaren: 'Huru ljuvliga äro icke fotstegen af dem som frid förkunna?'" "Ja, men det var på bergen, inte på mitt matsalsbord", genmålde Falk.

Pastor P. A. Ahlberg, eldsjäl, som i början av 1860-talet grundat en predikantskola å Ahlsborg i närheten av Vetlanda, en skola som 1875 flyttades till Örebro, hör också till kretsen kring Falk. Då och då kom Lina Sandell på besök. Hon underhöll ett barnhusbarn, som växte upp i en familj i Kumla.

Under sina första fem år i Kumla förlorade Falk flera av sina bästa vänner: Rosenius, Lundborg, Müntzing och Hedengren avled. Hofberg blev sjuk och flyttade från Kumla. Falks egen maka avled 1869 och han stod ensam med 10 barn. Men provningar och bekymmer gjorde honom än mera stark och trosviss.

Särskilt djupt grep honom Rosenius' död. Omedelbart far han till Stockholm och rådgör med fru Agate Rosenius angående fortsatt utgivande av tidningen "Pietisten". Det anses i första hand vara Falk som påverkade utvecklingen så, att denna mycket spridda och synnerligen betydelsefulla tidning lades i händerna på P. P. Waldenström.

Den s. k. nattvardskrisen i Kumla år 1876, vilken ofta behandlats i olika sammanhang, skall inte här vidröras. "Nattvardsfrågan" har nog varit aktuell redan från första början av verksamheten i Kumla. Enligt anteckning i almanackan för 1866 hölls i Kumla sedan år 1862 nattvardsgångar även på lördagar, detta tydligen i akt

Forts. å sid. 9

SUNDBERG & OLSONS
FOTO GRAFISKA

Hagendalsvägen 7 KUMLA
Tel. 708 44

BRUDPAR-
PORTRÄTT-
GRUPP-
SERIE-
FÖDELSEDAGS

Foto

Vi rekommendera vår populära **PORTRÄTTSERIE**

En bild från Hörsta för sextio år sedan

Den 1 februari 1902 firades en jubileumsfest i Hörsta skola. Folkskolläraren Per Larsson hade då varit lärare i tjugofem år — han tillträdde tjänsten 1877 och avgick 1908 — och i samband med festen togs denna bild. Troligen är bilden inte från själva festen då avsevärt flera deltog och ljuset genom fönstret tyder på att kortet är taget mitt på dagen, medan festen hölls på kvällen. Festtalare skulle prosten Axel Per Falk ha varit, men på grund av sjukdom var det hans son, Johannes Falk, som fullgjorde detta uppdrag. Inte heller han är med på bilden, vilket ytterligare styrker att kortet är taget vid annat tillfälle än festen; kanske dagen efter.

Den dekorativa skylten är skänkt av prosten Falk. Den är illustrerad och texten är: "P. Larsson 1/2 1877—1902. Älskande och älskad. Längje lefve han! Ax. P. Falk." På lagerkransens band står: "Minnet är en ros, som evigt blommar". Unionsflaggan finns både för fönstret och i bakgrunden. Dekorationerna med alla blommorna (troligen även skylten) är gjord av trädgårdsanläggaren Johan Karlsson i Kumla by (1848—1945).

Platsen är "stora" skolsalen i gamla skolan — numera Hörsta Blåbandsförenings samlingsal och mästereografen heter Knut Brydolf med ateljéer både i Kumla och Hallsberg.

Följande personer synes på bilden:

Översta raden från vänster: Lantbrukaren August Olsson, Haga-by (Martin O:s fader, söndagsskollärare m. m.); skomakaren Emil Halling, Hörsta; skomakaren Emil Olsson, Vallersta; lantbrukaren Lars Andersson, Vallersta (broder till Erik A., stiftare av Hörsta Blåbandsförening tillsammans med Erik Johansson); Per Johan Ekskog, Ekeby (fanjunkare vid I 3, tidigare Sannahed); trädgårdsanläggaren Johan Karlsson, Kumla by (den som gjort dekorationerna); lantbrukaren Erik Johansson, Vallersta (tillsammans med Lars Andersson stiftare av Hörsta Blåbandsförening); lantbrukaren Emil Larsson, Vallersta (död vid trafikolycka för några år sedan); lantbrukaren Karl Johan Gustafsson, Ekeby (rätt originell, historiekunnig, donator till en skolstipendiefond); lantbrukaren Erik Andersson, Vallersta (bror till Lars A.); skohandlaren Karl Oskar

Larsson, Vallersta (sedermera Skövde, bror till Lars Oskar Melin och Per Olof Larsson, se nedan); lantbrukaren Karl Evald Karlsson, Hörsta (bror till Selma Larsson och Hulda Karlsson i nedre raden samt hönsriägaren Einar Carleborg, Hörsta).

Mellersta raden från vänster: Skomakaren Lars Oskar Larsson, Vallersta (bytte sedermera namn och kallade sig Melin, bror till Karl Oskar L. och Per Olof L.); Hilda Halling, Hörsta (sedermera gift Andersson, syster till C. A. Jonssons fru); lantbrukaren Adolf Johansson, Ekeby (nämndeman m. m.); skräddaren August Andersson, Sörby (sedermera även virkeshandlare, fader till Hulda A., se nedan); lärarinnan Emma Fryksdal, Hörsta skola; fru Alma Larsson, Hörsta skola (Per Larssons hustru); folkskolläraren Per Larsson, Hörsta skola; Amalia Andersson, Vallersta (sedermera gift 1) Olsson och 2) Larsson); lantbrukaren Gustav Larsson, Vallersta (senare Fellingsbro); lantbrukaren Erik Jonsson, Ekeby (kyrko- och skolrådsledamot m. m.); Edla Olsson, Vallersta (senare gift Lanngren och bosatt i Snavlunda); skohandlaren Per Olof Larsson, Vallersta (sedermera Leksand, bror till Lars Oskar Melin och Karl Oskar Larsson, kallades också Rättare-Johans pojkar, morbröder till Gunnar Hjelm, Ekeby).

Nedersta raden från vänster: lantbrukaren Anders Andersson, Ekeby (kommunal förtroendeman, donator till både skolan och fattigvården); Ellen Eriksson, Ekeby (gift med Karl Olsson, en bror till Emil O., översta raden); Hulda Jonasson (gift Larsson); Elsa Gustafsson, Hörsta (gift med predikanten Erik Lundblad); Maria Johansson, Sichelsta (sedermera gift Svärd och mor till järnbandlaren Olof S.); Hulda Andersson, Sörby (dotter till August A., se ovan); Hulda Persson, Ekeby (gift med fanjunkare Ekskog, se ovan); Selma Karlsson, Hörsta (gift Larsson, se i övrigt nästa namn, Hulda K.); Hulda Karlsson, Hörsta (syster till Selma K. och Karl Evald K., se ovan, och barn till nämndemannen Karl Johan Karlsson i Hörsta); Hanna Blom, Ekeby (sedermera gift Pettersson och mor till Paul Pettersson, Kumla); Arvid Persson, Ekeby (sedermera orgelbyggare i Stockholm).

Tage Tapper

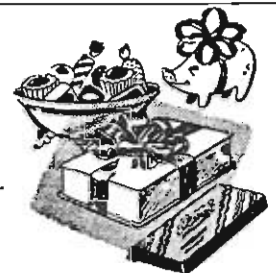
Köp julgotterna i

KÅGES KONFEKTHÖRNA *Pomona*

Hagendalsvägen 4

Allt i konfektyrer och frukt. Glace till middagar och fester

Beställningar till tel. 711 90

K. A. Ruhlín

KARL AUGUST RUHLIN

NÅGRA DRAG UR HANS LIV

Av HENNING JULIN, Stockholm

Källor: Kyrkböcker; Jakob Byström, Blå Bandet år 1893. Axel Modig; Järnvägsmännens missionsmöte år 1905. E. J. Ekman, Den inre missionens historia, del III:1, år 1900.

Karl August Ruhlín föddes den 18 oktober 1847 i Lerbäck i Närke, där också föräldrarna, Per Erik Ruhlín och Birgitta Maria Andersdotter, voro födda 1818 resp. 1819. Med gossen Karl August och en år 1843 född flicka, Sofia Mathilda, flyttade den lilla familjen till Kumla någon gång mellan 1847 och 1850. Det uppgives, att fadern där varit gästgivare i Blacksta och inrättat en handelsbod invid baptistkapellet i Hjortsberga. I Kumla ökades familjen med fyra barn, tre gossar och en flicka. Per Erik Ruhlín dog 1892, hustrun 1896. Båda äro begravna på Kumla kyrkogård.

I tidskriften Blå Bandet har redaktör Byström år 1893 lämnat intressanta biografiska data ur K. A. Ruhlíns liv och erinrat om hans levande intresse för nykterhetssaken och därtill betygat hans varma religiositet.

Efter genomgången folkskola i Kumla studerade Karl August Ruhlín vid Karolinska läroverket i Örebro, där han under åren 1859—1865 genomgick sex klasser. Efter slutad skolgång ägnade han sig åt sjömansyrket. Åren 1865—1869 seglade han med svenska och utländska fartyg och besökte under resorna flera delar av Europa samt norra och södra Amerika, Västindien och Afrika.

År 1870 lämnade han sjön och fick anställning som schaktmästare vid Frövi—Ludvika järnvägsbyggnad. Detta företag var engelskt och ägdes av The Swedish central railway company Ltd, London. Bansträckan Frövi—Kopparberg byggdes åren 1871—72. Förstnämnda år befordrades Ruhlín till stationsinspektör vid Gusselby och år 1874 till stins vid Kopparberg, där han förblev till sin död.

Varande i många avseenden en dugande förmåga, gavs honom i det kommunala livet det ena förtroendeuppdraget efter det andra, och våren 1887 utsågs han till representant i andra kammaren för Lindes domsaga. Inom riksdagen hann Ruhlín emellertid icke uträtta mycket. Redan vid höstvalen nämnda år trädde han tillbaka, efter vad det säges på grund av politiska påtryckningar från överordnade. Hans tillbakaträdande från det mera aktiva politiska livet beklagades mycket av de frisinnade och nykterhetsvännerna såväl inom som utom valkretsen, enär han vid sitt framträdande både såsom riksdagsmannakandidat och såsom riksdagsman ingivit de bästa förhoppningar om sig såsom en sant frisinnad och dugande representant.

Radio och TV

Fullständig service under ansvar

RING! VI HÄMTAR!

RADIOLA, AGA, PHILIPS m. fl. märken av högsta kvalité garanterar bästa välljud och bild - Bil- o. reseradio - Bandspelare m. m.

KUMLA RADIO & TV

KÖPMANGATAN 1 - TEL. 705 91

Vad särskilt hans kamp för blåbandsverksamheten angår, erinrade Byström om att Ruhlin vid Blåbandskonferensen i Örebro 1887 var starkt ifrågasatt att inväljas i Sveriges blåbandsförenings verkställande utskott.

Det var sannolikt också med tanke på de stora tjänster han gjort nykterhetssaken, den kyrkoherde, som på Kopparbergs kyrkogård vigde hans stoft till den sista vilan, fann sig ha anledning yttra:

”Jag är viss om, att Ruhlin med sin kraft och sin verksamhet mycket bidragit därtill, att denna sak nu står — åtminstone bland oss — där den står. Jag tror att han härvid stod fram såsom en man, vilken av var och en var känd såsom den där med djupt personligt allvar ville och kunde föra talan i denna renhetens och sedlighetens sak.”

Ruhlin har av dem, som hade tillfälle att bedöma honom, skildrats som en i hög grad duglig, punktlig och samvetsgrann tjänsteman, som åtnjöt stort förtroende av sina förmän. Men han var även högt värderad och älskad av sina kamrater och underlydande för sin ovanligt stora humanitet och välvilja, som alltid visades mot såväl den ene som den andre.

Axel Modig, järnvägens kontrollbokhållare i Kopparberg, var Ruhlins intima vän och tillhörde styrelsen för *Kristna Järnvägsmannaförbundet*. Vid Ruhlins bortgång år 1893 utsågs Modig till hans efterträdare som ordförande i friförsamlingen i Kopparberg.

I sitt äktenskap med Hildur Gustafvia Troselius, f. 1852 i Stockholm, hade Ruhlin sex söner och tre döttrar. Dottern Frideborg dog 4-årig 1878. Det uppgives, att det var hennes hastiga död, som förde Ruhlin in på sanningens väg. Äldste sonen Gustaf, f. 1870 och anställd som eldare vid F. L. J., omkom under sin tjänsteutövning en vårdag 1888. Två av sönerna, Helmfrid och Bertil, hade under yngre år anställning som verkmästare respektive förman vid Yxhults stenhuggeri AB i Kumla. Båda fingo liksom deras yngre bror Georg sitt gifte ur familjen Fosselius vid Kumla station.

K. A. Ruhlins tidigare nämnda syster, *Sofia Mathilda*, född 1843 och död 1916, var gift med regementstrumslagaren *Erik August Carlsson* i Hällabrottet, född 1837 och död 1882. Av skifteshandlingar från mediet av 1870-talet framgår, att Carlsson ägde mark i Hällabrottet och var disponent i *Hällabrottets Kalkbränneribolag*. I detta bolag var riksdagsmannen Erik Olsson i Sannersta styrelseledamot. Den ornerade stenen på makarna Carlssons grav på Kumla kyrkogård är huggen av deras son Ernst.

En för Karl August Ruhlin svår prövning under Kopparbergstiden var, att han under nära 15 år besvärades av ett svårt njurlidande, som vid slutet av år 1892 nödgade honom att nedlägga sin tjänst, och i Marstrand, där han året därpå sökte bot för sin sjukdom, avled han den 16 juni endast 46 år gammal. Han fick sitt sista vilorum på Kopparbergs kyrkogård. I samma grav jordades hust-run 1926.

I ett blygsamt programhäfte för *Järnvägsmännens missionsmöte* i Stockholm år 1905 meddelade ordföranden, den förut nämnde Axel Modig, i en liten historik, att en

sammanslutning, *Kristna Järnvägsmannaförbundet*, hade bildats i Motala år 1881 och fått sina stadgar antagna vid påföljande årsmöte i Örebro. Av praktiska skäl beslöts emellertid vid 1883 års möte i Kristinehamn att upplösa förbundet och i stället hålla ett missionsmöte årligen. Så blev ock fallet. I K. A. Ruhlin hade dessa möten en varm vän. Ordförande vid mötena var oftast och till år 1902 doktor A. B. Beskow, anställd vid Statens järnvägar. Till dennes efterträdare utsågs 1902 den här nämnde Modig.

Vid en gudstjänst under missionsmötet i Stockholm 1905 betonade Modig med stöd av några ord i Lukas femte kapitel vikten av att komma ihåg, att även anspråkslösa möten kunna bli till välsignelse. För att belysa just denna sin uppfattning skildrade han ur minnet följande händelse.

Vår för 12 år sedan hemgångne vän Ruhlin hade vid ett tillfälle lovat att medverka vid en gudstjänst i en skolsal i Kumla. Av någon anledning — kanske sjukdomsbesvär — kände han sig vid predikotillfället modfärdig och illa rustad. Hans predikan gick knaggligt, och han var nära att komma av sig, och önskade att stunden vore över, så att han kunde få resa hem. Detta lät sig dock icke göra, då han lovat att tala även på eftermiddagen.

Fem eller sex år senare — sade Modig — kom jag ned till Mariestad för att predika. Sedan jag slutat, kom en kraftigt byggd man, som tydligen visste att jag var järnvägsman, och frågade om jag möjligen kände stationsinspektör Ruhlin i Kopparberg. Då jag jakade, utbrast mannen med glädje: ”Då får jag nog be er, att hjärtligt tacka och välsigna honom, ty”, fortsatte han, ”för 5—6 år sedan predikade han i ett skolhus i Kumla. Jag var där och satt på en bänk nära dörren, och genom Ruhlins predikan blev jag frälst och är ännu ett Guds barn.”

När jag sedan — fortsatte Modig — kom hem till Kopparberg, fann jag min vän Ruhlin i stationens väntsal gående fram och åter med ett av sorg präglad ansikte. Jag fann då tillfället lämpligt att utträta mitt ärende och gjorde det genom att bland annat säga: ”Det är för mig en glädje att till dig få framföra en tacksamhetens hjärtliga hälsning från en din ”kärve”, herr N. N., en kraftigt byggd man, som efter min predikan i Mariestad med glädje anförtrödde mig att han blivit omvänd och ett Guds barn genom den predikan, som du en gång höll i en skolsal i Kumla.”

Den mycket förvånade Ruhlin fick då glädjetårar i ögonen och utbrast djupt gripen: ”Åh, käre Modig, kunde verkligen någon bli frälst genom den predikan, då är det väl bäst, att jag håller ut ännu.”

Av Kumla julblad

finnes årg. 1959—1961 å

KB Kumla Tryckeri.

Verkligt värdefulla julgåvor finner Ni i vår rikhaltiga sortering av

BÖCKER, BIBLAR, PSALM- och SÅNGBÖCKER, SKRIVMATERIEL, PRESENTARTIKLAR och GRAMMOFONSKIVOR m. m.

HF:s BOKHANDEL - KUMLA

Köpmangatan 20
Tel. 702 65

TRENNE ÄLDNINGAR I HARDEMO

Av kontraktsprost Bertil Ericsson, Edsberg

Det kall, som den Högste förlänat en präst, nödgar honom att gå ut till människor med det glada budskapet om frälsning. Kristi kärlek driver honom till dem. Det är ej nog att hålla föreskrivna gudstjänster och utföra förekommande förrättningar. Det gäller ock att på de första lärjungarnas vis uppsöka medvandrarne i deras vardagliga liv och, medan man delar deras glädje- och sorgemännen, i kärlek draga dem till Frälsaren.

När jag tänker tillbaka på de svunna 20 arbetsåren i Hardemo församling, förnimmar jag en djup tacksamhet till den Herre, som tagit mig i sin tjänst. Det har i sanning varit berikande att möta församlingsborna i olika belägenheter och lyssna till deras berättelser. Det säger sig självt, att de gamle i regel besitta den största livserfarenheten.

Bland dessa må *Kristina Schröder* i Mossby nämnas först. Hon var född 1852 i Eneby och hade fört ett strävsamt liv. Hon hade fått "slosa och släpa", som hon själv uttryckt saken. Vid en sammankomst i Lanna bönhus omkring 1880 under pågående väckelse gav hon starkt utlopp för sin oro inför möjligheten att gå evigt förlorad. Hon reste sig upp och ropade ut sin nöd. "Jag far till helvetet!", föllo hennes ord enligt en sagesman. Men frälsningens gåva låg tillreds. Hon behövde ej mista sin själ. Mannen hade något tidigare kommit till omtanke i det andliga. Makarna S. voro flera år anslutna till metodistförsamlingen i Lanna, vars kapell brann ned 1897, "men", sade änkan en gång, "det gör detsamma, var man är skriven, bara man är skriven där hemma". Mor S. beskärdes ett långt liv.

I tillgängliga kyrkböcker, som förvarades i prästgården, gick det ej att finna någon så gammal åtminstone sedan 1850-talet. Hon blev emellertid mycket böjd och så småningom helt blind. Men tanken var klar in i det sista. Den 25 okt. 1952 firades hennes sekeldag. Landshövding K. J. Olsson med fru, kyrkoadjunkt Sten Persson i Kräcklinge och pastoratets kyrkoherde kommo jämte flera andra på besök, varvid den sistnämnde döpte ett hennes barnbarnsbarnbarn, gossebarnet Gustaf Roger Andersson från Kumla. Jag minnes, att jag knappast kunde stå rak under det låga taket. Jubilaren rullade på sedvanligt sätt sina tummar, medan hon täljde sina dagars tal. Hennes lott var att "leva på minnena och begrundna dem". Fem år tidigare tyckte hon, att hon satt "som en fånge". 100-årsdagen blev ljus. Strax innan utbrast hon: "Nu får det väl li'a ut vad det hinner. Min dag kan vara gjord när som helst". Det blev så. En dag

Bertil Ericsson

före jul — det var den 18 december — kom bud till ålderdomshemmets föreståndarinna att begiva sig till Mossby för att lämna hjälp. Som jag var i närheten och det var bråttom, följde jag med och skjutsade. Vid framkomsten anade vi, att den gamlas uppbrott var förestående. Där behövdes ingen lekamlig hjälp. Jag frågade henne omedelbart, om hon kände igen mig och ville, att jag skulle läsa ett Guds ord. Hon svarade ett tydligt ja på båda frågorna. Jag läste ur Skriften och bad en bön. Under tiden slocknade hennes livslåga hart när omärkligt. Det var en gripande och oförgätlig stund. Klockan var 8.45 på kvällen. En hundraåring i en liten hydda i skogen. Decembermörkret upplyst av fotogenlampor. En stilla och trött pilgrim, som under andakt och tillbedjan övergår tidens gräns.

*"Jag haver en gång varit ung,
nu är jag gammal vorden.
Min kropp sig böjer, trött och tung,
till allas moder jorden,
och själen längtar till det land,
där herden på en fredad strand
församlar spridda hjorden."*

Fröken *Hilma Nilsson* i Skyberga var född 1860 på den gård, där hon framlevde hela sitt liv. Hon tillhörde en syskonskara, vars alla medlemmar förblevo ogifta. I yngre år var hon ganska sjuklig och vistades tidtals vid Porla brunn. Ingen av hennes syskon uppnådde likväl hennes höga ålder. När hon slutade vandringen den 23 mars 1955, var hon 94 år. Gammaldags goda seder rådde i hemmet. Till församlingens kyrka skänkte hon och en hennes broder ett par silverljusstakar. Nordiska muséet i Stockholm har fått del av hennes minnen om psalmbokens användning i en gången tids andaktsliv. Länsmuséet i Örebro har mottagit värdefulla hemslöjdsalster. Hilma Nilsson var en blid natur. Den inneboende godheten lyste fram ur hennes vänliga blick. Hennes jordafärd blev högtidlig. En generations liv var lyktat.

Vid KÖPMANGATAN 26 i nya affärshuset med större affärs- och lagerlokaler står vi i år ännu bättre rustade för Edra JULKLAPPSINKÖP

Järnhandeln med JULKLAPPAR
FÖR HELA FAMILJEN!

SVÄRDS
Järnhandel

PRAKTISKA SAKER
SPORTARTIKLAR
HOBBY-ARTIKLAR
VERKTYG - LEKSAKER

Telefon 700 67, 714 33

Den 31 mars var hennes färdedag. Vid utläsningen på gårdstunet var det flödande solsken. Där hördes vårens lärka.

*"Härlig är jorden,
härlig är Guds himmel,
skön är själarnas pilgrimsgång.
Genom de fagra riken på jorden
gå vi till paradiset med sång."*

Karl Oskar Halldin i Nählberg var begåvad med ett klart och redigt intellekt. Han hade varit med i de kommunala rådslagen och även utåt hävdad sin uppfattning, bl. a. som deltagare i 1914 års bondetåg. En tid fungerade han som nämndeman. För kyrkosången hade han ett levande intresse och var medlem av Hardemo kyrkokör omkring 50 år. Han var synnerligen minnesgod, gjorde uppteckningar och lämnade meddelanden till pressen. Oskar Halldin var en tänkande man. Utmärkande för honom var en påfallande benägenhet att till det sagda anknyta reflexioner. Efter hustruns bortgång 1950 kände han sig mycket ensam och kom också i andligt mörker. Han sände bud efter sin själasörjare, som sökte giva honom vägledning. Det blev en sann omvändelse. Änskönt hans lekamliga ögon omsider miste sin synförmåga och hans hörsel blev betydligt nedsatt, var hans själs blick skarp och hans andliga lyhördhet påtaglig. Vid en passionspredikan i hans sons hem 4 mars 1953 tog han till orda och avgav ett personligt vittnesbörd om sin tro samt manade med iver till avgörelse för Gud. Oskar Halldin var likt Sackeus liten till växten, hans hälsa var ej alltid den bästa, men han uppnådde likväl 92 års ålder.

*"En ande, som bad och som trodde,
där ägde sin älskade boning.
En brinnande vishet där bodde,
som närdes av Kristi försoning."*

Forts. från sid. 4

och mening att ge väckelsefolket tillfälle att samlas kring nattvardsbordet utan sällskap med "den stora hopen". År 1869 antecknar Falk: "Vid kommunionförhör i november skall du fråga: 1) Hvad är sakramentet? 2) Hvad söker du där?"

Outtröttligt arbetar Falk vidare i sin kära församling. Våren 1872 är han jublande glad, när han nedskriver dessa ord på första almanackspärmens innersida: "Herren vare tack! Just i april månad började en stor andlig väckelse i nästan hela socknen, synnerligast i Stenetrakten! Herren är mäktig att af stenar uppväcka barn åt Abraham. Lofvat vare hans namn allena!"

Många år fick Axel P. Falk tjäna Kumla församling. K. A. Hagström summerar i sitt Herdaminne (IV, sid. 533) hans livsgärning på följande sätt: "Ingen af Kumla 36 kyrkoherdar har förunnats en så lång och välsignelserik verksamhet som doktor A. P. Falk. Med trosvarmt nit i outtröttlig själavård och med ett föredömligt exempel af from vandel har han fått vägleda många själar till salighet."

Om milstenar

Esse Wall med medhjälpare vid den flyttade milstenen.

"G III Evert A Franz Landshövdinge A^o 1781" står det på de flesta milstenarna i Närke.

Milstenen vid Torshögen, Skyberga, har flyttats på grund av vägbreddning. Stenen tillhör vägen Kumla—Fjugesta. En annan milsten står vid Hembygdsgården Tiven. Den tillhör vägen Vallby—Södra mos—Örebro.

Närkes milstenar anses vara bland de vackraste i Sverige och är imponerande i storlek och utförande.

En liknande sten som bilden visar finns på Skansen i Stockholm. Den bär också årtalet 1781. Båda stenarna är troligen gjorda i Yxhult. En bild av Skansenstenen utgör omslagssida för Kumla Julblad 1940.

Att milstenarna baft stor betydelse för både vägfärande och skjutshållare förstår man. Till de sistnämnda utgick ersättningen troligen per mil, men denna kunde dock ej dämpa den ovilja allmogen hade för denna pålaga. Infann sig ej den rekvirerade skjutsen blev det dryga böter för skjutshållaren.

Vid tiden för milstenarnas tillkomst var trafiken vintertiden synnerligen livlig på vissa vägar. Malmfororna gick från Bergslagen till Otterbäckens m. fl. hyttor. I återfrakt blev det vanligtvis spannmål och fodervaror.

Andra vägar, som torde ha anlagts redan i förhistorisk tid, följde mer höjdsträckningarna. Dylika vägar kan man följa i skogsterrängen. En sådan väg i Mossby, Hardemo, kallas "Munkastigen". Man kan spåra den från Broby äng över Mossby till Norrby. Den är stenlagd med grova kantstenar och är 6—7 alnar bred. Kanske den haft förbindelse med den gamla vägen mellan Sörby i Kräcklinge och Hörsta i Kumla.

Rössbergs SNABBKÖP

Å B Y T O R P

Tel. 730 72

Platsen för förmånliga inköp
såväl till julen som året runt

— ett varuhus i miniatyr

SPECERIER, CHARKUTERI, MJÖLK, BRÖD

Kapitalvaror t. ex. TV, Frysboxar, Kylskåp, Tvättmaskiner m. m.

Ester Salminen

Minnen från Säbylund

Av författarinnan ESTER SALMINEN

En hälsning från hembygden har Kumla Julblad varit för mig i många år liksom för många andra f. d. kumlabor, som hamnat på olika håll i världen. En solig somrardag kommer ett brev från redaktionen, som ber mig berätta några minnen från mina uppväxtår i Kumla. Strax strömmar minnena över mig. Fast jag sett mycket i min barndoms bygd förändras under årens lopp, tycker jag mig nu se de gamla platserna, som de var ännu i slutet av tjugutalet, när jag som ung lärarinna lämnade seminariet i Örebro och hembygden. Jag hade nog gärna stannat — men det var ont om lärartjänster då, och man kunde inte få välja.

Mina tidigaste barndomsminnen rör sig mest kring lek-kamraterna och lekplatserna. Som jag minns det nu, var vi nästan alltid ute. På den vida mossen, som såg ut att avslutas av Kilsbergens blåa rand i väster, sökte vi bär från snösmältningen, då de röda tranbären visade sig, och fram till den spännande hjortrontiden. Bären hängde ofta över kanten till de vattenfyllda och ofta ganska djupa dikena som uppstod vid torvtäkten. Vi trillade ner ibland och kom upp plaskvåta av dyvatten. Någon gång gav vi oss iväg ända bort till Rosengöl, som låg bortåt mossens norra gräns och sades vara "bottenlös". Bävande smög vi ut på strandtuvatorna och sökte att med käppar fånga de gula näckrosorna. Vi kortade av hemvägen genom att åka med torvvagnarna, som på den tiden kördes med häst på ett litet järnvägsspår ungefär som de första spårvagnarna. Där satt vi uppe på torvlassen, smutsiga, repiga och lyckliga.

Ibland "arbetade" vi på mossen för att bättra på de magra fickpengarna. Vi vände torven och lade upp den i s. k. kupor till torkning. Men vi tröttnade snart och gick till torvmästaren för att be om förskott på avlöningen. Det lyckades alltid, för han var mycket svag för ungar, det vet jag bäst, som var hans yngsta barn. Men vid sådana tillfällen kunde vi få höra, att vi var lika "luffarna", som brukade komma om somrarna för en kort tid, arbeta ihop litet pengar och så ge sig iväg.

Jag minns många av dessa sommarfåglar, som vi kallade dem. Ofta var de av samma typ som Harry Martinssons Bolle. Aldrig blev någon ofredad av dem, de

tycktes ha någon sorts inbördes disciplin. För övrigt sköttes arbetet på mossen och i torvfabriken liksom nu året runt av en stab fasta arbetare, de flesta gifta och bosatta på platsen.

En gång om året träffades alla de små trollungarna från mossen, högtidliga och uppklädda i bästa stassen. Det var när greven på Säbylund bjudit oss till julfest på slottet. Alla barn i närheten brukade bli inbjudna, vare sig de hörde till godset eller ej. Då kom pojkarna vattenkammade och flickorna med det om vardagarna hårt flätade håret upplöst och friserat och med en stor sidenrosett högst uppe på skulten. Min ett par år äldre syster och jag tog säkert priset en gång i fråga om både storlek och färgprakt på rosetten, när en faster från Amerika nyss varit och hälsat på.

Greve Eugène Lewenhaupt på Säbylund, fil. dr och bibliotekarie vid Uppsala universitet, var vid den tiden en distinguerad herre mellan sextio och sjuttio år. Han sprang alltid i spetsen för det ringlande tåget av barn under julfestens långdans, uppför och nerför trappor, genom korridorer och rum. Då och då tappade han pincenezen men grep den i gummisnodden och satte den på plats på den aristokratiska näsan utan att hejda farten.

Greve Lewenhaupt vistades långa tider i Uppsala. Godset sköttes av förvaltare Emil Mannerfelt. Förvaltaren och hans fru Julia, ett värdigt och vänligt äldre par som jag minns dem, kom ofta promenerande genom allén ner till stora landsvägen och satt många sommarkvällar i torvmästarboställets trädgård. Det var riktiga somrar på den tiden! Förvaltarparet och mina föräldrar hade samma intresse för allt som växer både i trädgård och i vild natur. De hade också samma ansvarskänsla ifråga om djur. Förvaltare Mannerfelt, som vanligen ledde sina lantarbetare med mild och faderlig hand, kunde ta i med besked, om han såg djur behandlas med vårdslöshet eller grymhet. Och jag minns, hur jag och mina syskon tidigt fick lära oss av vår far att akta unga träd och för övrigt handskas varsamt med allt som lever i naturen.

Förvaltare Mannerfelt skötte alltså godset åt greve Lewenhaupt, som helt ägnade sig åt lärda mödor.

När greven fyllde sjuttio år, skulle det bli stor middag på slottet i den stora nedre hallen. Både "hög och låg", som det ännu hette på den tiden, var inbjuden. Nu många år efteråt kan jag inte låta bli att tänka på hur demokratiskt livet på Säbylund tedde sig. Kanske berodde det på att greve Lewenhaupt var, som min far brukade säga om honom, "en ädling inte bara till namnet".

Till grevens sjuttioårsmiddag var mina föräldrar inbjudna, och min far var en av dem som skulle hålla tal.

Att hyra Ni äger fler värdesaker än Ni tror. Bankvalvet ger Er säker förvaring. För en låg avgift kan Ni hyra ett bankfack hos oss, där Ni kan förvara Edra värdesaker brand- och inbrottskyddade bakom tjocka valvsdörrar.

För säkrare förvaring — bankfack i
**SKANDINAVISKA
BANKEN**

Tel.: Kamrer 700 50, växlar och lån 752 90, kassa

På förmiddagen den stora dagen började han smått förbereda sig, och han tyckte det var svårt att hitta den bästa utgångspunkten. Kanske kände han sig besvärad av att många lärda män skulle vara närvarande. Säkert är emellertid att han uppriktigt ville hedra greven, som han både höll av och beundrade.

Jag hade vid den tiden som fjortonåring debuterat som poet i Nerikes-Tidningen. Uppmuntrad av denna litterära framgång sade jag till min far:

— Inte behöver du fundera på ditt tal. Jag ska skriva några verser, som du kan läsa upp för greven.

Vad min far än tänkte om förslaget, så invände han ingenting. Jag greps av inspiration och skrev en lång dikt. När min far fick se den i all dess naivitet — den handlade mest om julfester och liknande — sade han:

— Det blir nog bäst om du själv far upp till greven nu och läser upp dikten.

Jag lät inte be mig detta två gånger. Jag satte mig på cykeln och for upp till slottet. Min omtänksamma mor hade rått mig att först gå till tant Anna, som var högt betrodd trotjänarinna hos den grevliga familjen. Tant Anna var min söndagsskollärlarinna, och när detta skrives finns hon ännu i livet, bosatt i Kumla stad.

Tant Anna tog mig vid handen och förde mig uppför trappan till andra våningen, där grevens arbetsrum var beläget. Hon anmälde mig, och snart stod jag där i min nya vita konfirmationsklänning och läste upp mina barnsliga verser. Greven som med utsökt artighet hade rest sig och stigit fram från sitt arbetsbord, åhörde stående min uppläsning. När jag slutat och såg upp mot honom, såg jag hur han torkade sina ögon. Han tog mig ett ögonblick i famn och tackade. Så bad han mig stanna till middagen och läsa upp mina verser för gästerna.

Några år förflöt, och förhållandena på mossen förändrades. De forna lösarbetarna, ”sommarfåglarna”, försvann, och många arbetslösa unga män från olika håll sökte stadigvarande arbete på mossen, där nyare driftsmetoder beredde arbete åt dem året runt. Den ruffiga gamla baracken övergavs och en ny och prydlig byggdes, där de unga arbetarna bodde drägligt. Och snyggt höll de. Fönsterrutorna blänkta, och blommor växte kring den krattade gården.

En dag hände det att en av dessa unga arbetare kom ikläm mellan ett par torvvagnar och fick en arm bruten. När han återkom från lasarettet i Örebro, gällde det att finna ett lämpligt arbete åt honom, medan armen läktes. Min far var inte längre ung, och avståndet på mossen började kännas väl stora. Den unge arbetaren fick gå många ärenden åt honom ute på mossen. Min far märkte att han var både begåvad och pålitlig, och i fortsättningen fick han ofta hjälpa till som assistent åt min far.

Så var det vår familj lärde känna Bernhard Nordh, som med tiden skulle bli en av vårt lands mest lästa författare, vars böcker skulle bli översatta till många språk. Denna bekantskap lade grunden till en vänskap, som har bestått genom åren.

Ester Sablin (Salminen) som 14-åring tillsammans med äldste brodern Ivan.

Vid den tiden, då jag lärde känna Bernhard Nordh, gick jag på seminariet i Örebro och skrev fortfarande någon gång i Nerikes Tidningen. Kanske var det detta som gjorde, att Bernhard en dag visade mig något som han hade skrivit. Jag vill minnas att det handlade om någon upplevelse i Lappmarken, där Bernhard tidigare hade arbetat. Jag fann manuskriptet tilltalande och visade det för min äldste bror, som var lärare och nu var hemma på sommarferier. Min bror tyckte sig spåra en litterär lejonklo i manuskriptet och visade det i sin tur för greve Lewenhaupt.

Greven inbjöd den unge författaren till slottet, där han hade ett långt samtal med honom, gav honom goda råd och ställde sitt mycket stora bibliotek till hans förfogande.

Efter denna uppmuntran lät Bernhard Nordh allt oftare sitt namn synas både i Nerikes Tidningen och i olika veckotidningar. Min äldste bror lyckades förmå honom att göra en samling av sina bästa vildmarksnoveller. Vid ett tillfälle visade min bror samlingen för en bokförläggare och sade:

— Jag tror att Sverige har fått sin Jack London.

Det blev visserligen ingen bok utgiven den gången, men framtiden skulle utvisa att min bror inte hade sagt för mycket. Om några år skulle världspressen kalla Bernhard Nordh för den svenske Kipling.

Det skulle kunna finnas ännu mycket mer att berätta om mina barndoms- och ungdomsminnen och om män-

Forts. å sid. 38

Kullbergs Eftr.

STURE MELANDER

K u m l a

Telefon 700 60

S p e c i a l a f f ä r i

Manufakturvaror, Gardiner, Sybehör, Kjolar, Blusar m. m.

STOR SORTERING AV LÄMPLIGA JULKLAPPAR

Episoder från en fjälltur

Av Hugo Ericsson

Förr om åren såg man med spänning fram mot det ljuvliga ögonblick, när man lämnade landsvägen och slog in på den slingrande skogsstigen, som ledde upp mot fjällheden. Vad gjorde det om tjugofem kanske trettio kilo tyngde ryggen. När och var som helst fanns o begränsade möjligheter till vila.

Numera ha vi kommit dithän i bekvämlighet att all utrustning anförtros vår värd Halvar och hans förträffliga häst Tora för transporten upp till sjön, medan vi i behagligt mak knallar efter helt viktlösa.

Just nu gassar solen. En lavskrika fladdrar mellan träden och ser nyfiken ut och gransångaren, som här förekommer sparsamt, låter höra sitt tjip tjip tjup, tjip tjip tjup, rytmiskt upprepat i oändlighet.

Gransångaren och lövsångaren är till förväxling lika, men kommer det en aldrig så liten ton från den iakttagna fågeln blir varje misstag uteslutet.

En gång hade vi en gransångare i toppen på den gran vid vars fot tältet förankrats. Den natten blev sömnen dålig.

Med lövsångarens litet vemodiga och försynta joller i öronen, somnar man lätt.

Tora är en beundransvärd tös. Det märks väl, att det inte är första gången hon drar trillan upp till Ojön. Vid de svåraste passagerna sätter hon hovarna på exakt samma ställen, som alla tidigare gånger, och det hjälper tydligen Halvar en hel del där han flöjer som en skottspole från den ena till den andra sidan av trillan och stöttar och klarar elegant alla vurpatendenser.

Under en kort stund stannar vi på krönet av sista motlutet. Måste nypa näsan hårt och övertygande. Jodå, det kändes. Alltså är man vaken. Med några glada krumsprång forceras myrhalsen närmast sjön, varpå vi tackar Halvar och Tora för hjälpen.

Den tungt lastade båten — vi är tre människor och en försvarlig mängd proviant och utrustning — glider ut på Ojön. En lätt vind krusar det kristallklara vattnet. Nu måste jag återberätta historien om smålänningarna Halvar assisterade en gång.

Trillan fick allt deras pick och pack utom en stor plastflaska, 15—20 liters, som de envisades att själva bära. Halvar anade oråd. Måste till sist fråga vad det fanns i den flaskan, som var så dyrbart att de inte vågade anförtro den åt trillan.

- Dä' ä' vatten, svarade den hurtigaste kvinnan.
- Vatten, sa' Halvar leende.
- Javisst, vatten till dryck och matlagning, vetja.
- Snälla ni, sa' Halvar, den dan ni får lika friskt, klart och rent vatten ur era vattenledningskranar hemma

Halvar löser en knut.

i Småland, som dä' finns här i sjön, då har dä' skett ett stort, stort under.

Tveksamt tömde de flaskan och lättade på bördan. När de kommit upp till sjön och provsmakat dess härliga vatten, gav de Halvar alldeles rätt.

Ibland händer det dock, att fjällsjöarnas fina vatten kan bli obrukbart för oss människor. Vi kan vittna.

Under några dygn vräkte regnet ned i orimliga mängder. Tusentals bäckar och rännilar föddes snabbt och störtade som vita horder utför fjällsidorna, rivande med sig jord och vegetation. Snart såg sjöns vatten ut som spenatsoppa. Kaffevatten i mustigaste laget.

Taktfast doppades årorna i dricksvattnet och förde oss allt närmare båtlaningen i Lillsjön. Vi bar upp utrustningen till Gruvlistugan och installerade oss.

Vädret var strålande, och skall man klaga, och det skall man göra, så måste det bli om värmen. Dagtals rent bedövande. Så pass att vi måste hålla oss borta från fjällheden, ty redan här i björkskogen pendlade temperaturen flera dagar kring 36 grader.

Men att bara ligga och gapa kan ingen fjällfarare göra. Vi rände omkring på våtängarna och fångade fjärilar och skalbaggar och annat flygande och krypande, men sannerligen om det var mindre konditionskrävande än en tur på heden.

För första gången svängde jag en fjärlshäv. Resultatet blev därefter. Det spelade ingen roll, ty nykomlingen hade fjärilar som hobby, och han kunde sin sak.

Här finns mycket fjärilar som fladdrar omkring bland björkarna och över våtängarna. Inte så artrikt, men många individer. Vanligast gräsfjärilar, blåvingar, pärlmorfjärilar, bastardsvärmare och björkmätare. Allesammans vackra och tillsynes oskyldiga varelser. Men avkomman, larverna, aj-aj-aj.

Ni skulle ha sett hur det såg ut i fjällbjörkskogen under och efter björkmätarelarvens härjningar åren 1954—55. Stora områden var totalt kalätta. På marken under de nakna träden låg ett tjockt lager av larver. Där kunde man inte gå fram, fick göra långa omvägar. Det

Inte blott till julen

utan året runt göres inköpen av tobaksvaror m. m. i

Allt för håret och rakningen

Dagstidningar och veckotidningar

Tobakshörnan

TORSTEN RISBERG - Trädgårdsgatan 3 - Tel. 707 80

Alla slags tobaksvaror, pipor m. m.

var fler än vi, som trodde att Sverige skulle bli berövad ett av sina tjugaste landskapselement — fjällbjörkskogen. Men naturens krafter är underbara. Nu åtta år efteråt märks inte mycket av bedrävelsen.

För att nu återgå till fjärlarna, så måste jag erkänna att jakten efter dem var riktigt spännande. Man gick kanske sida vid sida och småpratade, medan ögonen uppmärksammat bevakade varje terrängavschnitt där även luften utgjorde en viktig del. Så fick man se en fjärl, oftast en bra bit bort. Då bar det i sprinterfart hän över ängen mot det tilltänkta bytet, så vattnet sprutade om stövlarna.

På lätta fladdrande vingar glider fjärlen undan. Förleder en att göra de mest vidunderliga och förut otänkbara tvärstopp, sidokast, luftsprång, helomvändningar i hel och halvskruv, rivstarter, ojdå. Ibland får man bytet, lika ofta blir det tji.

Då är det betydligt mindre svettdrypande att fånga skalbaggar eller grodor och grodyngel, som även ingick i programmet.

Den förnämligaste fångsten gjorde dock kamraten en dag, då han ensam var nedåt sjön och strövade. Den förlånade honom högt betyg för vakenhet och skarp iakttagelseförmåga, ty det är inte vem som helst som uppfattar den trådmala kroppen av en tagelmask, även kallad tagelorm, och lyckas fånga den, men det var just vad han gjorde.

Den kvällen blev det stor pallaver i stugan.

Tagelorm = tagelmask (*Gordius aquaticus*) ser man inte var dag. Denna höll en längd av ca 25 cm, brunsvart, smal som en Chadwicks sytråd nr 30.

Om jag inte minns fel, är dess historia i korthet: Den könsmogna tagelormen lägger sina ägg fritt i vattnet, där larven så småningom kläcks. Larven hakar sig fast vid och borrar sig in i ett värddjur, en vatteninsekt, där den lever som parasit. Men blott ett värddjur räcker inte för larven att bli fullbildad, utan värddjur nr ett måste bli byte för något annat rovdjur och i detta kan då tagelormens larv utvecklas vidare. Den lämnar värddjuret som fullbildad och köns mogen tagelorm.

Dagar med anständig värme nyttjade vi till färder i fjället. Grönfjället ligger närmast, lagom högt, lagom vidsträckt med många vrår, som gör en nyfiken.

Vid en av de små tjärnarna på fjället stannar vi till för att hälsa på rödbenan. Den är så klämmig. Redan när besökaren befinner sig på långt håll sticker den ut huvudet ur revirfönstret och skriker: Här bor jag. Under tiden visiten pågår stingar värdfolket omkring i luften och okvädar gästerna eller står på någon sten och exponerar sina långa, röda ben och vickar på hela den välformade kroppen. Snyggast är att se när rödbenan landar. Under ett drygt ögonblick håller den vingarna sträckta rakt uppåt omedelbart efter nedslaget och visar de vita vingundersidorna.

Ute på fjällheden hörs ljunpiparens ensamma rop eller kanske snarare entoniga vissling, i högsta grad individuell. Kan man locka ett par att vissla duett blir det nog så kosteliga klanger. Fjällpiparen är däremot mycket tystlåten men på sätt och vis trevligare! Hans förtrohet tolererar lugna och sansade människor på nära håll.

Fiskekväll vid ån.

Varsomhelst vid vattendragen, där videsnåren är täta, finner man säkrast blåhaken. Vi skulle anse fjällsemestern som misslyckad utan blåhakekontakt. Änskönt vi bara får litet efterdyning.

Hans bästa sång är i juni. Därför söker vi upp honom så långt in på fjället som möjligt, där är han liksom försenad.

Försenad, ja, så är det här i fjällen, vilket följande iakttagelse visar, gjord på samma dag och under samma timma. Vid stugan svirrade en lövsångarfamilj bland björkarna, alla ungarna flygga. På fjällslutningen, ca 40 vertikalmeter, ovanför matade andra lövsångare sina ungar, som vi bedömde bli flygga om 6—7 dagar, och ytterligare ca 40 meter upp bland högvuxna rödblårer och markkrypande enbuskar ruvade en hona fortfarande sina ägg.

Dock, varken blommor, fåglar, fjärlar eller skalbaggar får förleda oss till kvällssöl alla dagar. De kvällar vi bedömer väder och vind lämpliga bär det av till ån för fiske.

Vi startar vid sextiden och återkommer nån gång mellan tio och tolv. Fiskekvällarnas timmar är efterlängtrade. De skänker nämligen den mest fulländade avkoppling. Dels är det så innerligt skönt bär i den ljusa sommarkvällen vid den sjungande ån, där knotiga fjällbjörkar står vackert mot det solglittrande vattnet eller de tysta, ruvande fjällen, dels håller Svea en lägerfyr brinnande hela tiden och en panna varmt kaffe i beredskap när helst man behagar, och det behagas tätt som ofta, och ibland spritter det till i reven när en bäcköring hoppar på. Men jag måste påpeka, att det där med fisk inte är det väsentligaste för oss, utan det är den sublimes naturupplevelsen, så olik allt vi kan finna i den egna hembygden.

Likt älvens vatten rinner dagarna snabbt undan. Vi städar stugan, axlar utrustningen, tackar för de sorglösa dagar vi vistats här, försvinner bland björkarna, knegar över fjället, dråsar ned genom barrskogen och når så småningom vårt kvarter i byn.

Centrum-LIVS

VID TORGET - KUMLA

Telefoner 700 55, 700 98

S N A B B K Ö P

Speceri — Charkuteri — Frukt — Mjölke — Bröd m. m.

Vår specialitet:

OMTYCKTA KAFFEBLANDNINGAR

Små glimtar från forna tiders Kumla

Av AGNES PALME, f. Fosselius, Stocksund

Som gammal kumlabo brukar jag med stort intresse läsa de trevliga artiklar om gamla Kumla och om kumlabor, ofta med fotografier, som brukar förekomma i Kumla Julblad. Och kanske det ännu finnas några, som äro roade av att se ett par fotografier från den tiden.

Det var då skolbarnen här i år kommo med sina majblommor, som jag erinrade mig, hur vi startade en insamling i Kumla.

Som bekant var det fru Beda Hallberg i Göteborg, som 1907 fick den geniala idén att genom ett litet billigt och lättsålt märke samla in pengar till bekämpande av tuberkulosen. Och det var just den lilla *majblomman* till ett pris av 10 öre, som numera genom omkring 1.500 lokalkommittéer landet runt säljes i mellan 7 och 8 miljoner exemplar till ofantligt stor hjälp och glädje. Idén har vunnit anklang även i Finland, Norge, Danmark, Holland, Belgien, Tyskland, Frankrike, Ryssland och Schweiz.

I Sverige bildades 1908 *Första majblommans Riksförbund*, och det var det året, som den här återgivna bilden togs. Vi fem ungdomar ville vara med och göra reklam och väcka intresse för den behjärtansvärda saken. Vi sydde oss kläder och hattar i samma färg som blomman, vilken var ljusblå det året, och gjorde korgar, som vi

fyllde med blommor. Vi fick låna ett ekipage, dekorerade det festligt, och så utrustade startade vi vår färd.

På den tiden var ju marknaden inte som nu full av nålar och märken för allehanda insamlingar. Ekipaget väckte därför stort intresse och mottogs välvilligt, där vi for fram. Många kommo t. o. m. fram till vägen för att handla och beskåda oss. Efter rondan i Kumla fortsatte vi till Sannahed, där vi vid officersmässen gjorde lyckade affärer. Även till Hallsbergs prästgård utsträckte vi färdan i hopp om fin kommers. Kyrkoherden själv kom ut på trappan, och med en blick på hjulspåren och de fula märkena efter hästhovarna, gav han oss också med bister min följande välbefogade förebråelse: "Det hade varit önskvärdt, om herrskapet kommit *innan* gården var nykrattad." Snopna och skuldmedvetna körde vi därifrån, men hem kommo vi med tömda korgar, glada och belåtna efter en lyckad färd, som vi gjorde om följande år.

Personförteckning: Från vänster: Einar Fosselius, som nybliven student, Elsa Welin, dotter till dåvarande länsman Anders W., Anna Fosselius, Agnes Fosselius, erinrar mig inte namnet på flickan längst till höger, en släkting till grosshandlare P. J. Carlsson.

Majblomme-försäljande kumlaflickor

färdiga till start mot Sannahed och Hallsberg (se "Personförteckning" här ovan).

Hagendalsvägen 5

Nyvelius

Filial Skolvägen 16

Linoleummattor - Fernissa - Tapeter - Sjukvårds- och Förbandsartiklar

Telefon 700 23, 705 00, filialen 718 48

Den tidens Kumla var ju på mångahanda sätt olik den nutida staden, och tillfällen till några nöjen voro få. Till dem hörde t. ex. en föreläsning i Natanael. Ett uppskattat och stort nöje var det att vara med i den kör- och orkesterförening, som dirigerades av dåvarande organisten, musikdirektör Adolf Andrén. Bland annat gävo vi under medverkan av Örebro orkesterförening konserter i Kumla, Örebro och, om jag minnes rätt, i både Nora och Lindesbergs kyrkor med oratoriet Johannespassionen på programmet. Men jag tror att pretentionerna på nöjen den tiden voro mindre än nu, trots frånvaro av bio, radio och TV. Man fick roa sig i hemmen efter förmåga. I vårt hem musicerades rätt mycket.

Vi voro då några ungdomar i Kumla och Hallsberg, som 1906 råkades i hemmen och övade in en liten teaterpjäs, "Det stora mågakriget", av Nanna Wallenstén, vilken vi sedan uppförde ett par gånger i Yxhult och ett par gånger på hotellet i Hallsberg. Där förekom också sång, och ackompanjemang utfördes av fru Emelie Welin, maka till ovannämnde länsman Welin. Hon var mycket musikalisk och hade stort intresse för ungdomen. Och vår anspråkslösa föreställning lockade på båda ställena fullsatta salonger. Behållningen gick till Röda Korset och, förmodligen, Yxhults skytteförening.

Personförteckning: Från vänster: Dagmar Blomén, dotter till dåvarande stationsinspektör Blomén, stations-skrivare Halvdan Nettelbladt, Hallsberg, farm. kand. Herman Palme (sedermera och då laborator i kemi och kemisk farmaci vid Farm. Institutet i Stockholm, min make), Agnes Fosselius, ingenjör Nils Karlströmer, Yx-

hult, Elsa Welin, Einar Fosselius, Anna Fosselius och Anna Persson (som tillsammans med sin mor förestod telefonstationen i Kumla). Som synes äro vi rätt olika oss på båda fotografierna. T. ex. den då 16-åriga "Västgötaknallen", två år senare studenten med majblommorna.

Ja, detta var nu bara ett par små glimtar från forna tiders Kumla och några kommentarer till åtföljande fotografier. Kanhända det finns några gamla kumlabor, som kan erinra sig de här tillfällena, anordnade till både nytta och nöje. Och till dem, som ännu minnas mig, ber jag att få sända en vänlig hälsning.

Första majblommekommitténs förste ordförande var greve Eugène Lewenhaupt, Säbylund. Han efterträddes 1937 av prostens Caleb Häger. Sedan 1939 har denna befattning innehafts av stadsläkare Erland Franklin.

Under åren 1948—1957 har i regel varje år hemtagits 12 000 blommor. Sedan 1958, då Kumla landskommun bildade egen kommitté, har försäljningen nedgått med hälften.

På Erland Franklins förslag inköptes 1938 gården Fågelhult vid Norasjön, där barnkoloniverksamhet för 20 barn var ordnad av majblommekommittén till 1953, då gården avyttrades. Sedan dess har denna verksamhet upphört.

Före 1938 användes de insamlade medlen till gåvor till hjälpbehövande genom dispensärsköterskan Lisa Petersson.

Utgifterna för kommitténs verksamhet åren 1948—1961 uppgår till kr 51 745:—. Kassör sedan 1938 är bankkamrer Wilh. Söderlindh.

Kumla- och Hallsbergsgångdomar
i "Det stora mågakriget" (se "Personförteckning" här ovan).

GLASÖGONTJÄNST

Optiker SOR Sundberg

TELEFON 795 90

KUMLA

VATTUGATAN 1

En remmakare som hembygdsdiktare

Av NILS HELANDER

Peter Magnus Rydén
1874—1941

Han var länge en av folkbibliotekets flitigaste låntagare. Avdelningen underhållslitteratur besvarade han inte. Nej, hans håg stod till det mera svårsmälta, till filosofien. Vid den avdelningen var det ingen köbildning och inga stora hål i bokhyllorna. Där kunde han vara säker på att den bok han sökte "fanns inne".

Bibliotekarie Erik Ekdahl intresserade sig för den självlärde låntagaren och såg till att bibliotekets filosofiska avdelning förnyades, så mycket mer som han själv gärna gjorde bekantskap med de stora tänkarna, filosoferna.

Vem var denne flitige läsare av den djuplodande litteraturen? Jo, hans namn var P. M. Rydén, kronobergare, vars vagga stått i Vederslöf, samma socken som den vittberömda torparflickan, senare operasångerskan Kristina Nilsson, som i 14-årsåldern på en marknad i Ljungby upptäcktes för sin vackra sopranröst.

Innan Rydén 1913 blev kumlabo hade han haft anställning på en snickerifabrik i Åseda. I Kumla började han först göra trälador, efter att ha övertagit kassör Norlings verkstad vid Hammargatan. Med den rörelsen slutade han emellertid snart och började istället att som byggnadssnickare hjälpa till med samhällets dittills största affärs- och bostadshus i hörnan av Hagendals- och Köpmangatan. Byggherre var J. W. Johanson, som alltjämt är ägare av den än i dag pampiga, centrala fastigheten.

År 1915 erhöll Rydén plats hos remmakare E. Widlund. Veckoinkomsten den tiden var urusel. 20 kronor skulle räcka att klara en familj på åtta personer. Det var inte lätt att få slantarna att räcka till det allra nödvändigaste. Under denna tid inredde R. själv en 2-rums-lägenhet i den gamla Strömska skofabriken på Videllstomten. Den har som bekant sedan använts till både biolokal och kartongfabrik. Numera är såväl bostadshus som fabriksverkstäderna jämnade med marken för att lämna plats för en bensinstation.

Ganska snart etablerade Rydén eget remmakeri, som han fortsatte med till 1925, då han övergick till skotillverkning, med vilken han hade hjälp av fyra söner. Dessförinnan hade han förvärvat Hagagatan 21 och 23. Efter R:s död 1941 bildades handelsbolaget Bröderna Rydén,

som alltjämt bedriver skofabrikation. R. var en arbetets man, som ytterst sällan nöjde sig med en 8-timmarsdag.

Första gången jag såg Rydén var en söndagskväll i Johanneskyrkan 1917. Han var med i kyrkans stråkorkester, där han trakterade violin. Sina religiösa intressen hade han med från hembygden. Under sin Åsedatid hade han nämligen varit med och bildat ungdomsförening inom en missionsförsamling, inom vilken han fungerat som sekreterare.

I början av 1920-talet lärde jag närmare känna den intelligente hantverkaren. Vi tillhörde båda Kumla blåbandsförening, som var och ännu är ansluten till Kumla blåbandskrets. Denna organisation omfattar ortens sex blåbandsföreningar med tillsammans över 500 medlemmar. Kretsen har ambulerande sammankomster i föreningsarna. I slutet av 1920-talet började kretsen utge en hand- och maskinskriven hembygdstidning. Redaktör för denna var överlärare Josef Svensson med Rydén och undertecknad som medarbetare. Tidningen, som kallades "Kumblingen", utgavs i ett enda exemplar. Vid ett tillfälle tryckte man 1.000 ex., som såldes till allmänheten och blev en god affär, tack vare många och bra betalda annonser. Annonschef var den energiske fabrikören och blåbandisten Carl Nilsson. Det var i ej ringa omfattning leverantörerna till hans skofabrik, som återfanns i annonsavdelningen.

I tidningens redaktion finner vi länge P. M. Rydén. Han hade lätt för att skriva, även om hans bidrag inte var lämpliga för snabb läsning. Givetvis ville han helst behandla filosofiska frågor, men han kunde också prestera kåserier och raljera med sådant som han tyckte var snedvridet.

År 1924 överraskade han vännerna med att från trycket utge diktsamlingen "Sånger till hembygden". Det var sin barndoms och ungdoms Varend, som han hyllade i

AB B. S. K. Mek. Verkstad, Kumla

(f. d. BRÖDERNA SANDBERG)

Grundad 1898

MEKANISKA ARBETEN AV ALLA SLAG. Plåtrundningsmaskinen BSK i 4 typer. Bärningskärran BSK. Järnkonstruktioner efter ritningar och förslag. Arborning, Svarvning, Fräsning, Svetsning, Reparationer.

Telefoner:

Verkstaden 701 13

Einar Sandberg bostad .. 707 72

Harry Sandberg bostad .. 793 49

poesiens form. En av dikterna kallade han "Barndoms-hemmet".

Jag minns den gamla stugan med torvtaket upp,
det var i den som första gången jag såg dagen.
Visst var den mycket liten men vördnadsvärd ändå,
för mig var stället alltid en oas i hagen.

Jag minns de gamla aplar, som surkart bar till frukt,
men blommade och doftade så skönt om våren.
Jag tror de växt sig höga och vida utan tukt
och blivit litet mossbelupna under åren.

— — —

Nu många år försvunnit se'n mina barndomsdar,
och mina minnen, i sig själv så små dock kära,
de leva i mitt hjärta, i mina tankar kvar.
Jag skall dem som relikier genom tiden bära.

Den plats som såg mig födas jag glömmer aldrig den
varthän min väg igenom livet än må föra.
Om än så fattig, torvtig, så var den dock mitt hem,
vars hägkomst kan vid hjärtats dolda strängar röra.

Rydén var en sanningssökare. Blyg för att uppträda offentligt, ville han dock gärna diskutera de stora livsfrågorna. Han kunde gå starkt tillrätta med tidens fromleri och en "gudlighet som vackert skiner", för att använda hans egna ord. Han studerade inte blott kristendomen utan även andra religionsformer.

Under hans uppväxtår var det högst ovanligt att en fattig pojke fick tillfälle att fortsätta studievägen, även om han var än så begåvad. Hade så varit fallet är det otänkbart, att Rydén blivit vare sig remmakare eller skomakare. Hans begåvning räckte säkert till att i en kateder vägleda de unga i filosofiens värld.

Vad han innerst kände har han uttryckt i den lilla fina dikten *Längtan*:

Den är ett källsprång, vilkens friska flöden
från tysta evigheten välla opp.
Den giver mod att möta livets öden
och flätar i dess kamp en glimt av hopp.

Den är en gnista av den kärleksflamma,
som möter oss i allförbarmarns famn,
då vi, försagt och skuldmedvetet, stamma
i ödmjukhet förtröstaansfullt hans namn.

Den är den röst, som tyst och oförtrutet
i alla livets skiften följt oss åt,
ledsagt oss från hörjan och till slutet
igenom tidens stundom mörka stråt.

Och när det kvällas, levnadssolen dalar,
och trötta ögat sluter sig till ro,
den rösten än intill det sista talar
och visat dit där livets krafter gro.

Om "Heliga minnen och solskensmänniskor" skrev Rydén i "Kumblingen" bl. a. följande tänkvärda ord:
"Om söndagen inte vore, så skulle det betyda ett oersättligt minus i en värld, som är rätt bra men kunde

vara bättre. Söndagen är sedan hedenhös firad som en fri- och vilodag, då människorna skulle få tillfälle till betraktelser av högre valör eller sjunka hän i kontemplation. Vilodagen hänger samman med heliga minnen. Men finns det i vår tid några ställen, som kunna kallas heliga? Ja, kanske.

Färdas någon mil i vilken riktning som helst, och du skall träffa på dessa små oansenliga bönehus. De står där som ett uttryck för människoandens längtan att vilja höja sig ur gruset, och de bör därför betraktas som heliga. De må ha rymt mycket av okunnighet och ofullkomlighet, men de har rymt och rymmer oändligt mycket mera av brinnande andakt, hängiven uppoffring och ljus barnatro.

Det var sed i min barndom, att när man fick höra kyrkklockorna ringa, så blottade man huvudet. Och om det fanns anledning därtill, så finns det även anledning att blotta huvudet så ofta vi passera ett sådant där litet bönehus, medan det har en historia, ofta nog skriven i tårar och blod.

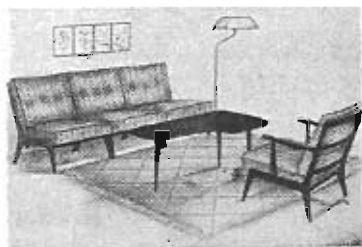
Det finns människor, som skrattar mycket och omotiverat åt allt möjligt. Många gånger vittnar det snarare om dumbhet än om godhet. Men det finns andra, som skrattar så innerligt och hjärtligt, så de måste absolut vara goda människor. Deras ögon skrattar, även om munnen inre ler. Det är solskensmänniskor. För dem är det naturligt att vara godhjärtade. De vandra sin väg fram genom livet utan buller och bång men göra gott, varhelst de kunna. De är känsliga och har inte långt till tårar. De är färdiga att dela med sig till en nödställd nästa utan tanke på vedergällning. Sådana människor kallar jag solskensmänniskor. Jag hoppas, att de inte må dö ut, ehuru jag vet, att vår tid inte är ägnad att befordra de bästa hos människan."

Sina "Sånger till hembygden" avslutar Rydén med dialogen "Morgongryning", varur återges följande versar:

Ring då, helgmålsklocka,
ring in den nya tiden!
Hör toner, som smeka och locka
och viska sin hälsning om friden.
Må våldet och hatet försvinna,
som vålnad för morgonsolen,
och jordvandrar'n äntligen hinna
den drömda framtidsidolen!

Var hälsad då morgongryning,
dig siar'n har anat och bådadt!
Han ut över tidshavets dyning
med glädje i fjärran dig skådadt.
Nu morgonvindarna susa
sitt budskap till bloddränkta jorden.
Det nyfödda hopp oss berusa,
och sanningen bofast är vorden.

I Kumla Julblad medverkade Rydén vid tvenne tillfällen. 1932 med ett kåseri, "Blixtens motorcykel", och 1939 med "Kumlaslätten — något om nutid men mest om forntid".

MÖBLER av välkänt fabrikat

MJUKA MATTOR m. m.

Humana priser

Telefon 700 64

Zarelius MÖBLER

Grundad 1898

TORGET, KUMLA

Dåvarande ingenjören, sedermera kommerserådet Ragnar Sohlman.
Foto från sekelskiftet.

När Alfred Nobels testamentsexekutor exercerade på Sannahed

och hedrades med flera utmärkelsetecken. Han är fader till nuvarande Boforschefen disponent Sverre Sohlman. Utom genomförande av Nobels intentioner i vad gällde dennes testamente gjorde han en av sina främsta insatser i att bevara alla intressen i Boforsföretagen i svenska händer.

Han avled 1948 och i en posthumt utgiven bok "Ett testamente" (Stockholm 1950) har han redogjort för Nobelstiftelsens tillkomst och dess grundare. Ur denna bok hämtas nedan återgivna skildring om hur den tjuogoårta-åriga ingenjören fullgjorde sin värnplikt på Sannahed. Hur många visste att en del av förarbetet till Nobelstiftelsen skedde vid Sannaheds lägerplats? Sohlman berättar:

Alfred Nobels livsgärning och storartade donation är väl alltför väl kända för att här behöva utförligare förklaras. De årliga glansfulla prisutdelningarna — numera tillgängliga för envar genom TV-utsändningarna — är regelbundet återkommande påminnelser om denna på samma gång storsvenska som internationella manifestation av "dynamitkungen".

Vad kanske inte fullt så många människor vet, är att Alfred Nobels testamente av den 27 november 1895 — ett kortfattat förordnande handskrivet på en foliosida — föranledde på sin tid mycket omtalade tvistigheter och även processer både i Sverige och i utlandet. Det kan förtjäna att anmärkas, att testamentet bevakades och boppteckningen registrerades av häradsrätten i Karlskoga där även ett mål anhängiggjordes, vilket dock senare avskrevs efter förlikning med arvingarna till Alfred Nobel.

Till testamentsexekutor hade Nobel utsett ingenjör Ragnar Sohlman, vid Nobels död endast 26 år gammal. Sohlman hade då under tre år varit Nobels personliga assistent. Den unge ingenjören var helt ovetande om donators förordnande och bekände sig själv mycket okunig i juridiska ting. Tillsammans med bl. a. direktör Rudolf Lilljequist och dåvarande hovrättsassessorn sedermera borgmästaren Carl Lindhagen lyckades han föra det hela i land trots motstånd från flera håll (t. o. m. Oscar II övade påtryckning mot Nobels släktingar att processa för att få testamentet ogiltigförklarat).

Ragnar Sohlman var född 1870 och blev civilingenjör i Stockholm 1890 och efter tre år i Amerika blev han Nobels assistent. Sedan boutredningen avslutats blev han ledamot av styrelsen för Nobelstiftelsen och var dess verkställande direktör 1936—1946. Åren 1898—1919 var han disponent för Bofors Nobelkrut och verkställande direktör i Bofors—Gullspång 1908—1919. Han var styrelseledamot i de båda företagen till 1929 samt i AB Bofors 1907—1929. Han gjorde flera uppfinningar

"Skötande av den ganska omfattande korrespondens som detta medförde liksom av den rent ekonomiska löpande förvaltningen försvarades under maj—juni 1898 för mig avsevärt genom nödvändigheten att fullgöra min värnplikt. Jag hade som ung ingenjör lämnat Sverige före inträdet i värnpliktsåldern och sedan vistats utomlands i åtskilliga år. Efter återkomsten och bosättning i Bofors hade jag gjort framställning till Nobel om ledighet för att fullgöra värnpliktstjänstgöringen. Han fann emellertid detta onödigt, med motiveringen att "våra experimentarbeten på krut- och vapentekniskt område måste anses vara av större betydelse för försvaret än din beväringsexercis". Efter Nobels död år 1897 måste jag i huvudsak vistas utom landet och hade för övrigt under de skiftande och angelägna uppdrag, som då måste skötas, faktiskt glömt bort värnplikten. Men våren 1898 gick det ej längre att förhålla saken. Sedan min ansökan hos Kungl. Maj:t om ytterligare uppskov ej föranlett någon åtgärd, nödgades jag i början av maj inställa mig vid Kungl. Livregementet till fot — I 3 — på Sannahed för fullgörande av dåvarande första utbildning under sjuttio dagar.

Då stärbhusutredningen och därmed sammanhängande ganska omfattande in- och utländsk korrespondens, finansiell förvaltning och bokföring med mera ej kunde inställas under denna tid, och Lilljequist var hindrad åtaga sig skötseln och tillsynen härav, måste stärbhusets förvaltning temporärt överflyttas till ett par förhyrda rum i en privatbyggnad inom lägerområdet, där sålunda vår bokförare kamrer Johansson och jag disponerade var sitt arbetsrum. Efter den dagliga övningstidens slut fick jag medgivande att fritt disponera min tid utöver kvällen för skötande av korrespondens med mera. En äldre vicekorpral vidtalades att fungera som velocipedordonnans för att ombesörja avlämnandet av post i Hallsberg. Telefonfrågan vållade till en början besvär, då den enda telefonapparat som fanns på platsen tillhörde officerskåren och var installerad i officersmännen. De upprepade telefonpåringningarna dit från banker och fondmäklare med mera i Stockholm med begäran om samtal med beväringen 114 Sohlman verkade något irriterande, särskilt under övningarna. Frågan löstes genom en överenskommelse i form av ett skriftligt avtal mellan "Underofficerskåren vid K. Livregementet till fot, handlanden Olsson och beväringssmannen 114 Sohlman". Enligt detta avtal överlät underofficerskåren, som av officerskåren erhållit rätt att framdraga telefonledning å dess befintliga telefonstolpar, åt 114 Sohlman att begagna sig av denna rätt för installation av telefon å sitt (tillfälliga) kontor. Mellan mötena skulle telefonen få disponeras av handlanden Olsson, som då betalade telefonabonnemanget, och sedan 114 Sohlman slutat för gott på Sannahed skulle

Köp julblommorna hos

HERBERT PETTERSSONS

Blomsterhandel och Handelsträdgård, Kumla

Tel.: Butiken 701 44, Trädgården 701 38

Blomsterförmedling

Kransar och buketter smakfullt och billigt

Blommor i riklig sortering

Sista mötet på Sannahed

Ett 50-årsminne

Av ARNOLD JOHANSSON,
Gällersta

Lägervakten på Sannahed i parad på drottning Viktorias födelsedag 1912.

Från vänster: 1. Korpral Andersson, Julsta, 4. förman Elis Stellin, 8. dir. Einar Ström, 9. kon-
ditor Nils Björkman, 10. vaktbefälh. D. K. Kjellgren, 11. frisör Friberg, Hallsberg, 14. lantbrukare
Hugo Söder.

Som det i år är 50 år sedan I 3 lämnade Sannahed, kanske det kunde ha sitt intresse att göra en återblick från det minnesrika året 1912.

Inryckningen skedde lördagen den 13 april. På planen nedanför handelsboden samlades pojkarna från Kumla och Hallsberg, Hardemo och Kräklinge. En sergeant och två korpraler tog hand om oss, och efter upprop fick vi marschera till mathallen och få det första målet i kronans tjänst: potatis och fläsk. Det smakade inget vidare.

Därefter var samling vid södra lägerhyddan, vars östra halva var tilldelad sjunde kompaniet, som jag tillhörde. I den västra halvan logerade åttonde kompaniet, skilt från oss medelst en rad skåp, placerade tvärs över lägerhyddan. När någon fick sin skokrämsburk tom slängde han den över skåpet till kamraterna på andra sidan. Ja, det kunde hända, att man förärade kamra-

underofficerskåren få hos sig installera telefonapparaten under mötestiderna.

Avtalet ger ju en viss tidsbild av förhållandena under tidigare perioder av telefonens utbredning i vårt land.

Vid tre tillfällen nödgades jag söka permission för att avresa från mötesplatsen, de båda första gångerna för att i Stockholm diskutera och underteckna de båda förlikningsavtalen med herrarna Sjögren samt med Hjalmar Nobel med flera. Den tredje permissionsresan gällde Kristiania. Då jag i militärisk ordning till min kompanichef framförde min anhållan härom "Kapten! 114 Sohlman anhåller om tre dagars permission för att resa till Kristiania", blev svaret: "Vad nu då! Vad f-n skall 114 Sohlman i Kristiania och göra?" — Svaret: "Jag är kallad till en överläggning med delegerade för norska stortinget" väckte ju en viss förvåning. Men sedan saken underställdes regementschefen, fick jag den begärda permissionen med tillsägelse att resa till Hallsberg, lägga av uniformen och "försvinna". Alltså på sätt och vis medgivande att desertera.

Den 14 juli kunde jag lämna Sannahed för året och flytra kon-
toret till Björkborn. Men även påföljande år fick jag rycka in på tre veckor under samma förhållanden."

T-r

terna på andra sidan barrikaden med andra föremål, som man inte hade något behov av.

Senare på dagen kom sex pojkar från Askersund, och därmed var sjunde kompaniet samlat och fick sin utrustning. Kompanichefen hette C. B. Björkegren. Han hade emellertid tjänstgöring på Rosersberg, varför den egentlige chefen var löjtnant Vilh. Almgren. Plutonchefer var underlöjtnant Ivar af Sillén och sergeant Gust. Blad samt kompaniadjutant fanjunkare K. J. Östling.

Nästa dag, som var söndag, fick vi samlas på den s. k. barackgården, bakom vaktstugan. Regementets fana vecklades ut och krigsmannaerinnan delgavs av sekundchefen, överste Hans von Dardel. Därefter blev det kyrkparad i en lägerhydda med predikan av regementspastor Carlén.

Så tog övningarna vid. En dag hade vi ett mindre trevligt jobb. Alla överflödiga sängar från föregående regementsmöte skulle bäras till f. d. husarlägret och ställas in i de då ännu kvarvarande stallarna. Det var ingalunda någon lätt uppgift att bära en säng den kilometerlånga vägen. Antalet sängar var så pass stort, att det räckte till tre per man.

Efter fjorton dagar ansågs vi mogna för permission, först sedan vi fått många förmaningar av löjtnant Almgren att sköta oss. Han var antagligen stockholmare. För våra närkingska öron lät det så här: "En kompani-
tjef har rätt bevilja permitjon, och den som tjöter sig kan få permitjon. Tjunde kompaniet skall tjöta sig, och jag vill inte se någon som har en tjua i mössan som inte tjöter sig". Den utsträckta permissionen gällde för oss, som bodde runt Sannahed, till kl. 11 på onsdagskväl-
larna, dock på villkor att åttonde kompaniet inte fick störas vid vår återkomst.

Övningarna fortgick och bl. a. fick vi lära oss skjuta vid banan i Granbyskogen. I mitten på juni skedde uttagning av reservunderbefäl, och den kommenderingen åkte jag på. Vi var 30 man från de olika kompanierna,

GUST. JOHANSSONS EFTR. ÅKERI

Innehavare: ÅKE och BERTIL JOHANSSON

Rekommenderas!

*Alla slags transporter till humana priser Körningar till och från Örebro varje dag
Bilar med lastkapacitet från 1500 kg till 15 ton.*

Johannes Kyrkogata

Tel. 701 16 - 753 20

KUMLANYTT

för 50 år sedan

Till innehavare

av det k. stipendiet i estetik har utsetts fil. kand. J. A. T. L-son Samzelius.

Uppsala Nya Tidn.

☆

Trottoarer i Kumla.

I Kumla municipalsamhälle skola nu gångbanor anläggas utmed södra sidan av den s. k. Hagendalska vägen, där jordägarna gratis få släppa till marken, och utmed östra sidan av Järnväggsgatan från telefonstationen till handlanden Fosselius butik. Samhället och de enskilda lägenhetsägarna ikläda sig här halva kostnaden var.

Ö. K.

☆

Fornfynd från Moses tid.

En metkrok av ben omkring 4.500 år gammal, har av några barn hittats i en rovåker vid Säbylund. Fyndet har överlämnats till länsmuseum. Metkroken har avgjorts för nationalmuseumets räkning.

NA-NT

☆

Mosjöns sänkning

har under en följd av år möjliggjort att man på landvinningarna kunnat taga gräskördar, och sänkningarna har naturligtvis också gjort att förut vattensjuka marker kunnat komma under kultur. Men nu kräver problemet att få hela den forna sjöbotten under kultur. På begäran av ett 50-tal delägare och efter länsstyrelsens förordnande har lantbruksingenjören Palm gjort en undersökning och markägarna ha haft sammanträde. Härvid beslöts att förrätningen skall fortsättas. En och annan, bland dem Säbylunds ägare, vill ej deltaga. Planen innefattar utvidgning och fördjupning av kanalen, så att vattenavloppet blir tillräckligt, varjämte Fogdekvarnen (i Gällersta), som tillhör kronan, skall inköpas, så att dammen kan borttagas. Området som beröres är omkring 2.000 tunnland. Idag taga mätningarna för företaget sin början. (Här omtalade sänkingsföretag kom till utförande först på 1920-talet).

Ö. K.

☆

Jag vill vara ärlig emot eder

i det längsta och tala om att jag har bra och billiga skor men jag har också billiga och dåliga skor, men de äro felaktiga och kostar endast från 75 öre till 1:50, men så har jag gråa barnkängor och lågskor alldeles utmärkt prima till halva priser. Köp dem innan de raga slut. Kom så ihåg att ni skall köpa alla edra skor hos mig och priset skall passa eder lika bra som skodon. För Skomagasinets DIABOLO, J. A. Gartz.

som utbildades under befäl av löjtnant Ernst Jungstedt. Han gick helt in för sin uppgift och skrev "eringar", som han kallade dessa tryckta hjälpmiddel vid reservbefälsutbildningen. När vi skötte oss bra, beviljade han allmän permission under eftermiddagen. En sådan chef gillades av oss alla. Efter sex veckor var kursen slut. Då fotograferades det och hurrades för vår avhållne löjtnant.

Rekrytmarschen — 4 mil — gick vi vägen Sannahed—Kumlaby—Yxhult—Kävesta—Mosås—Kumla—Sannahed med middagsutspisning i Gällersta.

Kompaniets olycksfågel minns jag var 405 Andersson från Askersund. Den lilla avlöningen av 2 kronor var tionde dag, spelade han i regel bort samma dag han fick slantarna. När hans kamrater från Askersund reste hem på helgdagspermission, nödgades "femman", som han kallades, stanna kvar i brist på respengar. Vid ett tillfälle fick vi två dagars extra ledighet. "Femman" hade som vanligt inga pengar till biljett. En av hans kamrater från Askersund — numera prost någonstans i Närke — gjorde en insamling, som resulterade i att "femman" fick både biljett och några ören över till kaffe. Hans runda ansikte sken som en sol, och säkert var han lika glad över kaffet som över den fria hemresan.

Så kom den 10 september. Rekrytmötet var slut, och de båda äldre årsklasserna ryckte in och med dem årskilliga indelta soldater. Sångarna, som vi för fem månader sedan med stor ansträngning bar bort till husarstallarna, bars nu tillbaka. Den samlade styrkan övades ofta i bataljons- och slutligen i regementsförband. Bataljonschef var överstelöjtnant von Koch. Han var en barsk officer, som röt mycket men kunde också ge ifrån sig ett flatskratt och slå sig på knäna, när han tyckte sig ha sagt något kvickt.

Söndagen den 22 september blev en verklig festdag på Sannahed. Anledningen var regementets flyttning till Örebro. Före detta officerare, underofficerare och indelta soldater var särskilt inbjudna. Tillströmningen från allmänheten var enorm. Högtidligheten inleddes med kyrkparad, varefter översten talade och erinrade om de många som under nära hundra år, sedan år 1815, vapenövats vid Sannahed. Efteråt följde filmvisning, då bl. a. visades årets olympiska spel i Stockholm.

När vi på kvällen var samlade i kasernen pratades det åtskilligt om dagens festligheter. En av kamraterna sa så här om överstens tal: "Han sa att då va många gubbar som dött på hundra år".

Livet på Sannahed hade sina trevliga poänger. Jag minns en morgon på vakt. Mitt pass var söder om lägret. När solen gick upp, såg jag den först lysa på sjukhusets plåtråk. Ungefär samtidigt började fåglarna sin konsert. Ett välbesökt ställe var kaffestånden vid Granbyvägen, där såldes kaffe och bullar för 10 à 12 öre. Gemytligt var det ibland på "Skojarbacken" med bl. a. "Tittskåps-Herman". Två kvällar i veckan spelades lägermusik under det vi låg och gonade oss i gräset. Mycket av den idyll och stämning, som förekom på Sannahed, var borta då vi senare kom till Örebro.

En "regementets dag" vid Sannahed är vad jag och många andra f. d. grenadjärer väntar på.

VÄLKOMMEN

och gör Edra inköp för julen av SKODON i

Skohallen

SKOLVÄGEN 3

Posthuset, Kumla - Tel. 703 37

HALLSBERGS- MINNEN

*"Skröp till bonde, som ej gav
sina tjänare marknadsfritt"*

Av ANNA ANDERSSON, Kumla

Till slutet av 1920-talet var det tunnsått med nöjen för ortens folk. Därför blev den årligen återkommande Hallsbergsmarknaden en folkfest, efterlängtd av både ung och gammal.

Eftersom marknaden hölls inom köpingens domäner, kunde hallsbergborna inte låta bli att, som goda värddar ägnar och anstår, bekymra sig en smula för alla gäster de liksom bjudit till sig. Många gånger gick de därför omkring och kände sig smått skamsna, när den stora dagen kom med sånt regn och rusk, att det inte var att begära att folk, som bodde runt om i socknarna, skulle ha lust att ge sig ut på de uppblöta vägarna. Nöjda var de emellertid, då dagen kom med blå himmel och med en sol, som kom björkarnas löv att lysa som gullslantar. För då visste de att det knallade och gick, rullade och åkte på alla vägar och stigar, som ledde mot Hallsberg.

Bönderna valde gärna planvagnen för marknadsresan. På det stora flaket fick hela familjen rum och en del av slakten likaså. Kvinnfolken var ofta lite misstroga gent emot det granna vädret. "Solsken aldrig så mycke", höst är det ändå", resonerade de och satte sig inte upp på flaket utan att först ha lagt en stor yllschal över axlarna. Men ungarna sa' nej till alla värmande ytterhöljen. "Aldrig i livet, att de for fram efter vägarna insnodda i tjocka uppschalar och begapades av andra marknadsfarare".

Från alla håll strömmade folk mot Hallsberg, men köpingsborna var beredda att möta den stora invasionen.

Dagen före marknadsdagen bakades det och kokades det förr rikligt med kålsoppa i var och varannan stuga. På marknaden skulle man möta många bekanta, folk långt ifrån, som hunnit gå sig både hungriga och trötta. En rejäl tallrik kålsoppa och en stunds vila brukade göra underverk även med den tröttaste. Kålsoppa serverades förr även vid stånden på torget, men i och med en strängare hälsovårdsstadga blev det slut med denna försäljning.

Om de äldre längtade efter marknaden, så inte stod ungarna dem efter. Så snart man hunnit en bit in på

Marknadsbild från Hallsberg.

Foto:
Thomas Dahlsedt

eftersommaren, började föräldrarna att lägga sig i sina telningars affärer på ett sätt, som inte alltid uppskattades. När de på ett eller annat sätt lyckats förtjäna några ören, var föräldrarna framme med sina förmaningar: "Gni nu inte sta och köp karameller med en gång utan spar på slantarna", lät det. "Tänk på, att veckorna ramlar iväg! Innan ni vet ordet av, är marken här. Och då vill ni ha pengar. Men av oss få ni inga, så spar och göm!"

Det var hårda men sanna ord. Familjerna var stora, men inkomsterna små. En familjefar kunde inte, hur gärna han än ville, dela ut marknadspengar till alla sina ungar.

Trots fars och mors förmaningar gick det först knaggligt med sparandet, men mot mitten av september kunde den slösaktigaste unge vakna till besinning och utveckla en sparsamhetsiver, som nära nog gränsade till snålhet. Hela marknaden var ett äventyr. Sparpengarna, som så intimt var förknippat med detta, måste gömmas på ett för dem värdigt ställe. Byrålådan kunde inte komma ifråga. Spargrisen dög inte heller. Hålet under en lös golvbräda i garderoben, tomrummet under utskjutande takbjälke uppe på vinden, var ställen som fick ta emot asken med de skramlande kopparslantarna.

Men säg en lycka, som inte är blandad med en smula malört!

KUMLA ELEKTRISKA BYRÅ (Elbyrån)

N. PERSSON

KUMLA

Köpmangatan 16

Tel. 792 60

HALLSBERG

Stortorget 1

Tel. 100 67

**Säljer
Installerar
Reparerar**

ALLT ELEKTRISKT

Storgatan i Hallsberg
vid sekelskiftet.

Nog visste ungarna, att marknadsdagen likaväl som andra dagar var skoldag. Men att efter all väntan och alla förberedelser sätta sig i en skolbänk, var nästan mer än barnasinnets orkade bära.

Därför var det en skara uppskrärade ungar, som marknadsdagens morgon träffades på skolgården. Flera av kamraterna hade saker och ting att berätta, som kom humöret att rasa ner i katastrofläge. De som bodde utefter östra delen av Storgatan hade knappast fått en blund i ögonen under natten för allt stöj och liv på gatan. Foräfter foräfter hade gått ut från lastkajen och förts gatan fram. Under råmande och hovklapper hade kreatursflocker drivits förbi. Karlar hade hojt åt varandra på de underligaste tungomål. De hade haft lyktor i händerna, och lyktskenet hade dansat över kamelryggar och elefantben och över vagnar med väl överhöljda hemlighetsfulla laster.

De, som haft sina vägar förbi torget, berättade att kreaturshandeln redan var i full gång på södra sidan av Puttlabäcken. Försäljarna höll på att plocka upp sina varor i stånden. Inne på järnvägshotellets gård hade svartmuskiga italienare stått och fyllt gas i ballonger.

Det började mullra i samhällets yngsta lager. Alla var eniga om att det var fel att tvinga barnen till skolan en marknadsdag. Och skulden till eländet var lärarnas, menade man, och undrade om de läst igenom skollagen riktigt.

En skolklass en marknadsdag bli så prövande för sin lärare, att denne till sist såg sig tvungen att avbryta lektionen och ge ungarna en rejäl avhyvling för den totala brist på all koncentration, som de visade upp. Med skärpa i tonen sa han dem, att han visserligen såg dem där de satt i sina bänkar, men det han såg var tydligen bara en del av dem. Den andra delen, som omslöt deras sinnen och förstånd, var säkerligen att finna på "Karl-Isaks gärde", där tivoliet var upprest.

När sista timmen av denna bedrövelsens skoldag äntligen var genomliden, skingrades ungarna såsom agnar för vinden, för att efter en otroligt kort stund på nytt vara samlade. Denna gång just på "Karl-Isaks gärde".

Förr i världen hörde ett tivoli mera ihop med själva marknaden, än det gör numera. Kanske berodde detta på, att det aldrig var kringdraget med staket utan låg fritt och öppet. Någon inträdesavgift var det aldrig tal om. Naturligtvis trivdes de unga bäst på tivoliområdet, men även en del äldre tyckte att de liksom inte marknat ifrån sig riktigt, om de inte någon stund deltagit i det brusande livet på nöjesfältet. Men att de var så illa barnsliga till sinnelaget ville de inte låtsas om. Därför gick de först helt sedesamt omkring på torget, pratade med bekanta, tittade på varorna, köpte en liten sak här och där. Men, innan de riktigt visste hur det gått till, hade benen burit iväg med dem ner för torgbacken, över bron, förbi mejeriet och epidemisjukhuset — som inte var något märkvärdigare än en liten röd stuga vid vägkanten — och ett skutt över ett grunt dike. Och även de äldre hade nått sin längtans mål.

Positiven skrålade. På skrangliga ställningar utanför tälten stod varietéutroparna och inbjöd alla och envar att komma in och bese världens starkaste dam, eller världens bästa lindansare. Vad man hade att bjuda på var alltid av världsklass. Från kraftmätaren hördes dunk på dunk, och en och annan svordom blandade sig med mätarhusans rassel. Svartmuskiga italienare gick omkring och ropade sitt evinnerliga: "Kepa pallonger, endast femtio örre!" Karusellen snurrade, och de rent livsfarliga slängungorna var fullbesatta.

Mitt på dagen var det landsbygdens folk, som var herrar på täppan. Skräp till bonde, som inte gav sina tjänare marknadsfritt. De flesta av dem hade emellertid varit uppe i ottan och gjort morgonsysslorna i ladugård och stall, innan de gav sig ut på marknadsfärd. Framåt

Mejeriprodukter av högsta kvalitet försäljes i egna butiker och hos återförsäljare

Kumlaortens Mejeriförening

Mejeri: Tel. 700 33, 8—12 fm., 5—6 em.

kvällningen, när industri- och affärsfolket kom farande, måste de i regel vara tillbaka vid gården, där kvälls-
sysslorna väntade. De måste roa sig medan tid var! Snart
nog satt de insnöade i dräng- eller pigkammaren med
visboken, med de svarta vaxdukspärmarna, som enda
förströelse. Många gånger om skulle de bli utledsna på
"Ebba Brahes klagan", "Fröken Agnes", "Elvira Madi-
gan" och "Loppan på jungfruns arm".

Karusellen var det roligaste marknadsnöjet. Ungdo-
marna flängde runt i ett. Pojkarna skrattade och hade
roligt åt flickorna, som pep och skrek i förskräckelsen
över att kjolarna inte måttade ligga släta och sedesamma
i luftdraget utan fladdrade och for, så att de lunsiga,
hemsydda vinterunderkjolarna lyste lång väg.

Många kända och okända ansikten syntes i mängden.
Lite avsidet stod den tystlåtna Alvar i Rasttorp. Gammal
var han men rak i ryggen och förde sig som en herre-
man, fast han levde på svältgränsen i en fallfärdig stuga
långt in i Tisarskogen. Där var Karlsson, skogsbonden,
som var känd för sin soliga humor och därför hade en
svans av kända och okända lyssnare efter sig, vart han
än styrde sina steg.

Nedanför karusellen stod ett par småbrukarhustrur
från Samsala. Den ena höll ett stadigt tag om en liten
handväska av svart sammet med nickelbygel och med
konstfärdigt hopflätade skinnremmar till handtag. Väs-
kan var ett kärt minne från pigåren, från den tid då
hon var lika ung och oansvarig som ungdomarna på
karusellen. Ja, hon var då så till den grad oansvarig, att
hon kunde ge sig till att kasta ut pengar på en så onyttig
sak som en handväska.

Även på torget var det liv och rörelse. Under stån-
dens skyddstak hängde rader av långfransade marknads-
karameller. Naturligtvis fick flickan en sån där grann
karamell av sin pojke, men hade han ett rymligt hjärta,
och var stadd vid kassa, köpte han kanske karameller
till mer än en jänta...

Knallarna överröstade varandra i sina försök att dra
folk till sig. Trikåsäljarna talade om sina yllna herr-
strumpor med dubbla hälar och dubbla tår och om kal-
songer med dubbelstick i ändan. För kvinnfolken hade
de sticktröjor av ren ylle och koftor med dubbelstickade
ärmuddar.

Arbetsarhustrun, som efter moget övervägande beslutat
att köpa sig en sticktröja för den annalkande vintern,
tummade och vände länge på de många plaggen, innan
hon till sist tog det säkra för det osäkra och knallade
över till "Maria i garnboden". Då blev hon inte lurad,
det visste hon.

De mödrar, som fått sina barn så uppväxta att de
inte längre hängde dem i kjolarna, hade ändå en ar-
betsam vecka bakom sig: Tvättat fönstren, hängt upp
rena gardiner, skurat golven, lagt på rena mattor, putsat
kopparbunkarna på vägghyllan, bakat och kokat — kål-
soppa. Därefter tog de sig tid att besöka marknaden.
Inte för att handla eller för att roa sig utan i hopp om
att träffa gamla vänner. Men nu var det inte fråga om
vänner, som man vanligtvis mötte på gatan eller i bo-

Parti från Dalabergen under ånglokens tid.

darna, utan någon kamrat från de allmer avlägsna ung-
domsåren.

Ann-Stina ville möta en flicka, som hon blev så in-
nerligt god vän med när de tjänade i samma bondgård.
De hade delat både ljuvt och lett och blivit så där goda
vänner, som man bara blir i ungdomsåren då man ännu
inte tvekar att dölja sitt verkliga jag, utan visar upp det
för varandra med fel och allt. Var skulle de råkas igen
om inte på marknaden!

Återseendet blev något oförlömmeligt. I början var
det förfärligt svårt att slå en bro över alla de år, som
runnit bort sedan de sist råkades.

— Nu tar du ditt sällskap med dej och följer med
hem till mej, kommenderade Ann-Stina, så sätter jag på
kaffepannan. Färska bullar och skorper har jag.

Vad skulle vi stackars stela svenskar ta oss till, om
vi inte hade kaffepannan att lita till som stöd och hjälp,
när känslorna blir oss övermäktiga i den grad att orden
tryter.

Marknaderna är på väg att försvinna. Folk behöver
dem inte. Varken för nytta eller nöje, och det som inte
bar någon funktion att fylla elimineras vanligen bort.
Men säkerligen kommer många hallsbergare, kumlingar
och andra orsbor att genom hela livet föra med sig
minnet av marknadsdagarna och lite vemodfullt tänka
på allt det liv och ståhej de förde med sig.

Kumla Julblad

säljes i Hallsberg i bokhandeln och i tidnings-
affärerna. Tidigare årgångar hos utgivaren å
Kumla Tryckeri.

**Kumla Gummi-
Manne Larsson VERKSTAD**

BIL-, MOTORCYKEL-, TRAKTOR- OCH
HASTVAGNSDÄCK - GUMMIREPARA-
TIONER - BENSIN OCH OLJOR

TELEFON 703 50, 711 55

"Åbergson" i DN tittar på Hallsberg och Kumla

Inför Dagens Nyheters sexdagarslopp hösten 1961 gjorde signaturen "Åbergson" en reportageresa genom de bygder, som berördes av den stora tävlingen. I ett av dessa kåserier ger han sina intryck av Hallsberg, Kumla och Örebro. Han hade en gång lovat sin sedan länge hänsovne vän Saxon att gottgöra en försummelse att striga av i Kumla. Nu har han gottgjort denna försummelse och visar sig äga god kännedom om bl. a. Johan Lindströms förälskelse i chefsdottern Karin Bergöö, som han hyllade med de finaste verser han kunde åstadkomma. Men han blev "nobbad". Skön Karin skänkre sitt hjärta till konstnären Carl Larsson. Så här kåserar bl. a. "Åbergson".

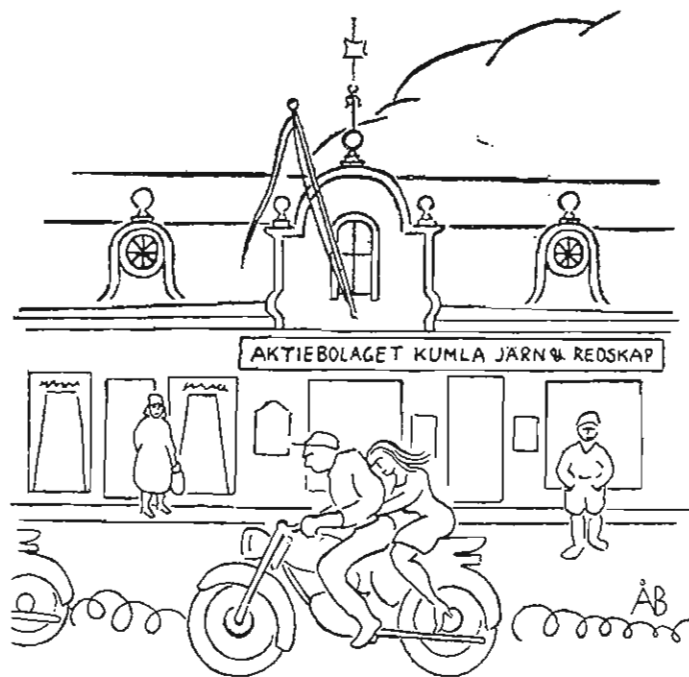
— Var i all världen kommer alla bilar från på en gång? Har SJ plötsligt lagt ner driften? Nej, nej, i Hallsberg får jag veta att man aldrig sålt så många biljetter som i år, köerna bara växer framför biljettluckorna. Skönt, viskar jag för mig själv, för egentligen är jag en gammal inbiten tågpassagerare, fastän jag nu är ute och slänger efter vägarna så här. Hallsberg alltså... Jag sitter i bilen och undrar hur det såg ut när min hänsovne vördade vän ernerkingen Saxon var nere och hälsade på här hos handelsman Bergöö. Det är länge sedan nu, borta i slutet av 70-talet, då Saxon var bodbetjänt hos Fosselius i Kumla. Fosselius och Bergöö hade varit kompanjoner i yngre dar, höll fortfarande troget ihop. Bergöö hade en flicka som hette Karin. Oj, så det tog eld i Johan Lindström — han hade inte blivit Saxon ännu — när han blickade in i Karins sköna ögonpar, de finaste verser han kunde åstadkomma knåpade han ihop för att hon skulle förstå hur det var fatt med honom. Staccars Johan, nobbad blev han i alla fall. Bara pojken var han ju också, medan Karin hunnit så opp i åren att hon just skulle börja på Konstakademien i Stockholm, där snart en annan friare skulle dyka upp. Calle Larsson hette han, då vet ni vilken ljuvelig Karin jag talar om.

Alltid när jag råkade Saxon tyckte han det var förfärligt att jag aldrig stigit av i Kumla nån gång, bara åkt igenom. Jag måste lova honom att gottgöra denna svåra försummelse. Det har dröjt, äntligen har jag tillfälle till det. Strax är jag i Kumla, stoppar chäsen på torget, kliver ur och sträcker på benen. Knappast skulle Saxon känt igen sig vidare, om han hamnat här i dag. Garnhandelns röda knuttimrade stuga uppe i Hagendalsvägen var gammal redan på hans tid, ytterligare några stycken hus finns kvar sen dess, annars är det mesta

nytt. Ändå är jag säker på att min vördade vän — förvisso värd att ihågkommas, inte bara som Elvira Madigan-visans författare — belåtet skulle strukit sig om bockskägget vid anblicken av det nya Kumla. Så schangtilt stadshus och hotell man byggt åt sig i torgfonden.

Fridfullt och till synes sorglöst dåsar skomakarstan i solen, sorglösheten är det dock si och så med. Ett olustigt spöke ligger på lur och skapar plågsam ovisshet: arbetslösheten. Redan tidigare har stan haft kännning av den, då ett par skofabriker slog igen. Nu är det den stora konfektionsfabriken som ska läggas ner. En utredning är i gång för att närmast se vad man kan göra för de anställda vid konfektionsfabriken. Vi har hopp att det ska ordna sig, säger kommunalborgmästare Nilsson. (Och det har ordnat sej. Sättarens anm.)

En smula melankoliskt är alltså mötet med Saxons kära Kumla, ett gott leende skänker det mig i alla fall. På hotellets förhållningsregler för dess gäster läser jag: "Radion bör avstängas då Ni går till vila så att den inte onödigtvis stör Eder påföljande morgon". Jag har en känsla av att Saxon står bredvid mig och kluckar. I varje fall liftar han med mig när jag om en stund fortsätter till Örebro. Det är nämligen lördag och varje lördagsmorgon skickade Fosselius Johan Lindström till Örebro för att ta reda på garnpriserna i bodarna och smör- och sädespriserna på Stora torget. Jag släpper av Fosselii bodbetjänt där och tar en sväng genom Örebro.

Fartens tjusning i Kumla.

Den bästa julklappen — EN SPARBOK I

SVENSKA HANDELSBANKEN

Bror Lagerberg.

”Sådana skolhus bygger vi i Kumla”

80-årige Bror Lagerberg, Nygatan, Kumla, var under åren 1905—1942 lärare vid Brånsta skola. Under de 37 åren var det 1000-tals barn, som fick sin undervisning av den skicklige och sympatiska skolmannen. I ej så få fall har både föräldrar och deras barn tillhört hans elever. Givetvis lärde han känna sina orsbor och knöt vänskapsband, som höll även sedan han som pensionär lämnade skolan. Kumla Julblad har bett honom berätta en del händelser från sin Brånstatid, vilket han välvilligt tillmötesgått.

— Innan jag kom till Brånsta hade jag tjänstgjort vid Gårdsjö skola i Lerbäck. Jag sökte en ordinarie tjänst där tillsammans med en kollega Axelsson. Vid lärarvalet stod det och vägde om vem av oss som skulle få platsen. Man hade räknat in 900 röster på oss var, men så återstod rösterna från Skyllberg. Det var under den 5000-gradiga röstskalans tid. Riksdagsman Ivan Svensson, kallad ”Skyllbergarn”, hade inte haft tillfälle att höra proven, varför han frågade skolrådets ordförande, prosten Callmänder, vem han skulle skänka sina många röster. ”Lagerberg är ganska ung, så jag undrar om han kan hålla reda på Rönneshyttepojarna ordentligt, så det är säkrast att lägga rösterna för Axelsson”, svarade prosten. Och det gjorde Svensson och avgjorde därmed valet till Axelssons fördel. Axelsson var 29 och jag 23 år gammal.

När tjänsten i Brånsta blev ledig efter gamle Stenström sökte jag den. Och blev rekommenderad av prosten Callmänder. När han en gång åhört en av mina lektioner, yttrade han: ”Hade jag hört Lagerbergs lektioner tidigare skulle lärarevalet i Lerbäck kanske utfallit annorlunda.” Emellertid blev jag enhälligt vald till tjänsten i Brånsta. Det var på våren 1905.

Anledningen att jag sökte tjänsten i Brånsta berodde närmast på förman Anton Källström, anställd på A. G. Anderssons Skofabrik. Han hade varit på predikoresa i Lerbäck och gästade den familj, hos vilken jag var inackorderad. Han talade om att lärartjänsten i Brånsta var ledig och uppmanade mej att söka den.

På sommaren cyklade jag från mitt hem i Leksberg till Kumla för att titta på skolan. Jag minns, hur eländigt spåriga vägarna var på den tiden, isynnerhet mellan Hova och Laxå. Men det gick att ta sej fram de tio milen och lika mycket på hemvägen, som jag valde över Askersund—Tiveden. På hösten när jag skulle börja min tjänst var min mor med mej för att hjälpa mej att komma i ordning i mitt nya hem. Första natten bodde jag hos nämndeman Johan Andersson i Södra Mos (far till Johan Johansson på samma gård) och min mor hos Kristina Andersson i den lilla småskolan.

Då tjänstgjorde som vice pastor och skolrådsordförande komminister E. A. Pettersson, sedermera kyrkoherde och kontraktsprost i Trosa och Vagnhärads församlingar. Vid den tiden var Vesta komministerboställe.

Det gamla huset i Vesta fick ge vika för en ny arrendatorbostad, revs därför och flyttades till Södra Mos för att där ombyggas till ”Skogshyddans” barnhem.

Det var en ljuvlig fredagskväll, som jag nödgades sitta inne och förbereda mej på provet. Från Sannahed tonade regementsmusiken och lockade mej ovillkorligen ut för att tillsammans med prästfamiljen lyssna till konserten och det oförlikneliga taptot.

I Brånsta byggde man då ett nytt kök, emedan det gamla köket skulle bli avklädningsrum för skolan. De som utförde arbetet var Klaes Jonsson i Torp och Gustaf Gustafsson, kallad ”Hjula-Gustaf”. Han hade fått namnet därför att han gjorde vagnshjul. Det var de första personerna i bygden, som jag blev bekant med. Något senare lärde jag känna Karl Bergman. Hans far var nämndeman och hette Petter Olsson, som på 1870-talet byggd Brånsta skola, och som inte kostade mer än 5.000 kronor.

Den gamle läraren på platsen, Petrus Stenström, som vid avskedstagandet var 69 år gammal och då tjänstgjort i Brånsta sedan 1874, sålunda i 31 år, hade flyttat ned till Kumla och för 4.000 kronor köpt en liten röd stuga vid Johanneskyrkogatan. Huset är sedan tillbyggt och inrymmer f. n. Fredås manufakturaffär. Stenström dog 1908. Då och då besökte han sin gamla skola. Vid min fråga: ”Hur mår farbror Stenström”, brukade han svara: ”Jag lever allt fortfarande på Guds nåd och barmhärtighet”. En gudfruktig man var Stenström, men het i blodet mången gång liksom sin namne till apostel. Men humorn lyste också fram. Till mej brukade han ofta rikta frågan: ”Hur är då mä murrhåren? Växer de?” Själv bar han ett tätt helskägg liksom de andra äldre lärarna Per Larsson i Hörsta, Jacob Jansson i

Skrivställ, Album, Skrivunderlägg, Reservoarpenor, Gästböcker
Brevpapper, Almanackor, Jultidningar, ”Kumla-mappen”

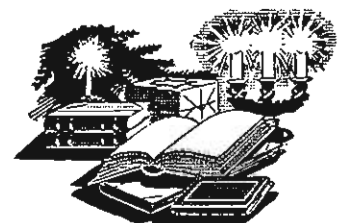
Dohlwitz

BOKHANDEL

Telefon 700 56

Boken

— bästa gåvan

Anders Stenström

Kerstin Andersson

Byrsta och Hjalmar Olsson i Mossby. På den tiden var det vanligt att man vid uppnådd myndighetsålder skulle vara utrustad med ordentliga mustascher, helst waxade och spetsade eller också à la kaiser Wilhelms stil med tillhjälp av s. k. mustaschformare.

Den gamle nämndemannen Petter Olsson besökte då och då skolan. Med berättigande kunde han säga om sig själv: "Jag som är en väl aktad och ansedd man i Brånsta". Ty många förtroendeuppdrag hade lagts i hans händer. Han hade också varit med om mycket och var både skolhusbyggare och vägbyggare. Som ung hade han bl. a. kört diligensen mellan Stockholm och Göteborg, med hållplats vid den gamla, förnämliga gästgivargården i Blacksta. Med tiden blev han ägare till tre gårdar, dels i Brånsta och dels i Folketorp och Stene.

Petter Olsson var, som jag nämnde, även vägbyggare. För att erhålla en genare förbindelseväg mellan Folketorpsgården och huvudgården i Brånsta, båda betydligt större i areal än nu, lät han anlägga den s. k. "Råa" mitt genom skogen mellan sina gårdar. Det blev en utomordentligt vacker väg, Petter Olsson själv till nytta och allmänheten till gagn, en väg som fått allt större betydelse, inte minst för Brånsta skola och de barn, vilka hör hemma i Dynningeberg, Folketorp och Sätra. Förknippat med Petter Olssons minne är också Pukestugan å hembygdsgården på Sannahed. Den utgjorde förr mangårdsbyggnad i Brånsta och i den bodde Petter Olsson med familj tills den nuvarande uppfördes.

Det gamla skolhuset var känt som mycket dragigt, och kaminen förmådde inte vid sträng kyla värma upp salen. Det omtalas att gamle Stenström på vintern var iklädd päls och pälsmössa under lektionerna. 1912 hade man emellertid beslutat om nya skolhus i Brånsta och Hörsta samt tillbyggnad av Fylsta skola. Skolan i Brånsta blev färdig 1914, och byggmästare var Joban Gustafsson i Kyrkfallet. Det var helt andra byggnadspriser då. Hela skolbygget med uthus samt iordningsställande av bostadshuset uppgick till en kostnad

av 33.000 kronor. Byggnadskommitté var riksdagsman L. E. Gustafsson, förvaltare Emil Mannerfelt, lantbrukare Lars Pärsson, Sännersta, och jag som sekreterare.

I gamla skolan fanns en gammal, utsliten orgel, som jag gärna ville ha ersatt med en ny. Jag skrev ut en lista och gick omkring till hemmen i skolroten och bad om hjälp. På så sätt fick jag ihop omkring 200 kronor, och det räckte till orgeln. I en gård besökte jag en lantbrukare, men han ville inte släppa till några slantar och hade kanske ont om dem. Men av drängen i drängstugan fick jag emellertid 50 öre. Lantbrukaren gjorde sedermera konkurs och måste lämna sin gård till drängen, som klarade den fint och med tiden blev en välbärgad bonde.

Orgeln kostade 175 kronor. De överblivna tjugofem kronorna blev grundbelopp till ett skolbibliotek, som jag skaffade skolan.

Liksom i andra skolrotar var ortsborna mycket vänligt inställda mot läraren och hans familj och tyckte, att läraren inte hade så fett i lönehänseende. Rätt ofta fick vi mottaga "förning", och det var mycket välkommet, inte minst under den s. k. kristiden. Vid ett tillfälle fick vi brödkakor, bakta av havremjöl och rågmjöl. De kakorna smakade verkligen gott! Man gjorde också byte. Vi hade rätt så bra ställt med socker men ont om bröd, som pojkar var i stort behov av. En gång fick vi ett stort knäckebrödspaket av en lärarkollega mot ett kilo socker.

Som tillsyningsman tjänstgjorde under många år greve Eugène Lewenhaupt på Säbylund. En noblare ädling har jag aldrig mött i livet. Han besökte då och då skolan och visade stort intresse för den. Självt var han som bekant en lärd man, överbibliotekarie vid Uppsala universitet. Men när det gällde praktiska saker, hade vi att göra med förvaltaren Mannerfelt. När jag kom till Brånsta fanns det inte tvättstuga. Jag tyckte att det var rimligt att inte behöva stå ute i ur och skur med tvättkaret, utan man borde kunna bygga ett litet tvätthus. När kyrko- och skolrådet behandlade förslaget, yttrade greve Lewenhaupt: "Lagerberg är ju den yngste av lärarna. Om han nu får sin önskan uppfylld, så bör de få samma förmån vid alla skolorna". Det blev också så, och jag var glad över beslutet. Kostnaden för bryggbuset vid Brånsta blev inte större än 300 kronor.

Grevens stora kärlek till barn och ungdom kom särskilt till uttryck vid de årligen återkommande julfesterna för godsets underhavande, då det var en sann fröjd att se greven med familj deltaga i lekarna och efter långdansen genom biblioteksrummen och uppför trapporna till andra våningen låta barnen samlas i stora matsalen för julklappsutdelning. Säbylund var vida känt som en kulturell samlingsplats. Ofta hölls där gymnastik- och studentmöten, hembygdskurser m. m. Det berättas från ett av dessa möten, då man i den s. k. "arken" — en ovanligt stor vagn, i vilken något dussintal personer kunde stivas in — åkte till kyrkan en söndagsförmiddag, en student frågade greven vad det var för ett *slott*, som syntes över slätten åt öster. Med en viss stolthet och

Välkommen till oss NÄR DET GÄLLER

LIVSMEDEL

Välsorterad butik med många sparpriser

KÖPMANGATAN 30

Hardnos
LIVSMEDEL
Tel. 70364 - 79602, KUMLA

Brånsta skola.

tillfredsställelse svarade greven: "Sådana skolhus bygger vi i Kumla".

Även flera andra kyrko- och skolrådsledamöter har jag i tacksamt minne, bl. a. kyrkovärden Eric Larsson och nämndemannen Johan Andersson, Södra Mos, bror till kyrkovärden Lars Andersson, Kumlabby, och far till lantbrukaren och sparbanksordföranden Johan Johansson. Mitt första minne av Eric Larsson var den dagen, då han körde upp mina flyttsaker från stationen 1905. Vid samtalet under färden passade jag på att fråga honom om de ekonomiska förhållandena i socknen och hur folket i allmänhet hade det. Då kom det nog så karaktäristiska svaret: "De ä' inte precis rika någon, men alla är de välbärgade." Det var ju ett mycket tillfredsställande svar, och jag kände mej nöjd att ha hamnat i en sådan gedigen församling. Den känslan har också följt mej under åren.

En annan imponerande gestalt var förvaltare Emil Mannerfelt, som var greve Lewenhaupts ställföreträdare som tillsyningsman vid Brånsta skola. Huru mycket betydde inte han och hans fru för sjukvården å godset. Hans apotek på kontoret bar vittnesbörd om att här fanns tillgång på läkemedel och förbandsartiklar. Säbylund var också tillflyktsorten vid sjukdoms- och olycksfall. Där fanns länge den enda telefonen i trakten. När jag själv en dag efter examen midsommartiden 1912 insjuknade i difteri, var det förvaltare Mannerfelt, som skjutsade efter läkare i Hallsberg, ty på närmare håll fanns inte läkare då. Efter serumbehandling forslades jag genom hans försorg till Fylsta skola, som under en stor del av vårterminen upplåtits till epidemisjukhus under den elakartade difteri- och scharlakansfeberepidemi, som nämnda år hemsökte Kumla.

Under mina första Brånstaår tjänstgjorde i småskolan fröken Kerstin Andersson eller "mamsell Andersson", som den vanliga benämningen var. Småskolan inrymdes före 1914 i ett särskilt hus, vilket en gång i tiden ut-

gjort skol- och predikolokal i Hörsta och flyttats till Brånsta. År 1913 revs det åter och flyttades till Sånnersta för att där efter ombyggnad bli mangårdsbyggnad på Jonas Anderssons gård. Kerstin Andersson tillträdde sin tjänst i början på 1870-talet och lämnade den 1911, då hon flyttade till sin lilla fastighet vid Bygärdesgatan i Örebro. Hennes livsgärning i skolans tjänst kan betraktas som synnerligen gedigen och välsignelserik. Barn av sin tid tillämpade hon gängse undervisnings- och uppfostringsmetoder med stränghet i utövningen. Vad som låg henne inest om hjärtat var att meddela sina elever i vardags- och söndagsskola en levande och sann kristendomskunskap. Detta bottnade i hennes egen varma och djupa religiositet och intresse för missionen, som också tog sig uttryck i en donation till en missionskyrka i Sydafrika. Hennes efterträdare i Brånsta blev Anna Andersson, som också efter pensionering flyttade till Örebro. Bland andra kamrater vid skolan kan jag nämna Sigrid Lyman och Stina Hallmén. När antalet var som störst räknade skolan 115 elever. Vid min avgång 1942 hade genom landsbygdens avfolkning och överföring av vissa delar av skolroten till andra skolor siffran sjunkit till 60. En av småskoleklasserna hade då dragits in.

Det har alltid rätt en god kamratanda, när lärarna samlats till gemensamma sammankomster, inte minst under mina första år i Kumla. Bland kamrater, som jag särskilt minns, var Jacob Jansson i Byrsta, av oss yngre lärare kallad "farbror Jacob", Per Larsson i Hörsta, Carl Nylin, Adolf Andrén, Edvin Aspling och Hjalmar Olsson. Vanligt vid möten var att någon kollega höll ett inledningsföredrag, varefter det diskuterades. Vi hade många goda sångare och musiker. Vid invigningen av Brånsta skola 1914 medverkade kollegorna Georg Hall, Hulda Hedberg och Berta Karlsson, alla från Kyrkskolan.

När jag började min lärarbana utgjorde den årliga avlöningen blott 700 kronor, som efter några år höjdes till 900. Det var inte mycket att försörja en familj på, utan man fick hitta på någon biinkomst. En tid reste jag omkring och sålde skolmaterial. Jag ritade upp en plan för trädgårdens utnyttjande. Framförallt planterade jag jordgubbar och hallon och fick också stora skördar, som jag sålde till bekanta i samhället.

Mitt största och mest jäktade fritidsarbete började i och med att lärare Aspling slutade sin tjänst vid Fylsta skola. Han hade varit ordsmeddelare till Nerikes-Tidningen, och jag blev anmodad att efterträda honom. Med åren kom jag att skriva även till de övriga ortstidningarna, Nerikes Allehanda, Örebro Dagblad och Örebro-Kuriren. Vid många större möten i Örebro anlätades jag som referent, då de anställda å redaktionerna ej hann med detta arbete. Ganska ofta fick jag sitta vid mitt skrivbord till långt fram på nattimmarna, innan jag blev färdig. Sedan skulle jag ner till Kumla med breven, som skulle med det tidiga morgontåget till Örebro. Fortskaffningsmedlet blev i regel cykeln och på vintern sparkstötting, men i snöstorm och annat otjänligt väder fick man nöja sej med apostlahästarna, och det kunde bli en lång vandring Brånsta—Kumla—Brånsta. Det hände också att man hamnade i diket, vilket inte var så roligt,

Välkommen och köp **BLOMMOR**
till julbordet!

Fylsta Handelsträdgård
LENNART WESTERGREN

Telefon 702 53

Beställningar av kransar och buketter mottagas

när höstmörkret var som tätast. Frånvaron av telefon gjorde reporterarbetet besvärligare. Jag drog mej för i det längsta för denna stora utgift. Närmaste telefonabonnet var John H. Johansson, Brånsta. Ledningen från Södra Mos, dit frikretsen räckte, var det min skyldighet att bekosta, om jag ville ha telefon. Jag gjorde det också så småningom, nämligen 1919. Mitt tidningsarbete blev emellertid en välkommen slant för pojkarnas studier. Och så fick jag ofta tillfälle till motion, få frisk luft och härdade mej i alla slags väder, vilket säkert bidragit till att jag fått vara frisk och fått leva ett mycket långt liv.

Jag har varit kumlabo i 57 år och har lärt känna flera av församlingens präster. En präst, som står särskilt klart i mitt minne, är prosten Gustaf Pettersson. Han tillträdde sin tjänst i vår församling 1907 och blev mycket hjärtligt mottagen. Jag fick bl. a. tillfälle att närmare känna honom under några somrar, då jag ibland vik. för kantor Hall vid jordfästn. Våra fyra pojkar är döpta av honom, och de var alla mycket fästade vid "farbror prosten", som de kallade honom. Han var omtyckt för sina utomordentliga predikningar, för en ovanlig talareförmåga och sonora stämma. Han behövde aldrig anstränga sig för att höras över hela det stora gudstjänst-rummet. Komminister denna tid var Erhard Morén. Vi hade många gemensamma intressen, i blåbandsrörelsen och i nykterhetslokalkommittén, där han var ordförande och jag sekreterare. Morén var, som de äldre känner till, med i många styrelser och föreningar, både religiösa och världsliga. En gång skulle han medverka vid en fest i Folketorp. För att komma dit hade han lånt sin granne Bloms i Kumlaby häst. Denne var inte precis någon travare. Kommen in på skogsvägen hade han svårt att ta sej fram i mörkret, varför Morén tog ordentligt till piskan för att skynda på hästen, då tiden för festens början närmade sej. "Det är tur att inte mina kamrater i djurskyddet ser hur jag behandlar hästen, för då ville de väl inte ha mej kvar som ordförande", kom det nästan lite ångerfullt från den humoristiske prästmannen under det han sedan lät hästen återta sin lunk fram till missionshuset.

Det var lyckliga år i Brånsta och hela familjen trivdes utomordentligt väl. Vi kände praktiskt taget alla inom

Emil Mannerfelt med sonen Bengt.

skolroten och umgicks med många familjer i de olika byarna. Jag kan inte låta bli att här uttala min beundran inför den skicklighet, som man överlag visade när det gällde att få rikliga skördar och få skörden väl inbärgad. Med risk att vara orättvis mot andra lika duktiga jordbrukare, vill jag dock nämna Lars Karlsson och dennes son Gunnar Larsson i Brånsta, där vi hela tiden köpte vår mjölk. Redan från första tiden i Brånsta lärde jag känna ett flertal för den religiösa och ideella rörelsen varmhjärtade och verksamma personer, bl. a. fam. S. F. Sandahl och Gustaf Larsson, Folketorp, samt min trogne medarbetare i söndagsskolan, Karl Persson, Torp. Den med poetisk begåvning och god talareförmåga utrustade Sandahl innehade under åtskilliga år en diversehandel i Folketorp men slutade med köpenskapen för att odelat få ägna sig åt predikantkallet som pastor, bl. a. i Glanshammar.

Många andra personer i skolroten satte man särskilt stort värde på. En av dessa var riksdagsman L. E. Gustafsson, som tittade till oss i skolan. Likaså Aug. Lundholm i Södra Mos och Lars Pärsson i Sånnersta. Vi var ofta hos familjen Bokvist och i den gamla riksdagsmannagården i Sånnersta hos Edla och Josef Gustafsson. Edla var känd för sitt stora litterära och historiska intresse och hade ett ovanligt gott minne. Det visar bl. a. de intervjuer, som Kumla Julblad hade med henne.

Så bekvämt var det inte att komma och hälsa på bekanta och vänner eller att komma ner till Kumla, innan bilarna blivit vanliga. Vi hade 3,5 km till samhället. Gamle Lundkvist, som hade sitt lantbruk i närheten av skolan, anlätades för det mesta med sin Vegamärr för längre resor. Hans lilla stuga finns ännu kvar.

Mycket mer skulle vara att berätta från mina 37 år i Brånsta. Jag fick efter min avgång 1942 tillfälle att som vikarie fortsätta att undervisa på olika platser inom vår församling och även i Hallsberg. Även dessa var trivsamma och lyckliga år!

Petter Olsson

Eugène Lewenhaupt

Förlovnings- och Vigslingar

JULKLAPPAR i Guld, Silver och Nysilver, rikt urval. Matsilver i flertal modeller
Köksur, Fickur och Armbandsur. Gamla smycken och ringar omarbetas.

AB ELIAS ENGLUNDS Guldsmedsaffär

Innehavare: Stig Englund

KUMLA - Tel. 703 01

Åsbro-krönika

*När Kumlaborna upptäckte den vackra
Tisarbygden*

Av NILS HELANDER

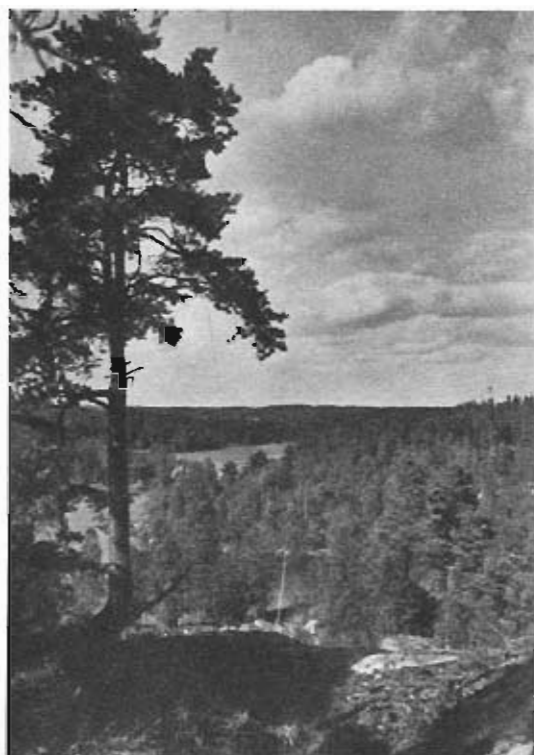
Åsbrotrakten har sedan ett halvt sekel — såväl sommar som vinter — varit målet för de sport- och friluftsläskande kumlaungdomarna. Vinterriden, när kung Bore gör tillvaron bister, är det inte så många av de äldre som lockas till Tisartrakterna. Men Åsbro har varit och är alltjämt ett vinterparadis för dem som älskar att skida fram i en vacker och kuperad terräng. Det visste den för länge sedan bortgångne skidveteranen Anton Olsson, som redan när den första snön kom lämnade skomakeriet och gav sig iväg bort mot Sannahed och vidare en rundtur mot födelsebyn Folketorp. På söndagen utsträcktes skidturen till Åsbro.

Författaren till boken "Medan lägerelden brinner", Hugo Ericsson, Kumla, torde veta mer om Lerbäck och dess många sjöar än någon ortsbo. Hans bok med bl. a. de många naturskildringarna i ord och bild från Syd-närke har man stort nöje att läsa om och om igen.

För många av oss, som sedan länge lämnat medel-åldern, kan Åsbro även vintertiden ha sitt behag. Någon vecka före jul brukar jag tillsammans med en kamrat vandra omkring i vännen Eklinds skog, sökande efter ett vackert julträd. Vi har hållit på med detta i flera år eller alltsedan jag torghandlade en julgran, som troligen var fälld på höstkanten och inte förmådde ha harren kvar över nyårshelgen.

Sällan får man uppleva en så vacker decemberdag, som vi fick göra julveckan förra året. Träden var rinfrostklädda, solen sökte sig in i gläntorna och ljöt sitt guld över det tunna snötäcket. Det rådde fullkomlig stillhet i skogen med endast en och annan talgoxe och gråsparv, som sökte något ätbart. Jag önskade att få se någon färggrann domherre. Det borde inte vara omöjligt en vinterdag som denna, med mer än dussinet minusgrader. Domherrarna och sidensvansarna gör numera inte så ofta vår stad den äran. De håller sig i stans utkanter men vår holk i centrum tycks sällan fresta dem.

Vi fick söka länge innan vi träffade på någon välväxt gran. Att ge oss på de stora träden och kapa topparna, kunde inte komma ifråga. Det tyckte vi skulle vara ansvarslöst, och så ville vi komma tillbaka nästa jul. Man skall inte ha bråttom, när man vandrar i skogen, även om kylan biter i skinnet. Så småningom vänjer man sig.

Det idylliska "Södra land".

Att bli väderbiten känns skönt och gör ansiktet yngre och friskare. Så mycket är säkert, att de som skall torgföra fina granar får sannerligen ha tålamod vid urvalet.

Sommarens Åsbro är något som emellertid inte vintern kan konkurrera med. Fastän man upplevt mer än 40 somrar vid Tisaren och Hemsjön, känner man varje vår en stark längtan till det kära sommarstället med de många tallarna och björkarna, till de små bofinkarna, sädesärlorna och många andra fåglar, som inte är så vanliga på hemmaplan i Kumla. Man längtar att få andas den stimulerande barrskogs- och sjöluften.

Hur kommer det sig att så många kumlabor under årens lopp sökt sig till Åsbro? När började invasionen? Ja, det är en gammal historia.

Direktör J. W. Johanson, Kumla, berättar att han en sommardag i början av seklet tillsammans med några vänner lögade sig i det varma Tisarvattnet. När de under solbadandet njöt av den fina utsikten runt sjön, var det någon i sällskapet som föreslog att de skulle köpa en gemensam skogsbit och bygga var sin sommarvilla. Det glömde man inte bort, ty redan nästa sommar hade byggmästare Carl Lind fått en rad villor färdiga nordväst om stationen, ej långt från Vissboda ägor. Villaägarna var bl. a. fabriker C. G. Ström, bokhandlare Carl Persson och J. W. Johanson, som köpte en av officersvillorna i Sannahed och lät flytta till Åsbro. När infanteriet 1912 flyttade till Örebro blev officersvillorna till salu. Flera av dem såldes till kumla- och hallsbergsbor. Fabrikör

Bengtsons Herrkonfektion

HERRKLÄDER * GOSSKLÄDER * ARBETSKLÄDER

Tel. 701 82

Parti från Tisaren.

Ström fick vid sitt stora fabriksbygge 1913 en hel del material över, som kom till användning vid villabygget i Åsbro. "Pionjärerna" på villaområdet fällde träd och buskar och iordningställde lekplatser för sina småtingar och tennisplan för sig själva.

Denna tid, något år före första världskriget, använde man så gott som 100-procentigt "vår järnväg". Några bilar eller motorcyklar hade man inte. Kommunikationerna var goda på linjen Kumla—Åsbro, och även på vardagarna var det många av- och påstigande vid Åsbro station.

Villorna bytte så småningom ägare. Ström sålde sin villa till pastor J. Ongman, vars släkt ännu bebor den, Carl Persson till köpman Joel Andersson och J. W. Johanson till en affärsman i Örebro. Denne överlät ganska snart villan till köpmännen David Nyvelius och G. A. Persson, Kumla.

Till pionjärerna får man nog också räkna grosshandlaren Lasse Burén, den förste villaägaren vid Tisaren. Troligen var det ett par officersbostäder från Sannahed, som flyttats till Eklinds äng, norr om Segelsällskapet Tisarens hamnområde. Burén överlät efter ett par år sin egendom till sin kassör och dennes kamrater. Inte heller de behöll den så länge utan föll för frestelsen att tjäna en bra slant i gulascheriets gyllene år. För bortåt ett kvarts sekel sedan blev ett par skofabrikanter i Kumla ägare av villorna, som emellertid revs och ersattes av nya, mera ändamålsenliga.

Kassören och hans fyra kamrater hyrde en eländig stuga intill Västansjö gård, som då ägdes av fröken Yngström. Hon hade ägt gården ett 20-tal år, med anställd rättare, och var känd för stor gästfrihet, framförallt gentemot sina trosfränder, herrnhutarna. Stugan rustade emellertid kvintetten och hjälptes åt med målning och tapetsering. Efter denna make up blev den ganska beboelig. Det tyckte den glada kvintetten, som trivdes bra med sitt självhushåll. Och det gjorde också de följande hyresgästerna, en kvartett självförsörjande kumlaflickor. Hyran var ju ej att pruta på, 25 kronor för ett helt år.

Västansjö gård var till salu. Köpman Joel Andersson uppmanade sin svåger, inspektör Aug. Olsson, Ingelsby, att förvärva den välbelägna egendomen med det vackra skogsområdet utefter Hemsjöns västra strand. Olsson tvekade först men gav efter för svågerns påtryckningar, när denne spådde stora inkomster på området vid sjön vid styckning till villatomter. Det blev också en fin affär för den nye ägaren, som i början av 1930-talet flyttade till Västansjö och ganska snart hade fått in hela köpesumman, tack vare att han följde avstyckningsförslaget.

Det saknades inte spekulanter på de rätt stora och trädrika tomterna mellan Hemsjön och landsvägen. Den som först var färdig med sin sommarvilla var kumlafödde Uno Fosselius, Örebro. Så länge dröjde det inte heller förrän även Joel Andersson, kamrer Thure Schelin, fabrikerarna Adolf Gustafsson och Einar Wigrell, alla från Kumla, hade fått upp sina sommarhem.

Västansjöns senaste ägare är minister S. von Euler. Han har varit legationsråd i ett flertal länder, bl. a. i Ryssland och Island, och har under sommartiden med sin familj vistats på Västansjö. Sommaren 1962 förvärvade Lerbäckskommun egendomen. Av allt att döma är det meningen att stora delar av området kommer att styckas till byggnadstomter.

På motsatta sidan sjön i Estabo hade villabyggandet kommit något tidigare. Troligen var fabriker A. Ekström och hans måg, folkskollärare Fritz Löwhagen, Hallsberg, de första sommargäster som köpte tomtmark där. Och 1930 var kassör Helge Ahrberg och köpman Carl Kullberg färdiga med sina villor på de trädrika tomterna i grannskapet till de båda hallsbergarna. Ahrberg och Kullberg hade tillhört kvintetten i den primitiva stugan vid Västansjö. Ett par av kamraterna byggde en villa på åsen väster om fraktgodsmagasinet. Den stora välbelägna tomten låg länge obebyggd och ägdes av sjuksköterskan Maria Sofia Jones i Paris, syster till handlande Melander. Det var hennes mening att vid uppnådd pensionsålder komma tillbaka till sin gamla hembygd och

Fyra kumlaflickor flyttar till sin Åsbrostuga.
Från vänster: Greta Strand, Zandra Persson, Signe Boström och Hildur Andersson.

JULKLAPPARNA ordnas lättast vid besök i

OP: S Bosättningsaffär

Stor sortering!

KUMLA Telefon 707 61

Skogshyddan vid järnvägsstationen.
Tidigare pensionat och bageriaffär.

där bygga sig ett hem. Hon fick emellertid inte återse sitt kära Åsbro, utan vintern 1926 ändades hennes liv. De båda kumlaborna, som sommar efter sommar gått omkring och tittat på tomten, köpte den gemensamt. Nämnade år uppförde den numera som storbyggmästare kände Robert Eriksson en tvåvåningsvilla för 3.500 kronor. Tomten kostade ca 500 kronor. Det var låga tomtpriiser och billigt att bygga i 1920—30-talets Åsbro. Grannvillorna har båda 1915 som byggnadsår, den södra byggd av klädeshandlare O. A. Olsson och den norra av fabrikör G. Rudin, Hallsberg. Väster om dessa villor ägde Skyllbergs Bruk länge ett område med intilliggande grustag. Villaägarna hyrde en del av området, som iordningställdes till tennisplan, som under flera år flitigt användes av såväl de äldre som yngre sommargästerna. År 1959 blev det emellertid slut med allt bollande, då på tomterna uppfördes ett par trevliga egnahem. Söder om dessa, där vägen slutar, har Albin Nilsson, bror till nedannämnde Karl Nilsson, några efterträdde tomter, beväxta med ståtliga tallar. Spekulanter på tomtmarken återkommer ofta, men ägaren har åtminstone hittills saknat lust att avhända sig det värdefulla området.

Åsbrohammar tillhörde under flera år skofabrikör Axel Lundholm. Lantbruket sköttes då av Karl Nilsson, sedermera föreståndare för Sannaheds ålderdomshem och kommunalkamrer i Kumla före kommunindelningen. Huvudbyggnaden användes av ägaren som sommarbostad. En tid var den uthyrd till semesterhem för KMK, en frikyrklig motororganisation. En brorson till markisen och författaren Claes Lagergren hade under några år en ganska omfattande kolatillverkning på Åsbrohammar.

Livsmedelsaffärerna klarar sig tack vare de många sommargästerna. Vore inte de att räkna med, fick säkerligen någon av dem "stryka på foten". Många av sommargästerna har gott om pengar och handlar också rejält. Det duktiga trädgårdsmästarparet i Åsbrohammar tycks ha mycket att göra året om. Blommor och tomater ägnas det största intresset. Rotfruktsodling har man nästan övergett. För att denna odling skall vara lönsam

fordras stora arealer med massproduktion. Sandjorden, som är förhärskande i Åsbrotrakten, fordrar riklig nederbörd, och kommer den i lämpliga proportioner blir det jätteskördar av härliga jordgubbar och slät och god potatis.

Den lilla byn Åsen, som järnvägen skilt från det övriga stationsområdet, hade tidigare ett halvt dussin lantbrukare. Numera har den huvudsakliga marken övertagits av vattenfallsstyrelsen för impregneringsverkets behov. Åtskilliga av gårdshusen har skattat åt förgängelsen, men ännu finns en och annan äldre byggnad kvar. Men den gamla spiksmedjan har ruttnat ner fullständigt. Den borde hembygdsföreningen ha tagit sig an och underhållit som ett minne från en tid, då spiksmidet dominerade bygden vid sidan om jordbruket och beredde folket en välbehövlig hjälp i den hårda kampen för tillvaron.

De flesta av Åsabönderna hade sin skogsmark väster om vägen, som leder mot stationen. Något finns ännu kvar, men den mesta marken har styckats till tomter och bebyggts. Ett ståtligt, större skogsområde väster om bebyggelsen är sparat till stor glädje inte minst för de många sommargästerna. Det tillhör homeopat Gustav Pettersson, vars far inköpte gården med den vackra skogen inpå knutarna. Den är verkligen en sagolik skog med sina slingrande stigar, åtrådade för såväl meditation som för älskande par.

För att ännu en gång återvända till Västansjöområdet, har man all anledning att beklaga att det intilliggande Björkhöjdens pensionat har upphört. Det var en kär tillflyktsort under ljumma sommarkvällar för törstiga och kaffeälskande vandrare. Och de som under längre eller kortare tid hyrde in sig på pensionatet minns med tacksamhet fru Andersson som en glad och gästfri värdinna. I nära grannskap med Björkhöjden förvärvade 1929 överlärare Erik Ekdahl från Kumla ett skogsområde, på vilket han uppförde en sommarvilla. Innan han hunnit få tillräckligt med Åsbrosand i skorna för att känna sig hemmastadd, överlät han sin egendom till stadsläkare Erland Franklin, som alltjämt är ägare och med åren

Spiksmedjan på Åsen.

**Mekaniska
problem?**

Vänd Eder då till

KUMLA MEKANISKA VERKSTAD

som har stora resurser till Eder tjänst

Allt inom branschen

utökat sin domän och där funnit den verkliga avkopplingen och trivseln.

Hur många Kumla- och Hallsbergsbor befolka sommartiden Åsbro och dess omgivningar? Räknar man hela familjer, torde man nog kunna uppskatta antalet till 500 personer. Det bor åtskilligt med folk på det Kulinska stugområdet vid Tisaren och även utefter sjön söder om "Åsbro hamn", liksom vid Tiborn och på båda sidor om vägen Estabo—Nyckelhult.

En och annan gammal sommargäst har så kärat ner sig i Åsbro, att han för alltid flyttat dit med sina anhängare. Så har bl. a. skolvaktmästare Arthur Boström från Kumla och järnvägstjänsteman Sven Hedin, Örebro. De trivs utmärkt. När jag spørjer vännen Sven, hur det känns att i så spänstiga år vara "dagdrivare" i det lilla stationsområdet, när man är van vid den stora stan, säger han: "Här är väl annat än att trängas på stads-gatorna! Finns det något härligare än att få komma ut i skog och mark, inte för att jaga utan för att vandra på de små stigarna och njuta av fågellivet under olika årstider. Och inte minst att få spänna på skidorna för en tur i den omväxlande terrängen. Här har man goda vänner att prata med, radio och TV. Vad kan man fordra mer!"

Det är säkert ingen tillfällighet att tvenne Kumla-konstnärer fängslats av Åsbrotrakten, där det sannerligen inte råder någon brist på motiv för en målares pensel, vilket också avspeglas i konstnärernas produktion. Anders Hellsten är sedan mycket länge mantalsskriven i kommunen, medan Tore Lundborg alltjämt vintertiden är bosatt i Kumla.

Stämningbild från Tisaren.

Kumla kyrkas arkitekt

1829—1835

Axel Nyström

Färglagd litografi efter teckning av L. Fehr omkring 1830.
Stockholms stadsmuseum.

Nyström föddes i Stockholm 1793 och dog där 1868. Tidigt började han sina studier i Konstakademiens arkitekturskola. År 1811 blev han gesäll i Murmästareämbetet och 1812 "konduktör" dvs. arbetsledare i Överintendentämbetet = nuv. Byggnadsstyrelsen. De första åren hade han tillsynen över reparationsarbetena i K. slottet och andra statens byggnader. 1818 blev han hovarkitekt och gjorde bl. a. ritningar till dekorationer vid Karl Johans kröning. 1819 fick han som Konstakademiens stipendiat göra vidsträckta studieresor i Tyskland, Belgien, Frankrike och Italien, där han stannade i 4 år. Hemkommen 1825 blev han ledamot av Konstakademien, 1832 vice professor och 1836 ordinarie. Åren 1844—1868 var han Akademiens sekreterare, slottsarkitekt vid Drottningholm 1828—1847. Intendent vid Stockholms slott 1836—1857. Stadsarkitekt i Stockholm 1838—1863. Hans talrika arkitektuppdrag i Stockholm gäve honom ej tid att besöka kyrkobygget i Kumla. Men i arkitekt Lundmark i Örebro, som varit hans studiekamrat i Akademien, hade han under de två sista byggnadsåren fått en kunnig och pålitlig ledare, sedan byggmästare Pohl avgått med döden. Nyström själv kännetecknades som en bestämd, livfull, verkningstrogen och rastlös man. I sin egenskap av professor hade han stort inflytande över sina arkitektelever.

H. J.

LÅT FACKMANNEN ta hand om arbetet, det blir i längden billigast

Specialitet: Monteringsbara 1- och 2-familjshus. Fabriksbyggnader. Fastighetsreparationer och ombyggnader utföras

Kontakta

BYGGMÄSTARE ALVAR EDLUND - KUMLA

Järnvägsgatan 59 - Tel. 705 13

En vandring genom Kumla by

AV TAGE TAPPER

En vandring genom Kumla by är en stimulerande promenad. Det är en vandring inte bara i rummet i en ovanligt tjugig miljö, det är också en vandring i tiden. De senaste decenniernas historia träder fram för dem som kan tyda tecknen och man kan se hur den nuvarande byn långsamt växt fram till vad den nu är.

Först dock litet grand om byns historia. Kumla by har givit namn åt socknen. Socknen har givit namn åt stationen och sedermera åt Kumla stad. Kumla är — enligt ortnamnsforskarna — helt enkelt en form som kommer av kummel — dvs. gravhög, gravkulle. Det torde vara hygravfältet i södra delen av byn, som genom sin framträdande plats på en hög åskulle givit byn, socknen och staden sitt namn.

Byn genomskärs av en urgammal landsväg på åsens krön — Erikskatan, som kungarna red redan för tusen år sedan. Genom sitt läge uppe på åsen och utefter en gammal färdväg, torde byn ha varit en av de äldsta boplatserna i trakten.

Byn var sedan medeltiden en enhet med självstyrelse. Byordning, bykarta, bykista och vad som hörde därtill, följdes noga, och kistan finns ännu kvar, fylld med handlingar. Bytrumman finns på hembygdsgården i Sannahed.

Liksom andra byar i socknen, blev Kumla by föremål för laga skifte. Det tog fem och ett halvt år — från slutet av 1853 till ett stycke in på 1859 — och det fastställdes den 19 maj 1859. Skiftet utfördes av lantmätaren Th. Romell, som under fjorton år utförde inte mindre än sexton förrättningar i Kumla och grannsocknarna — i Kumla bl. a. Örsta, Södra Via, Fylsta, Vissberga och Hässleberg.

Vid skiftet utflyttades tio av byns då sjutton gårdar, varför byns karaktär givetvis kraftigt förändrades för cirka hundra år sedan.

Kumla by var onekligen huvudorten i Kumlabygden förr i tiden. Före järnvägen torde nästan alla, som hade "officiella" ärenden vara tvungna att uppsöka Kumla by. Där fanns kyrka och kyrkogård, skola, skolmästare, klockare, präst, pastorsexpedition, länsman — i regel även någon fjärdingsman — här hölls stämmorna, här delades posten ut och i regel bodde alltid någon nämndeman, kyrkovärd, kyrkokassören och ofta även ordföranden i denna by. Ett centrum alltså. Och före 1848 fanns inte något butikscentrum, ty inom socknen fanns inga butiker — de närmaste var belägna i Örebro.

Det behöver väl knappast upprepas, att på det område där Kumla stad numera utbreder sig, fanns skogs- och kärmark — utmarker till Kumla, Fylsta och Södra Mos byar. Någon enda stuga utefter landsvägen kanske det fanns, men knappast mera.

Men låt oss nu börja vår vandring genom Kumla by:

Även om Kumla bys gamla gränser sträcker sig ända bort till brandstationen (och litet till) börjar vi vid den nuvarande stadsgränsen och vandrar söderut.

Först passerar vi ju kyrkan och kyrkogården. Om den förra har Henning Julin skrivit så mycket och så vederhäftigt i många årgångar av Julbladet, så att här skall endast hänvisas därtill. Vare nog sagt att den gamla medeltida kyrkan revs på 1820-talet och den nya uppfördes 1829—1834, och nu alltså passerat 125-årsstreck. Beträffande kyrkogården, har Kumla kyrkohlad utförligt skildrat den i ord och bild för ett par år sedan. Kyrkskolan — och dess föregångare Klockaregården — liksom den nuvarande församlingssalen har skildrats av Erik Ekdahl och Josef Svensson i den skolhistorik som kom ut 1942, så att även dessa byggnader kan lämnas åsido.

Därnäst kommer vi till *Prästgården*. Även den är omskriven men skall här ägnas något mera utrymme. Den gamla prästgården, som revs 1910, stod som en flygelbyggnad norr om den nuvarande prästgårdens gårdsplan. I denna bodde de bekanta prästerna Wallenstråle, von Rosenstein och Franzén. Här flyttade Axel Per Falk in 1865 och här avled han 1904 och här flyttade prosten Gustaf Pettersson in. Denne fick dock byta ut bostaden 1909 mot den nuvarande litet vråkiga byggnaden. Sedermera bodde prostarna Caleb Häger och Gottfrid Willén där och 1953 flyttade nuvarande kyrkoherden Gunnar Jönsson in i den rymliga men kanske väl tungarbetade bostaden. Den som vill läsa mera om prästgården och prästerna kan studera Kumla julblad och läsa vad som skrivits där av Josef Falk 1933, Elsa Harbe 1948 och 1949, Martin Lundqvist 1951, Karl Bäckgren 1959 och Daniel Harbe i detta nummer (sid. 2).

Söder om Prästgårdens gårdsplan låg också en rad byggnader. Där låg ända fram till 1920-talet arrendatorsbostaden. Arrendatorn fick då alltså ha bostaden på östra sidan vägen och ekonomibyggnaderna på den västra sidan. Denna byggnad — inte helt fri från vägglus enligt uppgift — flyttades på 1920-talet till Köpmangatan, där den fortfarande pryder en plats mellan det s. k. Cityhuset och Emil Larssons hus.

Öster om denna byggnad — ungefär där nuvarande garaget står — fanns en mindre bostadsbyggnad, där trädgårdsmästaren bodde (prästens trädgård omfattade då en väsentlig del av nuvarande kyrkogården) och denna byggnad flyttades till Via.

Omedelbart sedan vi passerat Prästgården kommer vi till *Utsikten* (Kumla 4:2). Denna smala kil på den norra sidan Yxhultsbanan är exproprierad samtidigt som banan från Länsmansgården år 1885 men såldes så småningom

DEN BÄSTA JULKLAPPEN — ett armbandsur från stjärnurmakaren

Väggur, köksur i stor sortering
Presentartiklar i guld, silver och tenn
Reparationer utföres omsorgsfullt med garanti
Telefon 702 62

L. N. Brink, Kumla

Astrid Thor UR- & GULDSMEDSAFFÄR

Länsmångården — idyll och förfall.

till skomakaren Lars Andersson, som sedermera började kalla sig Fromstedt. Han uppförde byggnaden på 1890-talet men sålde den efter några få år till en annan Lars Andersson, kyrkovård och auktionist, som bodde där intill sin död 1922. Åren 1894—1897 bodde adjunkten Johannes Falk med familj där (son till Axel Per Falk) innan han flyttade till Opegården.

Efter Lars Anderssons död köptes Utsikten av fröken Teolinda Olsson och hennes syster änkan Matilda Andersson. Fröken Olsson donerade vid sin död 1941 hela sin kvarlåtenskap till kyrkliga ändamål, bl. a. till en fond för beklädning av fattiga konfirmander. Hennes syster dog redan 1931. Fastigheten inköptes 1943 av tre systrar Gustafsson från Sännersta som än idag äger huset, men har det uthyrt. Bland dem som hyrt där de senare åren märkes fjärdingsmannen Georg Steen och den kände godtemplarkämpen Manne Andersson. En tid var det bageri i källaren till huset.

Därefter korsar vi Yxhultsbanan, som byggdes 1884. Redan från början gjordes korsningen "skenfri", fastän det då var en träbro över den, där man enligt uppgift nån gång ordnade dans!

På vänster hand har vi nu den gamla *Länsmångården* (Kumla 4:2). Den har alltid ägts av kronan och på den tiden en hel rad både civila och militära befattningshavare försörjdes medelst boställen, hade även länsmännen dylika. Här bodde kronolänsmännen Conrad Adlers, Axel Flykt och senast Anders Welin. Denne bodde kvar till sin död 1933, men var redan då pensionerad. Om Conrad Adlers har Kumla julblad haft en artikel 1935 (sid. 17) och om Anders Welin 1947 (sid. 31).

Länsmän bodde givetvis i den vita huvudbyggnaden, som ännu — åtminstone på långt håll — har kvar något av sin forna ståtlighet. I den lilla röda timmerstugan intill landsvägen bodde arrendatorn. Vid sekelskiftet hette han Jan Peter Jansson. Denne flyttade till Kräcklinge 1904 och efterträddes då som arrendator av Per Harfeldt (f. 1842) fader till Karl och Erik Harfeldt. År 1919 flyttade Harfeldt till en egen gård längre söder i byn och efterträddes av Frans Stark, som bodde här

till sin död 1950. Arrendet hade då övertagits av sonen David Stark. Numera arrenderas Länsmångården av Filip Svensson, som bor i Kumla stad och huvudsakligen hyr ut byggnader som garage och upplåter en del hus till "dekorrationsverkstad" för Barnens-Dags-tåget. Byggnaderna och trädgården är mycket förfallna, och man skulle gärna se en förnyelse av husbeståndet.

Vandringen går vidare, och på vägens vänstra sida har vi nu kommit till 1/4 mantal *Östergården* (5:2) under flera generationer kallad "kyrkvårdens gård". I mitten av förra seklet bodde där Per Erik Andersson, kyrkovård och även han känd som donator till kommunen — den s. k. Anderssonska donationen till fattiga och flitiga skolbarn. Andersson köpte gården 1856 av sin fader Anders Ersson (för 4 000 riksdaler) och denne hade själv köpt den 1848. Per Erik Andersson sålde gården 1897 till sin släkting Erik Persson som i sin tur sålde den till sin son Arvid Eriksson 1917, vilken sedan 1953 sålde till Kumla stad för 143 000 kronor. Arvid Ericsson var ju kyrkvård, kyrko- och skolkassör och under tio år kommunalnämndsförande. Hans och hans maka Esters hem var ett hem med öppna dörrar och alla togs vänligt emot i de låga men rymliga rummen där hemtrevnaden alltid härskade. Kumla julblad 1960 (sid. 26) har en runa om honom.

Redan Per Erik Andersson började sälja mark inom det område som nu utgör Kumla stad. Dessa försäljningar fortgick sedan under en rad år. Som exempel kan nämnas att Stadshuset, Kumlasjön, logen Natanaels hus m. fl. avsondrats från denna gård.

Numera hyrs gården ut av Kumla stad, som låtit riva undantagsstugan 1962.

Sedan vi passerat ett öppet gärd, nedanför vilket en branddamm är belägen på samfällad mark, kommer vi till en gul länga av "Närkestyp". Den ägs av Paul Gustafssons dödsbo och har numera registernummer *Kumla* 5:231. Den ägdes av Gustafssons fader Gustaf Andersson, som sålde den till sonen 1939. Den är numera uthyrd och hyresgästerna har i regel varit "kortlivade". Här bodde för omkring 40 år sedan Gustaf Pettersson, fader till Erland Gustafsson. Familjen Lithell har likaså bott här.

Alldeles nyligen revs en flygelbyggnad till ovan nämnda hus. Den tillhörde ursprungligen inte samma gård,

Kumla by. Kyrkvårdens gård t. h.

Sjödins STENHUGGERI

Tel. 712 98 och 708 25

*Tillverkar gravvårdar och gravfris samt byggnadssten
av brun, grå och svart granit*

utan var en särskild fastighet. Där bodde bl. a. orgeltramparen och ringaren Per Johan Larsson (1851—1934) morfar till nuvarande kyrkogårdsvaktmästare Gösta Eriksson, vilken växte upp där. Byborna sade allmänt förr att man kunde ställa klockan efter denne Johan Larsson, som kom vandrande på bestämda tider för att ringa och klämta i kyrkan.

Omedelbart söder om denna fastighet ligger en relativt nybyggd putsad tvåvåningsbyggnad, som byggdes av ovan nämnde Paul Gustafsson 1940. Han bodde där till sin död 1961 och hans systrar bor där ännu.

Vi kommer sedan till ett hus i rött fasadtegel (*Kumla 5:230*) som uppfördes 1944—45 av elektriker Erland Gustafsson, som fortfarande äger och bebor den. Gårderna bortom dessa hus — *Kumla 5:67* och *5:70* — inköptes av Kumla stad 1954 för 28 000 kronor.

Nere i hacken — fortfarande på vänster sida — ligger ett s. k. arbetarsmåbruk (*Kumla 5:225*) som avstyckades 1939 och 1940—41 uppförde cementarbetaren Edvin Karlsson byggnaderna. De såldes 1960 till byggnadsarbetaren Arne Pettersson, som 1962 sålde till bilmontören Runo Persson med maka, född Zetterlöf.

Nere vid vägskalet — *Korstall'n* — som man allmänt säger, ligger en vit byggnad (*Kumla 5:8* och *5:9*) som uppstod genom hemmansklyvning 1872 och fastigheterna har vardera $\frac{1}{16}$ -dels mantal. Byggnaden är från 1800-talet och köptes 1917 av Karl Gustaf Nilsson och 1939 av Karl Harfeldt. I detta hus har många hyresgäster bott, bl. a. Erik Harfeldt, när han var anställd vid skinnindustrin i Älvbro. Nu bor Karl Einar Harfeldt med familj där. Här har en gång legat ett bryggeri.

Här tror kanske många att Kumla by är slut, men så är inte fallet. På vägen mot Sannahed ligger strax innan man kommer till Blackstaån två ställen. Dessa ligger också på Kumla bys marker. Det första, *Kumla 1:168*, byggdes 1898 av skomakaren Carl Johan Svensson, som kom flyttande från Sannahed med sin familj det året. Han flyttade därifrån och sålde stället till Elof Eugen Persson 1918. Denne hade varit skomakardräng hos Lars Blom i Kumla by, hos vilken han också tidigare bodde. Persson avled 1961 och stället såldes till Ragnar Gustafsson 1961 (samma år) och han har moderniserat fastigheten.

Allra längst bort kommer vi till lägenheten *Brotorp* (*1:68* och *1:169*). Den byggdes 1899 av Fabian Widlund, som senare flyttade till Via. Trädgårdsmästare Johan Sandahl bodde där 1910—1917, då han flyttade till Smedsgården i Kumla by. År 1917 inflyttade två systrar Johansson, Hanna och Elsa och deras mor Anna. Hanna Johansson avled 1958. Huset står för närvarande obebott.

Här är det alltså dags för oss att vända och börja återfärden på den högra (västra) sidan av vägen. När vi på tillbakavägen har passerat *Korstall'n* kommer vi till *Smedsgården* (*3:16* och *5:7*), dvs. den utflyttade delen av gården. När laga skiftet var genomfört måste — som ovan sagts — vissa hemmansdelar flytta från sina gamla gårdstomter. Enligt uppgift är byggnaden uppförd 1890. Vid sekelskiftet bodde här en lantbrukare vid namn Johansson och Herman Gustafsson köpte den 1909, då han kom inflyttande från Sännersta. Gustaf Pettersson —

Lars Fromstedt och Arvid Eriksson utanför "Kungsbacka".

känd som kreaturshandlare — köpte den 1920 och efter hans död 1961 innehas gården av hans son Åke Pettersson. Gården blev större genom ett tillköp 1938.

Norr om denna gård går en gata ned till ett par gårdar som ligger på gårdet väster om den egentliga byn. Där ligger den utflyttade *Olsgården* (*2:2* och *1:166*) som ägs av Olle Harfeldt som 1950 köpte den av Erling Persson. Den andra, *Kumla 2:25*, uppkom genom ägostyckning år 1900 och har bl. a. ägts av Harry Karlsson i Björka. Sedan 1940 ägs den av Gunnar Eriksson.

Vi fortsätter utefter landsvägen, och kommer då till *Östergården* (*5:82*). Den uppkom genom ägostyckning 1906 och ägdes då av grosshandlaren Lasse Burén. Detta år inflyttade Gustaf Pettersson från Prästgården och han bodde där till sin död 1927. Han var renhållningsentreprenör i Kumla municipalsamhälle. Numera bor hans son på stället, Karl Herman Pettersson, som köpte stället av sin fader 1931. På denna gård är Ingeborg-Larsson född. Hon avled i år och var då Kumla Blåbandsförenings äldsta medlem.

Nu passerar vi det gamla bygravfältet, som genom ett välkommet initiativ av Örebro läns naturskyddsförening snyggats upp litet grand efter att i många år varit gruslag och soptipp åt Kumlabönderna.

Omedelbart norr om Kumlahögen ligger lägenheten *Kungsbacka* (*6:53*). Det har också kallats "Fromstedts ställe". Det är avsondrat från den angränsande *Flinkagården* 1896, då huset byggdes. Den tidigare nämnde Lars Fromstedt bodde där till sin död 1942 efter att många gånger ha flyttat och bott på olika ställen både i Kumla by och nere i stationssamhället. Lantbrukaren Axel Eriksson bodde där några år på 1950-talet innan han flyttade till Ekeby socken. Nu ägs och bebos stället av Harald Karlsson, folkpensionär och hedersman.

Om Lars Fromstedt har stått mycket i Kumla julblad tidigare bl. a. 1937 (sid. 7) och 1939 (sid. 23), varför hans historia här skall förbigås.

Så kommer vi till *Flinkagården* (*6:3*), dvs. den södra av gårdarna med detta namn. Vid sekelskiftet köptes den av Erik Karlsson och vid dennes död 1915 ärvdes den av sonen Axel Eriksson, som sålde den till bröderna Ols-son 1952, då han själv flyttade till den ovan nämnda

KUMLA MUSIKAFFÄR

Hagendalsvägen 14 - Telefon 710 08 - Postgiro 36 71 61

Specialavdelning för grammofonskivor
(med postorderförsäljning)

PIANON — marknadens förnämsta märken

Allt inom branschen

Reparationer, uthyrningar

Undervisningskurser
för ett flertal
instrument

Flinkagården i början av 1920-talet.

lägenheten Kungsbacka. Numera ägs den av Bengt Ols-son ensam.

Därnäst kommer vi till den norra *Flinkagården* (6:2) som numera ägs av Kumla stad, som år 1954 köpte den för 58 500 kronor. Den ägdes tidigare av kreaturshandlaren Axel Larsson, som de senare åren hade den uthyrd till diverse personer.

Liksom i många andra av Kumlabyns hus har även här en präst varit bosatt. Kyrkoadjunkt Georg Magnusson bodde i flygelbyggnaden (den norra) 1925—1927. Bland andra, som bott här kan nämnas kyrkogårdsvaktmästaren Gösta Gustafsson och så förstas Henning Vähling, ett välkänt original i Kumlabygden men som omkom vid en tragisk eldsolycka 1953. Kumla stad lät riva byggnaderna i februari 1956.

Nästa hus på väg tillbaka är ett ståtligt tvåvåningshus, vilket ägs av byggmästare Bertil Karlsson. Det uppfördes 1950—51 av Karlsson, vars familj bebodde den ena lägenheten. Den andra innehas av hans måg, montör Stig Trygg, välkänd som aktiv brottare. Tomten är avstyckad från gården norr därom (Kumla 1:5) som ägdes av lantbrukaren Adolf Eriksson, som flyttade in där 1894 efter en sejour i USA. Han kallades stundom något vanvördigt för "Kråk-Adel" enär han hade socknens uppdrag att betala ut skottpengar för skadedjur. Gården ärvdes efter Erikssons död 1939 av dottern Hildur — känd som aktiv i Frälsningsarmén — och köptes av henne 1946 av magasinarbetaren Valfrid Gustafsson, som ännu äger den, men som själv bor i Kumla stad. Bostäderna har de senaste åren varit uthyrda till ett antal människor och omsättningen har varit relativt livlig.

Nu kommer vi på vår vandring till Erik Harfeldts gård (1:101), som ligger litet förnämt tillbakadragen med glasveranda. Den bör nämnas samtidigt som broderns gård *Oppegården* (1:81). Dessa båda ägdes av Petter Persson och hörde väl ihop. Hans båda söner Erik Pettersson och Johan Pettersson övertog de båda hemmansdelarna. Den södra — Eriks — bebyggdes 1904 och inköptes 1925 av Erik Harfeldt. Den norra, som ägdes av Johan, försålles 1918 till Karl Harfeldt, vars dödsbo nu äger den. Johan Pettersson byggde då det undantags-

ställe, lägenheten *Lund*, som ligger omedelbart norr om gården och inklämt, så att man inte kan tro annat än att det är en flygelbyggnad till gården.

Om Karl Harfeldt, skall vi dock först berätta, att han var en betrodd man, kommunalfullmäktige, ledamot i mejeriföreningens styrelse m. m. Han hade uppdraget efter Adolf Eriksson att betala ut skottpengar till jagande sockenbor.

Johan Pettersson, som bebodde lägenheten *Lund* (1:116), bodde där till sin död 1950. Han var bl. a. en skicklig träsnidare och skar ut både djur och människor i trä på Döderhultarens bekanta manér. Stället ärvdes av hans hushållerska Tekla Röding, som avled 1960, var-efter dödsboet sålde stället till Karl Einar Harfeldt, var-för det nu återförenats med huvudgården.

Så har vi då kommit fram till 1/5 mantal *Oppegården*, även kallad "Bloms gård" (1:65 och 5:81). Även om denna gård är rätt mycket förut skrivet i Julbladet. Bl. a. 1948 (sid. 24) och 1949 (sid. 15), på det senare stället med utdrag ur Per Johan Perssons dagbok. Han var kyrkovård, född 1845 och död 1915. Han sålde gården 1899 till skofabrikören A. G. Andersson, som emellertid redan 1900 sålde den till Lars Blom som bodde där och ägde den till sin död 1937, då den ärvdes av dottern Dagmar, gift med lantbrukaren Karl Stark (son till Läns-mansgårdens arrendator Frans Stark) död 1950.

Här har åtskilliga människor bott under årens lopp. Framförallt en rad präster. Åren 1886—1891 bodde kom-ministern Gustaf Willén på gården, varefter han flyttade till Vesta. Johannes Falk (tidigare i Utsikten) bodde här 1897—1904 och Erhard Morén (sedermera kyrkoherde i Vintrosa) bodde här 1907—1916. En annan känd per-sonlighet, som bodde här var tandteknikern August Bo-urelius, som utövade viss tandläkarepraktik här, men som annars gjorde sig mest känd inom fredsrörelsen. Julbladet har haft en uppsats om honom 1947 (sid. 37).

En kusin till Lars Bloms hustru — tidigt föräldralös — vid namn Gust. Ad. Olofsson bodde här under många år och startade här en lådfabrik, som gjorde lådor till skofabrikerna i Kumla. Rörelsen flyttades till municipal-samhället 1917. Här bodde Gustaf Ludvig Pettersson, fader till Erland och Simon Gustafsson, Elof Persson (omnämd ovan) och många andra. Just nu bebos flygel-

Familjen Johannes Falk utanför Lars Bloms gård 1901.

JULKLAPPEN ska' vara från

Vi ha massor av praktiska och nyttiga julklappar, som med självskrivenhet hör hemma på allas önskelista!

MOBERGS HERREKIPERING

Hagendalsvägen 26 - Tel. 706 27

MOBERGS JUNIOR

Trädgårdsgatan 8 - Tel. 794 70

byggnaden av kommunalarbetaren Henry Andersson, känd även som fackföreningsman.

Från denna gård avstyckades en lägenhet *Kumla 1:124*, som ligger närmast norr om gården. Den uppfördes 1897, som undantagsställe åt kyrkovärden Per Johan Persson, som bodde där till sin död 1915. Hans barn bodde kvar och hans son Erik omkom 1935 genom en drunkningsolycka i Kumlasjön. En annan av hans söner — Karl — utvandrade 1903 till USA och kallade sig Aldén. Även om honom har skrivits en del i *Kumla julblad*, år 1940 (sid. 7), varför han här förbigås. Dottern Anna, avled för några månader sedan på Solbacka, dit hon flyttade efter att några år varit inackorderad på Ebeneserhemmet i Kumla.

Detta ställe inköptes 1936 av Sven Johansson, tidigare prästgårdsarrendator. Efter dennes och hustruns död har stället bebotts av barnen och nu senast av dottern fröken Elsa Johansson, men är nu sålt till Johanssons dotterson Lennart Zuaw.

Härefter kommer vi till *Smedsgården* (3:73). Dvs. det är inte längre en gård utan hustomten avstyckades 1949, då jorden (3:71) såldes till Kumla stad för 51 500 kronor. En utförlig ägarelängd har stått i *Julbladet* 1936 (sid. 26) och en historia om en källare på gården 1953 (sid. 21). Här bodde i början av 1800-talet kyrkovärden Jonas Jonsson, dennes son Karl Jonsson och dennes son Karl Karlsson och slutligen Axel Karlsson, son till Karl. Denne dog 1947 och 1951 inköptes stället av herr Roland Romell. Han är bosatt i Solna och hyr ut manbyggnaden. Tidigare bodde grävmaskinisten Axel Andersson och hans hustru Lisa där. De är båda döda, men här skall erinras om att deras hem under flera år var en samlingspunkt för många vänner, som sent skall glömma Lisa Anderssons glada vänlighet. De senaste åren har det varit flera byten av hyresgäster.

Nästa byggnad, *Kumla 3:72*, tillhörde tidigare *Smedsgården* och byggdes väl egentligen till undantagstuga omkring sekelskiftet. Där inflyttade sedermera trädgårdsmästaren Johan Karlsson (f. 1858 och död 1945). Han var son till Karl Jonsson, som ägde *Smedsgården*, och han finns med på bilden på sid. 5 från Hörsta gamla skola. Tillsammans med Johan Karlsson bodde hans syster Maria (död 1940). De hade hyresgäster och här bodde bl. a. den tidigare nämnde trädgårdsmästaren Johan Sandahl och även Fromstedt bodde här en kort tid. På 1940-talet bodde Axel och Lisa Andersson här. År 1948 ärvdes stället av förre förste postiljonen Gerhard Kalzén om vilken en utförlig berättelse var införd i 1961 års *Julblad* (sid. 20). Denne avled 1959 då fastigheten inköptes av Kumla landskommun, som efter genomgripande ombyggnad upplät den till kommunalingenjör Folke Leivald.

Sista huset före Yxhultsbanan på återvägen är *Kamrersbostaden* (Kyrkogården 1:1) tidigare benämnd barnmorskebostället. Marken var fordom bysamfällighet, liksom marken där kyrkan och kyrkogården var belägen, och barnmorskan har under åtskilliga år varit bosatt där. Henning Juhlin har i *Julbladet* 1945 (sid. 39) berättat om forna tiders barnmorskor, varför detta här kan förbigås. Vid sekelskiftet hette barnmorskan Klara Folke

Kumla 3:72 och Barnmorskebostället omkring sekelskiftet.

och 1907 kom Klara Hellström, sedermera gift Pettersson. Mimmi Larsson kom 1923 och flyttade därifrån 1935. Där bodde också församlingssystemen (sedermera distriktssköterska). Anna Persson bodde där 1919—20 och 1921 inflyttade Märta Källman, känd av *Julbladets* läsare som "omslagsflicka" 1953 och genom sina minnen publicerade i *Julbladet* 1954 (sid. 29).

Diverse hyresgäster bodde här fram till 1943, då huset moderniserades och blev kommunalkamrerarens tjänstebostad. Edvin Andersson bodde här 1943—45, Nils Erik Årre 1946—49 och därefter den nuvarande tjänsteinnehavaren.

Huset uppfördes 1901, då det ersatte en äldre byggnad. I en mindre stuga på samma mark, bodde de sista åren av 1800-talet en man vid namn Rosmark. Denna byggnad — något underlig i formen — flyttades vid sekelskiftet till en tomt vid Kyrkogatan, adressnummer 28, numera riven för att lämna plats åt en modern villa.

Därefter har vi återvänt till utgångspunkten, *Prästgården* (Kumla 7:1) men på denna sida arrendatorsbostaden. Den uppfördes 1921 och ersatte då den tidigare nämnda byggnaden öster om landsvägen. Den innehåller två lägenheter och har förra vintern blivit helt moderniserad av församlingen och är numera både utvändigt och invändigt både pryddigt och praktiskt.

I början av seklet hette arrendatorn Erik Andersson, och 1918 kom Sven Johansson (omnämnd ovan) och som bodde där till 1936. Nu heter arrendatorn Rune Oskarsson, född i Byrsta. Förr var det kyrkstallar där.

Därmed har vi avslutat vår vandring. Uppgifterna om de olika ställena har kanske inte alltid varit uttömmande. Nu kan man ju inte heller göra en fullständig historik över varje gård och ställe, även om material finnes därtill övernog. Endast en översikt har eftersträvat, och då mycket förut finnes skrivet om byn (hänvisningar till tidigare *Julblads* artiklar har ju gjorts ovan) kan de flesta nog ändå tillfredsställa sin vetgirighet. Skall man komma någonstans på en vandring, får man ju som bekant inte stanna för länge på varje ställe.

Anlita F. N. WEIDERMANS BUSS AB

*Moderna turistbussar med nackstöd,
radio och guidemikrofon.*

Begär offert!

Tel. 703 65, 713 65

Res med vår linjetrafik Örebro—Kumla—Hallsberg—Vretstorp.

Kumla—Hardemo. Kumla—Yxhult—Kvarntorp.

Kumla—Yxhult—Bredsätter—Älsta—

Hallsbergs kyrka—Hallsberg—Kårstahult.

Ännu en Amerikahälsning

David E. Larson.

En f. d. kumlabo, mr David E. Larson, Chicago, har sänt julbladet följande brev med en jul- och nyårsönskan till red. och den stora läsekretsen.

Jag minns så väl året 1902. Då var jag endast 4 år gammal. Mina föräldrar flyttade från Hjortsberga till Ängvägen under prästgårdens ägor. Det var en vacker sommardag vi gjorde färd i en höskrinda. Vi hade inte så mycket av denna jordens skatter, men jag kan aldrig glömma hur nöjd och glad jag satt i skrinkan med våran katt i knät. Och glad var jag, när vi äntligen kom fram till den lilla stuga, som skulle bli mina föräldrars hem under mer än 30 år.

Vår närmaste granne var smeden Billgren. Båda husen är nu borta.

För att återkomma till min katt, så tycktes han inte vara nöjd med flyttningen. Han tittade sig först omkring, tog sedan ett skutt och vart försvunnen. Jag sörgde honom länge. Men efter några veckor kom en granne från vårt förra hem i Hjortsberga tillbaka med honom. Och den lilla pojks sorg vart då med ens stillad.

När jag här i Amerika tänker tillbaka på ungdomsåren i Kumla, ser jag när jag vill de små, vackra hemmen omgivna av trädgårdstapporna med syrénbuskar och häggen, som doftade så underbart skönt.

Mina föräldrars namn var Maria och Conrad Larsson. Det finns säkert flera av mina skolkamrater, som kommer ihåg oss. Mitt hem var mycket fattigt. Med vemod tänker jag på far och mor, hur de fick slita för en ringa dagspenning. Men de hade ändå en sång i sitt hjärta. De var så lyckliga i sitt hopp i den levande guden. Särskilt minns jag de långa och kalla vintrarna, när det blev knappt med brödet. Då knäpptes händerna till en stilla men allvarlig bön. Svaret uteblev aldrig.

Jag kommer ihåg när far byggde Sveavägen. Det var ett arbete som tog ut svett dropparna. Några moderna maskiner fanns inte, endast spade och spett.

Många år har gått sedan jag första gången lämnade mitt hem. Jag fällde många tårar, när jag ensam stod vid Kumla station och inväntade tåget som skulle föra

mig till Göteborg. Och vidare med Amerikabåten mot okända öden. Men jag tackar Gud för att jag fick komma hit bort till Västern för att bygga och bo och fick min önskan uppfylld att bli ett stöd och en hjälp för mina föräldrar. Med kraft och vilja var lyckan mig bevägen.

Ni ungdomar, som läser detta, glöm inte bort att hjälpa mor och far. Det är som att sätta pengar i en bank och få den bästa räntan. Så får man en frid i själen, som räcker hela livet.

Jag har bevarat många kära minnen ifrån min hembygd: den vackra Kumla by med kyrka och skola och med den käre Andrén som lärare och organist. Julbladet har jag fått mig tillsänt under alla åren och kommer som en god vän, som den bästa julklappen.

Skulle det vara någon av David Larsons skolkamrater, som vill sända honom en hälsning, är hans adress: 10155 S^o Oakley ave, Chicago 43, Illinois, USA.

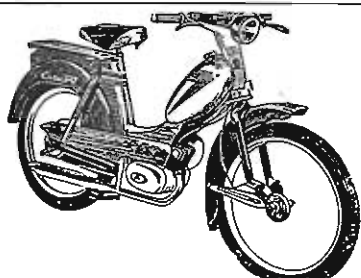
Mor Maria njuter av solen vid hemmet vid Ängvägen.

Forts. från sid. 11

niskor, som jag mött i hembygden. Kanske det blir i något annat sammanhang.

I en bok om Kumla i litteraturen har en författare sagt att Ester Salminen inte ägnat sig åt hembygden i sitt författarskap. Det har dock förekommit, fast det kanske inte är lätt att igenkänna platser som inte blivit namngivna. I läseboksserien "Nu ska vi läsa" finns en del av mina barndomsminnen. Som ett exempel vill jag nämna att "Lövkullen", som skildras i en av läseböckerna, är Örstakullen, dit min skolklass ibland gjorde utflykter under folkskollärare Bror Lagerbergs ledning. Vi slättbygdsbarn tyckte att det var oerhört spännande att komma upp på kullen, det var nästan som att få bestiga ett berg.

I en fortsättning på "Nu ska vi läsa", som är under arbete, kommer fler Närkesmotiv, denna gång från platser som skildras under sina rätta namn.

OLOF KARLSSONS Cykelaffär, Kumla

Senaste nytt

i Cyklar, Mopeder och Motorcyklar

Cykel- och motordelar samt tillbehör alltid på lager

VINTER- och SOMMARSPORTARTIKLAR

Hörnet Drottninggatan—Mossbanegatan
Tel. 704 76

REPARATIONER
utföres omsorgsfullt

SPARBANKEN

hemortens och bygdens bank

ERBJUDER ER EN KEDJA AV TJÄNSTER

Gör ett besök, det lönar sig!

Kumla Sparbank

FILIALER I ÅBYTORP OCH HÄLLABROTTET

Bekväm betalningsförmedling

Många sätt att spara

Olika former av lån

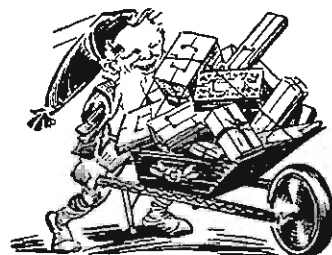
Säkrare förvaring
av Edra värdesaker
i bankfack

Köp julklapparna i

KUMLA JÄRN- & REDSKAPSHANDEL

FREDRIK EMBERG

Tel. 700 25, 703 25

Kumla HSB-förening

En länk i en riksomfattande kooperativ bostadsorganisation

HSB:s Riksförbund

Bliv medlem och spar till insatsen i HSB:s Sparkassa!

Bo med bostadsrätt i stadens Centrum

Expedition:

Hagendalsvägen 20 - Telefon 713 51

Expeditionstider:

Måndag t. o. m. Fredag 10.00—11.30

13.30—15.00

Torsdagar dessutom 16.00—18.00

Haglunds

SKINN & LÄDER

EKMAN HAGLUND AB

TELEFON: VAXEL 792 30

Varumärken:

EXCELLENT
Herrskodon

*

STIL-SKO
Damskodon

*

GULLIVER
Barnskodon

*

C.A. Jonssons
SKOFABRIK AB
Kumla

Stil
sko

. . . kvalitetsmärke för eleganta och välsittande
D A M S K O D O N

AB Jonsson & Kjellin
K U M L A

Gäller det
ARBETSHANDSKAR?

Efterfråga

*Two märkesvaror av god kvalitet
— välkända sedan årtionden*

Tillverkas av

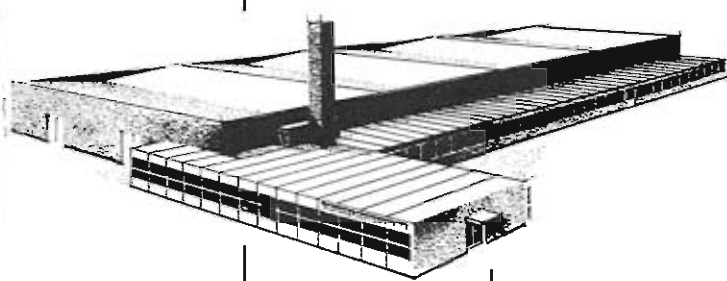
PAUL JOHANSSONS

Handskfabrik, Kumla

Tel. Örebro 730 73

förpacknings-
industri

i ny
förpackning

rinaldo & johansson ab förpacknings-
industri kumla

MIN BARNDOMS GATA

X. Skolvägen

Skolvägen liknade i början av seklet mer en stig än en väg. Fylsta skola hade färdigbyggts år 1902, efter ett livligt meningsutbyte på kyrkostämmorna. Man var ingalunda enig om att förlägga samhällets första skola så långt västerut som till Fylsta. Under ett 20-tal år låg skolan utanför samhällsgränsen, tills en inkorporering på 1920-talet ändrade detta.

Tomterna närmast järnvägen var ursprungligen skogsmark till Östergården, Kumla by, och förvärvades av banvakten och mångsysslaren P. A. Norén, som själv byggde Lundby, nuvarande järnvägshotellet. Han sålde den övriga delvis träskartade skogsmarken mellan Stationsgatan och Parkgatan till skohandlaren L. J. Pettersson. Av honom köpte Kumla församling för 300 kronor erforderlig mark för skolväg. Det övriga området förvärvade skohandlaren P. J. Bäckman och styckade detsamma till byggnadstomter.

Stenevägen 1 och 3 (Skoglunda 5) tillhörde i mer än 60 år (1885—1946) ovannämnde L. J. Pettersson och hans sterbhusdelägare. Förste ägare till Skoglunda — ett av samhällets äldsta hus — uppges ha varit skomakaren, sedermera skohandlaren Anders Larsson, farbror till Johan Behrn. År 1948 uppförde byggmästare John Ekström, Adolfsberg, det stora posthuset på tomten nr 3 och är alltså ägare av fastigheten. Ett par lokaler i det stora posthuset är utyrda till Skohallen och Samköp. Tomten nr 1 har aldrig varit bebyggd utan användes först som trädgård och numera som en flitig använd parkeringsplats för bilar. L. J. Pettersson var intresserad för samhällliga angelägenheter och tillhörde de första municipalfullmäktige, som valdes 1913.

Nr 2 (Ellby) byggdes 1904 av ovannämnde P. J. Bäckman. På det träskartade området fanns en liten bäck, där det påstås att kumlaborna gjorde av med sina kattor. Ännu innan huser var färdigt, såldes det till Alfr. Larsson, som förutom bostad här hade skrädderiverkstad. Från södra Närke inflyttade köpman Otto Ekholm blev i början av 1910-talet ägare till Ellby. Han uppförde på tomtens västra del en mindre byggnad för sin spe-

Skolvägen längst i öster omkring 1908.

ceri- och diversehandel. En av de båda lokalerna användes några år till kortvaruaffär. I denna butik och intilliggande lagerrum började Nils Helander i november 1917 tryckerirörelse. År 1919 avvecklade Ekholm sin affärsrörelse och sålde Ellby till lantbrukare Erik Laurén från Hardemo. Efter att ha förvärvat Nalavi herrgård i Viby överlät han fastigheten till nuvarande ägaren, Nils Helander. Ekholmska butiken användes något år till kafé men sammanslogs sedan med tryckeriet, vars lokaler tillbyggts ej mindre än fyra gånger.

Nr 4 och 6 (Stafsgård) var avstyckade tomter från det Bäckmanska området. På den förstnämnda tomten uppförde kakelugnsmakare C. H. Svensson 1905 ett tvåvåningshus och planterade utmed södra sidan mot Skolvägen en rad björkar. Dessa med tiden ståtliga träd fanns ännu kvar i början av 1940-talet och väckte, särskilt under försommarkdagar, stor uppmärksamhet genom sin lövrikedom på de välväxta kronorna. För de båda tomterna hade Svensson betalt 750 kronor. År 1941 blev Kumla Filadelfiaförsamling ägare till den obebyggda tomten nr 6 och fyra år senare även till den andra med bostadshuset. På den västra delen uppförde församlingen 1950 Pingstkyrkan. Året därpå såldes bostadsfastigheten, tomt nr 4, på auktion till fabriksör Helge Gustafsson. Hans maka, Maggie, flyttade till första våningen sin damfriering som hon ännu innehat. C. H. Svensson deltog aktivt i föreningslivet, bl. a. i logen Kämpens verksamhet samt inte minst i Kumla Fabriks- och Hantverksförening, vars ordförande och kassör han var under en lång följd av år. Vid hans bortgång i 85-årsåldern 1944 fick föreningen mottaga en donation till sin stipendie- och byggnadsfond. Liksom sin granne i söder, L. J. Pettersson, valdes han 1913 till municipalfullmäktig på "de förenades" samlingslista.

Nr 7 och 9 var obebyggda tomter fram till 1958, då Stiftelsen Hyresbostäder på dessa och intilliggande tomt (nr 11) uppförde stadens första höghus i 7 våningar. Tomterna ägdes först av bank-

Skoglunda 3 (rivet 1948 vid uppförandet av posthuset).

På båda sidorna om KVARNGATAN
vid STENEVÄGEN har sedan gammalt

Enochs
SIN AFFÄR

JÄRNVAROR	TOBAK
HUSGERÅD	TIPS
OLJEKAMINER	TIDNINGAR
Tel. 700 73	Tel. 708 71

Stafsgård omkring 1910.

kassör Eric Larsson och sedan under ett 40-tal år av sonen, bankdirektör Eric Samzelius. Marken var under många år odlad och utarranderad men med tiden blev den med ägarens "goda minne" en mera allmän plats för det unga Kumla, som lekte och sportade där. Särskilt frekventerat var området vinterriden med skridskoåkning. Vid några tillfällen användes platsen för tätmöten.

Nr 8 (Annedal 1) var ursprungligen ett mindre rödmålat hus, uppfört omkring 1907 av snickare Aug. Vilhelm Svensson, som där hade en butik med försäljning av konfektyrer och läskedrycker. En tid ägdes huset av charkuterist P. A. Eriksson, gift med Elisabeth Eriksson, som efter makens död under flera årtionden hade livsmedelsaffär vid Odengatan och filial i Ljungbyhov 2. Helgelseförbundet använde Annedal som möteslokal under de år som Eriksson var ägare. Efter att fabrikör Carl Claesson något år ägt fastigheten övergick den 1921 till fru Josefina Håkansson, som från Odengatan flyttade sin konditori- och kaféverksamhet till Annedal. Efter hennes död är dottrarna Karin Runfors och Signe Karlsson ägare till såväl fastigheten som affärsverksamheten. Av det gamla Annedal finns ingenting kvar, utan den nuvarande byggnaden är nyuppförd.

Nr 10 och 12 (gamla och nya Folkets Hus) utgjorde på 1890-talet en del av ett skogsområde, som tillhörde lantbrukaren Erik Larsson, Fylsta, och skänktes till mågen, skomakarmästare Per Jansson. Han byggde det ännu 1960 kvarstående bostadshuset, som kallades för Pettersburg. Varför det fick det namnet och mycket annat om dess ägare står att läsa i julbladet för 1960, sidorna 35—37. År 1915 sålde Per Jansson fastigheten med det stora tomtområdet till sonen Hugo, som överlät norra delen till grannen Andreas Andersson. Den del, på vilken det första Folkets Hus uppfördes, användes tidigare till allahanda nöjen såsom cirkus, tivoli, menageri m. m. 1943 köpte Folkets Husstyrelsen Pettersburg av Hugo Jansson. Tidigare hade samma styrelse förvärvat den tillhörande trädgården utmed Skolvägen. På detta stora område (3 tomter) uppfördes åren 1961—62 det nya Folkets Hus Husaren. I den imponerande byggnadskroppen ingår bl. a. livsmedelsaffärer för AB Lithells och Konsum, parfymaffär, lokaler för bibliotek och sjukkassa, bar och konditori, herr- och damfriseringar samt en större och en mindre utyringshall.

Nr 13 (Paulinelund) i hörnan av Kvarngatan-Skolvägen är byggt av C. G. Lundholm och har under åren haft många ägare, bl. a.

David Lindström och AB Lithells. Så länge torde det inte dröja förrän huset kommer bort för att möjliggöra gatans breddning.

Nr 14 är också ett hörnhus, byggt i början av seklet för bagaremästare A. F. Anderssons räkning. Delen utefter Skolvägen är byggd senare. (Se f. ö. julbladet 1960, sidan 31).

Nr 15 (Vega) har sedan 1913 använts som föreningslokal. Sedan några år tidigare hade en byggnadsförening "Enighet" ur logen Kämpen arbetat för att få till stånd ytterligare en profan samlingslokal. Den förutvarande, "Natanael", hade ingen möjlighet att tillfredsställa de allt flera nybildade föreningarnas lokalbehov. Vega-lokalen, som den allmänt kallades, blev från början flitigt anlitad av olika organisationer och för logens egna sammankomster. Under 1920—30-talet användes lokalen för regelbundna bioföreläsningar. Till Vega har också förlagts föreläsningar och religiösa möten, samt under några år även lektioner för skolan, då bristen på lässalar var stor.

Nr 16 ingick i storbyggare C. G. Lundholms Fylstahus. I början av 1920-talet köpte köpman David Nyvelius fastigheten, som efter hans fränfälle tillhör sonen Bengt. I första våningen hade först Carl Bergvall speceri- och diverseaffär, vilken efter första världskrigets slut övertogs av J. W. Johanson & Co, som i ett 30-tal år bedrev den som filial till huvudaffären vid torget. Dess föreståndare, Ivar Holm, övertog sedermera filialen, som mer och mer ändrades om till livsmedelsaffär. Från och med 1962 användes butiken ånyo som filial, dock inom annan bransch, nämligen för Nyvelius färghandel.

Nr 17 (Ljungbyhov 1) byggdes 1904 av C. G. Lundholm för Gust. Engvalls räkning. E., som hade måleriverksamhet i Örebro, flyttade 1905 till Kumla och Skolvägen. Med tiden avvecklade han måleriet och blev fastighetsmäklare. Redan i sin födelseförsamling Närkes Kil kom han med i väckelseörelsen. Året efter sedan han blivit kumlabo bildade han tillsammans med 15 likasinnade Kumla Ebeneser baptistförsamling och blev dess förste föreståndare. Även som predikant och mångårig körledare tjänade han sin församling och gjorde också uppskattade insatser inom ortens blåbandsrörelse. Ägare till Ljungbyhov är bankkassör Maria Engvall.

Nr 18 (Ljungbohov 2) upptar numera tvännen byggnader — nr 18 a och 18 b —, sedan den östra delen av tomten avstyckats och sålts till charkuterist Manne Eriksson, som bildade bostadsrättsföre-

Annedal 1 (Håkanssons Konditori) 1918.

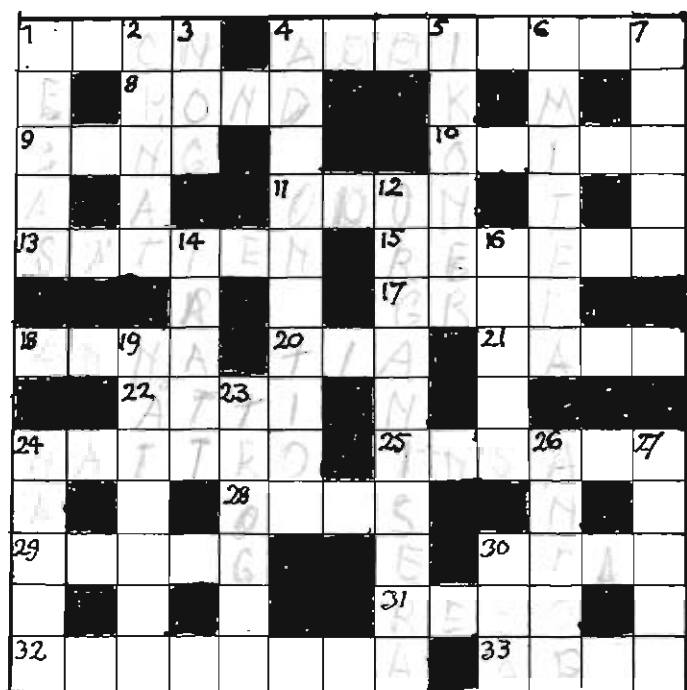
FOLKETS HUS

TEATER - FILM - LOKALER FÖR MÖTEN

Ring 750 79

Arrangerar bröllop, middagar, samkväm i trivsam miljö

Kumla Julblads korsord 1962

Vågräta ord:

1. Stor, kraftig blomma, vanligen med högröd färg. (4)
4. Räknesätt. (8)
8. Gör läkaren på sjuksalen. (4)
9. Sällskap, lag. (4)
10. Är nordanvinden vintertid. (5)
11. Blågrå något avlånga bär. (4)
13. .... äro många. (6)
15. Vill Krusstjöv. (6)
17. Gör gräset. (4)
18. Flicknamn i december. (4)
20. Sedel. (3)
21. .... för tunga. (4)
22. 80, förkortat. (4)
24. Vill för sömn man gärna ha. (6)
25. Term i spel. (6)
28. Påläga, skatt. (4)
29. Yttre värmeanordning för skogsarbetare vintertid. (5)
30. Persien. (4)
31. Känd resebyrå. (4)
32. Kunna kvällarna vara i gott sällskap. (8)

33. Livliga fyrfotingar med lång svans. (4)

Lodräta ord:

1. Skaldehäst. (5)
2. Ambetskrud. (5)
3. Tillräckligt. (3)
4. Varning. (10)
5. Grek. katolska helgonbilder. (6)
6. Härma. (7)
7. Nej, inre övra. (5)
12. Att ordna ändamålsenligt. (10)
14. Håller man igenom. (5)
16. Ett slag av arkitekturstil. (5)
19. Skomakaregöra. (7)
23. Bör man vara sin vän. (6)
24. Flicknamn i april.
26. Ett slags "hallå". (5)
27. Mansröse i sång. (5)
30. Kyla ner. (3)

För den först öppnade rätta lösningen utbetalas, i likhet med förra julen, ett första pris av 10 kronor. Andra och tredje pris 5 kronor.

Lösningarna, som adresseras "Kumla Julblads korsord", fack 95, Kumla, skola vara inkomna senast den 15 januari 1963. Pristagarnas namn meddelas som vanligt genom anslag i Dohlwitz bokhandel.

Pristagare 1961:

1. Fröken Ingrid Wallström, Vesta, Kumla.
2. Fru Christina Hultén, Kumla.
3. Fru Marianne Hillström, Enskede.

Allt för bygget hos

KUMLA BYGGVAROR

Tel. 709 45

BYGGMATERIAL — CEMENT — TRAVAROR

JÄRNVAROR — GOLV

BRÄNSLE: KOKS — OLJOR — VED

En central för byggmaterial

FÖRSÄKRINGSFRÅGAN

*är alltid
aktuell!*

Omdömesgill utredning erhålles alltid av oss, som företagskonsulter

E K O N O M A

RUDOLF WÆRN

Hagendalsvägen 7, 1 tr. - Kumla

TELEFON 754 50

Ett företag i försäkringstagarnas tjänst

KUMLA MOTOR- & MEK. VERKSTAD

Erik Fogelqvist

Tillverkar och försäljer olika slags SKOFABRIKSMASKINER såsom:

Skär- och Vikmaskiner, Bank-, Bandslip- och Ruggmaskiner, Slipmaskiner med borstar Sandalpinnmaskiner. Naggmaskiner — Kullager, Remskivor, Komprimerade axlar

Noggrant arbete garanteras. Billiga priser

Magasinsgatan 19 - Tel. 703 51

VÅR MÅLTID intaga vi bekvämt och billigt å

MJÖLK-BAREN

Köpmangatan, Kumla

Tel. 702 86

Beställningar mottagas

De stilfullaste

NYHETERNA i

TYGER, GARDINER

BLUSAR, UNDER-

KLÄDER, STRUMPOR

Hills

Tel. 704 46, 714 47

HOLMSTRÖMS

Linnemagasin

SPECIALAFFÄR

för linnevaror och sängkläder

Kvalitetsvaror till låga priser

Tel. 710 25

KUMLA

FODER- & UTSÄDES AB

TELEFON 709 00 växel

GEOS PAPPER AB

JÖNKÖPING

Kommissionär för bl. a.

FINPAPPER för Aktiebolaget Papyrus m. fl. bruk

OMSLAGSPAPPER för Munksjö Aktiebolag m. fl. bruk

PAPP för Lagamüll, Vaggeryd m. fl. bruk

Partilager av div. pappersartiklar såsom:

Påsar - Bindgarn - Förseglingsremсор - Wellpapp

Kartonger - Kuvert - Papeterier etc.

Box 5087 Vasavägen 8

Telefon Växel 190 70

Säljande
FÖRPACKNINGAR
med eller utan tryck

TEL.
75480
RIKTNUMMER
019

Tag kontakt med

AKTIEBOLAGET

KUMLA KARTONG INDUSTRI

V. DROTTNINGGATAN 38 KUMLA

Resterande ex. av Hugo Ericssons bok

MEDAN LÄGERELDEN BRINNER

säljes till endast

8 kr.

i Dohlwitz

och HF:s bokh. En julklappsbok!

Gör Edra julinköp i

GÖSTA BLIXTS

Speceri- & Matvaruaffär

Norra Kungsvägen 18

Tel. 706 12

Allt i modern

HÅRVÅRD!

Ansiktsbehandling, Manicure, Brudklädsel

Krona, Slöjor och Diadem uthyres

MAGGIES Damfrisering

SKOLVÄGEN 4 - Tel. 706 32

(Mitt emot Posthuset)

ningen Ejdern. Första våningen utgöres av tvenne affärslokaler. En av dessa har från början inrymt Hemgårdens Konditori, medan den andra butiken först var filial till Elisabeth & Sons charkuteri-affär och sedan inrymt J. Perssons manufakturaffär. Vice värd för "Ejden" är verkmästare Robert James.

Hörnfastigheten (18 b) är liksom ett flertal hus utefter Kvarngatan och Skolvägen uppförd av byggmästare Lundholm. Byggnadsåret är 1905. Ägare var då Carl Bergvall, som hade speceri-affär i källarvåningen. Han sålde 1917 fastigheten till kreaturs-handlare Emil Gustafsson. Efter makarna G:s frånfälle övergick äganderätten till dottern Ruth Mattsson. Från och med 1 oktober 1961 tillhör Ljungbyhov 2 f. lantbrukaren Helge Sandén från Östansjö. Den Bergvallska källarlokalen har under årens lopp använts för olika branscher: Elisabeth & Sons charkuteri-affär, mjölk-lokal först för makarna Gustafssons och senare för dottern Ruths räkning, ingenjörsfirman Åke Hoffström och Thungrens Stopp-möbelverkstad.

Emil Gustafsson och hans maka Helga räknas som pionjärer för Helgelseförbundet. År 1897 var nio personer samlade i G:s hem i Långgälla och bildade Stene Friförsamling. Före Ljungbyhovstiden innehade Emil Gustafsson lantbruk norr om Hagagatan, som då var skogs- och åkermark, som med tiden skulle bli plats för såväl skola som tandklinik. Mest gjorde G. sig känd som kreaturshandlare.

Nr 20 (Fylsta skolas lärarebostad), som oegentligt har Villagatan som adress, är uppförd 1913. Huset har med åren blivit allt mindre använt till lärarebostad. Förutom rektorsexpedition användes det som vaktmästarbostad m. m. Till fastigheten hör en större trädgård.

Nr 21 och 23 (Fylsta skola) är omnämnd i julbladet för 1959, sidan 25. Skolan utgör hörntomt till Skolvägen-Villagatan. Norra delarna av tomrerna löper utmed Skolvägen. Innan skolhuset byggdes 1902 utgjordes området väster om Kvarngatan av björk- och tallskog.

Nr 22 har länge varit obebyggt område mellan lärarebostaden och Åkerkatan. Det var först reserverat till lärarekårens koloniland. Under första världskriget såg man ofta lärarna och deras familjer arbeta med odlingsarbete, liksom tävlande om vem som lyckats bäst. Med tiden som det blev allt större tillgång och allt lägre priser på grönsaker o. d. slappnade intresset för kolonin. Man skördade emellertid en myckenhet frukt, framförallt Åkeröpplen av god kvalitet.

"Husaren", det senaste storbygget vid Skolvägen.

Det välbelägna området hade givetvis angelägna spekulanter. Men någon försäljning ville inte skolan vara med om. Man visste inte vad som kunde behövas för skoländamål. Innan enhetsskolan aktualiserades inom skolkretsar dryftades ett förslag om att förlägga realskolan i grannskap med folkskolan. På en del av området närmast Åkerkatan har i år landstingets externskola uppförts.

Fortsätter man Skolvägen når man på norra sidan en rad envåningsvillor tillhörande "Ångermanland". Namnet uppkom av att man ansåg att ägarna skulle ha "hoppat i galen tunna", då de djärvdes att skaffa sig ett eget hem för ca 20 000 kr. Det skulle vederbörande aldrig kunna klara utan nödgas realisera sina små egna hem, menade man. Pessimismen grundade sig på att det rådde svåra tider med arbetslöshet inom industrin. Men optimisterna fick rätt, som så många gånger förut vid de kriser som hemsökt Kumla. Det blev emellertid en mycket god affär för pionjärerna i "Ångermanland", och det är nog svårt att spåra någon som ångrat sitt egnahemsbygge.

KUMLA BIBLIOTEK

— ett apropå till omslagsbilden

Biblioteket har alltid varit en samhällig uppgift. Redan under medeltiden hade klostren stora bibliotek med huvudsakligen handskrifter och furstarna hade både bibliotek och vetenskapsmän på sina slott. När klostren och furstarna inte längre kunde spela denna roll fick samhället ta vid. Men det var först under 1800-talets mitt som folkbibliotek började uppkomma — först som små sockenbibliotek. Det var den ökade läskunnigheten, som "slog igenom" även i det avseendet.

Äldsta ursprunget till Kumla bibliotek kan spåras till 1834 och i början var det skolprästen, som hade hand om utlåningen. Genom prosten Axel P. Falk återuppstod det 1867 och har sedan dess ägt bestånd. Det har hållit till i olika lokaler — nuvarande Församlingssalen, "Ulvåsa" på Sveavägen, "Haga" på samma gata, Fylsta skola och så under mer än 20 år på Köpmangatan 3. Den 8 april 1962 kunde de nya lokalerna i Folkets hus invigas.

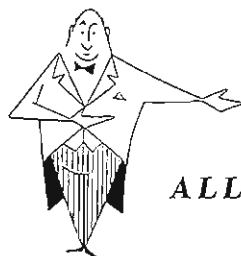
Bokbeståndet var från början ringa liksom utlåningen. Man har nu cirka 15 000 band och utlåningen torde under 1962 komma att överstiga 50 000 boklån. Meningen är att filialer skall öppnas runt om i landskommunen och den första öppnades den 12 september 1962 i Hällabrottets pensionärshem.

Parti från Skolvägen med Pingstkyrkan i förgrunden.

BERT LARSSONS *Livs*

Stenevägen 10 - Tel. 795 52

ALLT I BRANSCHEN

PRISTÄVLING

Vem är jultomten?

Till hjälp för de tävlande meddelas:

Jultomten är född i Kumla.

Jultomten lever.

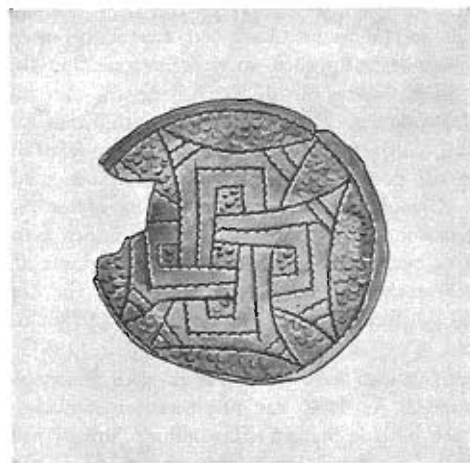
Jultomten har skrivit i julbladet.

Ett civilporträtt av jultomten finns på sidan 7 i årgång 1943 och ett på sidan 32 i årgång 1951.

Samtliga årgångar av Kumla Julblad finnas tillgängliga i Kumla Biblioteks läsrum.

Priser: Den först öppnade rätta lösningen belönas med 15 kr, andra med 10 kr och tredje med 5 kr.

Svaren i tävlingen böra med påskrift om innehållet insändas till julbladets red. senast den 15 jan. 1963. Pris-tagarnas namn meddelas genom anslag i Dohlwitz bokhandel.

KUMLABYGDEN

Forntid - Nutid - Framtid

Redigerad av Jonas L:son Samzelius

Band I: BERG, JORD OCH SKOGAR

Av Josef Eklund, Arvid Bergdahl och Sten Florin

☆

Band II: FORNMINNEN OCH ORTNAMN

Av Sune Lindqvist och Lars Hellberg

Utkommer under 1963

☆

Pris: Halvklorband 40 kr; Helklorband 45 kr

DISTRIBUTION:

DOHLWITZ BOKHANDEL AB

En lämplig julklapp!

Alltid färska

TOBAKSVAROR

BRILON-pipan

av BRIar, nyLON och RATOS

Ombud för AB Tipstjänst

TEKNISKA ARTIKLAR - PAPPERSVAROR - TIDNINGAR
TIDSKRIFTER - BÖCKER - PRESENTARTIKLAR

Bergqvist & C:o, Cigarraffär

Köpmangatan 15, Kumla - Tel. 701 07

KUMLAIDROTTE 1962

Kumla Julblads hederspris till Ingvar Gunnarsson

Av ALGOT DOHLWITZ

I mitten av oktober återkommer varje år samma bekymmer, nämligen att utse årets julbladsvinnare. Kandidater brukar inte saknas men det gäller att välja ut någon som uppfyller de krav som ställs.

I år har kommittén fastnat för ett namn som den tror säkert skall uppfylla alla anspråk, nämligen gymnasten Ingvar Gunnarsson. Han har vunnit ert DM för juniorer och även stått som segrare i landskapstävlingen mellan Närke och Värmland. Den sistnämnda segern sätter Gunnarsson själv främst på sin meritlista.

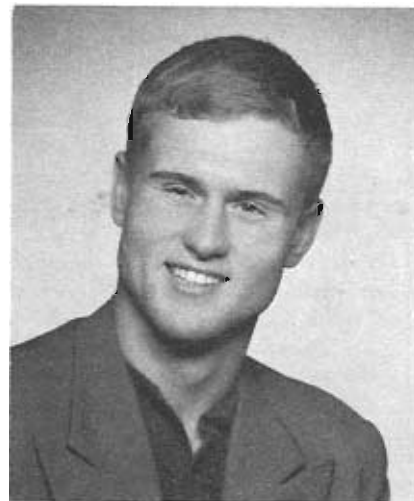
Vid en liten pratstund med honom kunde jag anteckna följande.

Ingvar Gunnarsson är arton år, tog realexamen i Kumla år 1960 och studerar nu vid Örebro tekniska gymnasium. Liksom de flesta gymnaster röker han inte och smakar inte starkvaror.

Tävlingsgymnastiken är en idrott som fordrar mycket träning. Här i Kumla är träningsmöjligheterna f. n. dåliga, men när Malms gymnastiksal blir färdigbyggd bör förhållandena bli bättre.

Ingvar Gunnarsson berättar vidare att mästerskapstävlingarna består av 5 grenar, nämligen fristående, hopp, barr, räck och matta. Programmet i dessa är obligatoriskt, utom i finalen, där det är valfritt. Tävlingarna bedöms av 5 domare, som poängsätter deltagarnas prestationer.

I detta sammanhang kan nämnas att livaktiga Kumla Gymnastikförening i höst förutom sina tidigare avdelningar även star-

Ingvar Gunnarsson.

tat en grupp för pensionärer, vilken visats stort intresse och samlat ett 30-tal deltagare.

I orientering var i våras alla tävlingar förbjudna av Svenska Orienteringsförbundet som ett led i strävandena att hejda den inom sporten härjande gulsotsepedemien. I höst har det dock varit full fart på tävlingsfronten och bland ungdomarna har det dykt upp ett namn som säkert kommer att låta höra av sig i framtiden. Det är B-junioren Bengt Widström. Han började så smått komma fram redan i fjol och i år har han vunnit såväl dag- som natt-DM för juniorer. Till sina meriter räknar han också en överlägsen seger i Ungdomsluffen.

Kumla Tennisklubb kan se tillbaka på ett livaktigt år. Lars Tisell har vunnit DM för juniorer i åldern 15—18 år såväl inom- som utomhus samt pojksingel för 15-åringar, samt dessutom i den sistnämnda klassen även dubbel tillsammans med Dag Willerman.

Björn Svärd har hemfört Akademiska mästerskapet i Uppsala.

Kumla Skytteförening har haft ett gott år med flera framskjutna placeringar, särskilt i lagtävlingar. Hugo Felldin representerade Örebro läns Skytteförbund i skolskjutning vid SM-tävlingarna, som i år avgjordes i Örebro. Bland ungdomarna har man i Rolf Uppling och Hans Gustafsson fått fram ett par verkliga förmågor, som man väntar sig mycket av i framtiden.

Den fria idrotten för en tynande tillvaro i Kumla. Är det ledare som fattas? Nu är det de duktiga flickorna som svarar för att Kumlas namn inte blir helt bortglömt.

Som vanligt knyter sig det största intresset inom Kumlaidrotten till de båda bollsporterna bandy och fotboll. I bandy belade IFK:s lag en hedersam tredjeplacering i div. II västra, grupp 1, 4 poäng efter segraren IK Noraskog, men 4 poäng före ett i bandy så välmeritrat lag som IFK Askersund.

IFK:s fotbollslag gjorde i år comeback i div. II Svealand och lyckades efter en oerhört spännande slutspurr kvalificera sig för div. II-spel även nästa år. Situationen före sista serieomgången var den att Kumla i händelse av Karlstad-vinst över Sirius var tvungna att slå Köping borta för att klara sig kvar. Karlstad slog Sirius och Kumla lyckades besegra Köping med 4—1 efter att vid halvtidsvilan ha legat under med 1—0. I Närkes DM för seniorer nådde

IFK Kumlas cf Henry Björn i nickduell med Sundbybergsförsvaret. Övriga kumlaspelare fr. v. Ingvar Persson och Åke Eklund.

Östermalms Livsmedel

(f. d. Frank-Olof Jansson) Södra Kungsvägen 17, Kumla Tel. 700 80

Självbetjäning med personlig service i ombyggda lokaler

Välkomna till en god julhandel!

Innehållsförteckning:

	Sid.
<i>Jesus — Frälsaren.</i> Av pastor Sture Palmqvist	1
<i>Ur Axel P. Falks anteckningar.</i> Av kyrkoherde D. Harbe, Mosås	2
<i>En bild från Hörsta för sextio år sedan.</i> Av kommunalkamrer Tage Tapper	5
<i>Karl August Rublin.</i> Av byggnadsintendent Henning Julin, Stockholm	6
<i>Trense åldringar i Hardemo.</i> Av kontraktsprost Bertil Ericsson, Edsberg	8
<i>Om milstenar.</i> Av Hilmer Lannhard, Hardemo	9
<i>Minnen från Säbylund.</i> Av författarinnan Ester Salmi- nen, Enskede	10
<i>Episoder från en fjälltur.</i> Av skofabriksarbetare Hugo Ericsson	12
<i>Små glimtar från forna tiders Kumla.</i> Av fru Agnes Palme, Stocksund	14
<i>En remmakare som hembygdskvickare.</i> Av boktryckare Nils Helander	16
<i>När Alfred Nobels testamentsexekutor exercerade på Sannahed.</i> Av Tage Tapper	18
<i>Sista mötet på Sannahed.</i> Av lantbrukare Arnold Johans- son, Gällersta	19
<i>Kumlanytt för 50 år sedan</i>	20
<i>Hallsbergsminnen.</i> Av fru Anna Andersson, Kumla ..	21
<i>"Åbergson" i D. N. tittar på Hallsberg och Kumla</i> ..	24
<i>"Sådana skolhus bygger vi i Kumla".</i> Kyrkovård Bror Lagerberg berättar	25
<i>Åsbrokrönika.</i> Av Nils Helander	29
<i>Kumla kyrkas arkitekt.</i> Av Henning Julin	32
<i>En vandring genom Kumla by.</i> (Gårdar och byar i Kumla) Av Tage Tapper	33
<i>Ännu en Amerikahälsning</i>	38
<i>Min barndoms gata X</i> (Skolvägen). Av Nils Helander	39
<i>Pristävling.</i> Vem är jultomten?	42
<i>Kumlaidrotten 1962.</i> Av bokhandlare Algot Dohlwitz	43
<i>Kumla Julblads korsord</i> (intill sidan 40).	

IFK finalen och det var först efter omspel i Kumla som allsvenska Örebro SK kunde bärga distriktsmästerskapet. Här nedan följer den slutliga serierabellen över div. II Svealand:

AIK	22	16	5	1	66—19	37
Sandvikens IF	22	16	0	6	64—28	32
Sundbyberg	22	10	6	6	45—28	26
Brage	22	10	6	6	29—30	26
Eskilstuna	22	11	1	10	51—45	23
IFK Stockholm	22	10	2	10	46—41	22
Sandvikens AIK	22	10	2	10	37—48	22
Avesta	22	7	4	11	34—49	18
Kumla	22	7	4	11	33—49	18
Karlstads BIK	22	8	1	13	47—53	17
Sirius	22	6	2	14	37—55	14
Köping	22	4	1	17	22—66	9

I stort sett kan man säga att år 1962 varit ett gott idrottsår för Kumla och det har varit särskilt glädjande att så många ungdomar visat framfötterna, vilket bådär gott för framtiden.

Ombud i Kumla:
Folkskollärare
GUSTAF HAGSJÖ
Telefon 703 90

Det stod i NA för 50 år se'n

Livregementets grenadjärers Sannahedsfäst. Livregementets grenadjärers (f. d. Neriges regemente) avskedsfäst från Sannahed i går, som gynnades av vackert väder, inleddes med fältgudstjänst, i vilken även de inbjudna f. d. stamställda krigsmännen deltog. Efter gudstjänstens slut riktade överste von Dardel ett kort tack till det gamla stammanskapet för alltid visad plikttrohet samt manade de nya värnpliktige att följa detta exempel. Talaren utbringade till sist ett av fyrfaldigt hurra och fanfarer följt leve för fosterlandet, varpå sjöngs Du gamla, du fria. Trupperna marscherade så ut på fältet, där, efter parad för fanorna, förbimarsch ägde rum för generallöjtnant Nordenskjöld, förr chef för regementet, liksom de även närvarande generalmajorerna Lilliehök och Jungstedt.

Sedan regementet ryckt in vidtog manskapets middag, som dagen till ära bestod av fläskkorv och potatis samt saftsoppa.

Officerskåren samt talrikt närvarande forna officerare och civilmilitär personal vid regementet jämte andra inbjudna fotograferades framför officerarnes bostadsbyggning. Bland närvarande inbjudna märktes landshövdingarna Bergström och de Geer, överstarna Balck och Nyblaus m. fl.

Kl. 5 gav officerskåren middag och vid halv 9-tiden avbrändes ett vackert fyrvärkeri.

Många tusen civila åskådare voro samlade på heden under dagen.

50-årsminnet högcidlighölls den 1 november vid den gamla lägerplatsen med samling av I 3:s ineliggande övningsbataljon, befäl och indelta knektar som fortfarande är i livet. Efter en kort minnesstund marscherade bataljonen sedan in mot Kumla och Örebro, samma väg som regementet tog vid flyttningen 1912.

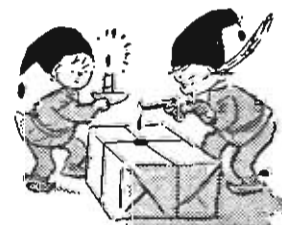
I Kumla var mycket folk samlat urefter södra och norra Kungsvägen, när den 700 man starka bataljonen med musikkåren i spetsen tågade förbi.

JULKLAPPSFRÅGAN för hela familjen löses lättast genom besök hos

Fredås MANUFAKTURAFFÄR

JOHANNES KYRKO GATA - Tel. 704 63

Vår paroll: Goda varor till låga priser

För Edra transporter anlita

KUMLA-HALLSBERGSSORTENS *Lastbilcentral*

- ★ Utför alla slags transporter
- ★ Lastmaskin och trailer för hyrning
- ★ Försäljer: Sand, grus och makadam

Telefoner:

Kontoret, Sveavägen 11, Kumla växel 792 40

Blåberga grustag 0582/114 67

KUMLA BEGRAVNINGSBYRÅ

Ombesörjer allt för såväl jordbegravning som eldbegängelse. Begravningsbil tillhandahålles

Telefon 700 61

*"Mer skomakare
än folk"*

Inbunden i trevligt band 15:—

Hos bokhandl. i Kumla och Hallsberg

ÖREBRO LÄNS LANTMÄNS CENTRALFÖRENING

Filial i Kumla

FODERMEDEL - GODSELMEDEL - SPANNMÅL

Telefoner: 701 77, 705 87

FRÖER - STRÄFODER - UTSADEN - MASKINER - OLJOR M. M.

KUMLA ÅKERI

Innehavare: HENRY och HARALD KARLSSON

Rekommenderas!

UTFÖR ALLA SLAGS KÖRNINGAR

Telefoner 706 58 och 706 59

AB HJ. MODINS

Klack- & Lädervaruindustri

HÄLLABROTTET

Tillverkning av:

LÄDERKLACKAR

POMPADURKLACKAR

såväl dam, mans som barn

alla slag

Tel. Örebro 723 79

VÄRME- och SANITÄRA

INSTALLATIONER

inom såväl nybyggnader som gamla byggnader, servisledning, vattenmätareanläggningar samt inställning och justering av element och radiatorer för bränsleekonomi. Packning av kranar, rensning av avlopp samt alla förekommande reparationer utföres.

Kumla Rörinstallationer

Kontor och lager ODENGATAN 3, KUMLA — Tel. 711 80

Av Kumla stad auktoriserad rörledningsentreprenör

Rådfråga oss innan Ni låter utföra installationer och reparationer

John Englund & C:o K/B

BLECK- & PLÅTSLAGERI

Ringvägen 18, Kumla Tel.: 708 22

UTFÖR ALLA SLAGS

Plåtslageriarbeten

MODERATA PRISER

BEGÄR OFFERT

Olles MEKANISKA

Erlandsson och Persson

Stenevägen 14 - Tel. 710 18

SVARVNINGAR

KONSTRUKTIONER

EL- OCH GASSVETSNINGAR M. M.

Bygg brandtryggt

I ett Ytonghus "stenhus i byggsats" kan Ni känna brandtrygghet och ekonomisk säkerhet.

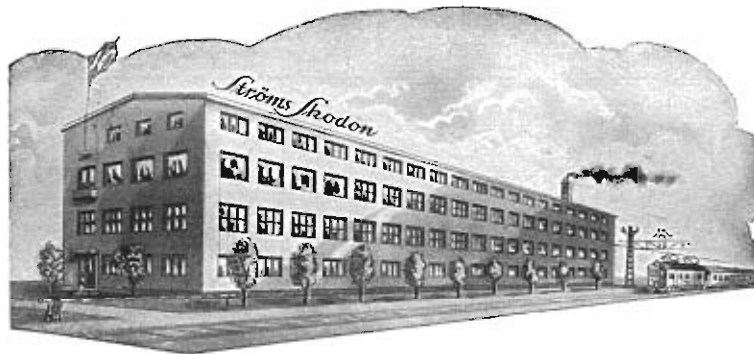
När Ni köper ett Ytonghus får Ni en byggsats, som innehåller YTONG — ett värmeisolerande och brandsäkert stenmaterial, som är lätt att bygga med — samt trävaror, snickerier och natursten. Med byggsatsen följer också fullständiga entreprenadhandlingar såsom arbetsritningar och -beskrivningar för byggnadsarbetet, värme, sanitet och elektrisk installation. Ni får även hjälp i tekniska, ekonomiska och administrativa byggnadsfrågor.

Resultatet blir en bra och billig bostad — sparat kapital.

Begär broschyr och närmare upplysningar.

AB YTONG-hus

Länsrepresentant:
BYGGSERVICE
G. Fredriksson
KUMLA - Tel. 756 50

C. G. STRÖMS AB.

TEL. VAXEL 709 20 **KUMLA** ETABLERAD 1888

T I L L V E R K A R

KVALITETSSKODON

VARUMARKE